ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଗୁରୁଗୀତା

ଭାଷ୍ୟକାର :
ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ମହାନ୍ତି

ଶ୍ରୀଶ୍ରୀ ଗୁରୁଗୀତା
ଭାଷ୍ୟକାର : ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ମହାନ୍ତି

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଗୀତା

ରଷୟ ଉଚୁଃ

ଗୁହ୍ୟାଦ୍ ଗୁହ୍ୟତରା ବିଦ୍ୟା ଗୁରୁଗୀତା ବିଶେଷତଃ
ତ୍ୱଦ୍ ପ୍ରସାଦାଦ୍ଧି ଶ୍ରୋତବ୍ୟା ତତ୍‌ସର୍ବଂ ବ୍ରୂହିମେ ସୁତ । ୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : ରଷୟ ଉଚୁଃ— ହେ ସୁତ ! ବିଦ୍ୟା, ବିଶେଷତଃ ଗୁରୁଗୀତା ଗୁହ୍ୟାଦ୍ ଗୁହ୍ୟତରା । [ସା] ତ୍ୱଦ୍ ପ୍ରସାଦାଦ୍ ହି [ଏବ] ଶ୍ରୋତବ୍ୟା । ତତ୍ ସର୍ବମ୍ ମେ ବ୍ରୂହି ।

ଅର୍ଥ : ରଷିମାନେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ— ''ହେ ସୁତ ! ଯେଉଁ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ, ସେହି ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ସ୍ୱରୂପିଣୀ ଗୁରୁଗୀତା ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରସାଦରୁ ଯେପରି ଅବଗତ ହୋଇପାରିବୁଁ, ସେଥିପାଇଁ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ ।''

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଦ୍ୟାର ଆଲୋଚନାଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟ ସଂସାରରେ ନଶ୍ୱର ସୁଖଶାନ୍ତି ଲାଭ କରିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଏକମାତ୍ର ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ପରମ ଆନନ୍ଦମୟ, ଶାଶ୍ୱତ ସୁଖଶାନ୍ତିପ୍ରଦ ପରମପଦ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ତାହା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ମାନବ ଜନ୍ମମରଣର ଘୂର୍ଣ୍ଣିମଧ୍ୟରୁ ଉଦ୍ଧାର ଲାଭ କରି ଚିରନ୍ତନ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଆନନ୍ଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ବିଗ୍ରହ, ପରମାତ୍ମତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷମୂର୍ତ୍ତି । ସୁତରାଂ ଗୁରୁଗୀତା ପଠନ, ଶ୍ରବଣ ଓ ସ୍ମରଣ-ମନନ କଲେ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଗୁରୁନାମର ମହିମା ଓ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱ ତାହା ଲାଭ ହୋଇ ଭବବନ୍ଧନ ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଏ । ଏହି କାରଣରୁ ଋଷିମାନେ ଗୁରୁଗୀତା ପ୍ରକାଶ ନିମିତ୍ତ ମହର୍ଷି ସୁତଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ହେ ସୁତ ! ତାପସ ପ୍ରବର	ଯୋଗୀ ଜନରେ ଅଗୋଚର । ୧ ।
ଏକାନ୍ତ ଗୋପନୀୟ ଯାହା	ସେ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ମହାମାୟା । ୨ ।
ସ୍ୱଭାବେ ତାହା ଗୁରୁଗୀତା	ଶୁଣିଲେ ଯିବ ଭବଚିନ୍ତା । ୩ ।
କରୁଣା ବହି ଋଷି ଶ୍ରେଷ୍ଠ	ସେ ଗୀତା କରହେ ପ୍ରକଟ । ୪ ।
ସଂସାରେ ନୁହେଁ କିଛି ଚିର	ମାନବ ଜୀବନ ନଶ୍ୱର । ୫ ।
ଯାହାକୁ ମଣ ସୁଖ ଶାନ୍ତି	ନୁହେଁ ସେ ସତ୍ୟ ଖାଲି ଭ୍ରାନ୍ତି । ୬ ।
ବ୍ରହ୍ମ ବିଦ୍ୟାଟି କଲେ ଲାଭ	ଅନ୍ତରେ ଜାତ ଯେଉଁ ଭାବ । ୭ ।
ସେ ଭାବେ ମିଳିବ ଆନନ୍ଦ	ଜୀବନେ ତାହା ସୁଖପ୍ରଦ । ୮ ।
ଜନ୍ମ ମରଣ ଘୂର୍ଣ୍ଣି ବାୟୁ	ସତତ ନାଶ କରେ ଆୟୁ । ୯ ।
ପାଇଲେ ବ୍ରହ୍ମ ବିଦ୍ୟା ଜ୍ଞାନ	ଗୁରୁପଦରେ ଥିଲେ ଧ୍ୟାନ । ୧୦ ।
ମିଳିବ ଆନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପ	ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ରୂପ । ୧୧ ।
ଗୁରୁଟି ଆନନ୍ଦ ଆକର	ପରମତତ୍ତ୍ୱ ନିରାକାର । ୧୨ ।
ସେ ଗୀତା ପଠନେ ଶ୍ରବଣେ	ବିଷାଦ ନରହିବ ମନେ । ୧୩ ।
ସ୍ମରଣ କରିଲେ ଅନ୍ତରେ	ଧିଆନେ ମନେ ଏକାନ୍ତରେ । ୧୪ ।
କୁହନ୍ତୁ ସେ ଗୁରୁ ମହିମା	ଦେବେ ନ ପା'ନ୍ତି ଯାର ସୀମା । ୧୫ ।
ସେ ଗୁରୁ ଗୀତାମୃତ ପାନେ	ସାର୍ଥକ ହେବୁ ଏ ଜୀବନେ । ୧୬ ।
ଭବ ବନ୍ଧନ ହେବ ନାଶ	ତୁଟିବ ମୋହ ମାୟା ପାଶ । ୧୭ ।
ସେହି ପରମ ବ୍ରହ୍ମ ତତ୍ତ୍ୱ	କହି ଶୀତଳ କର ଚିତ୍ତ । ୧୮ ।

ସୁତଃ ଉବାଚ

କୈଳାସ ଶିଖରେ ରମ୍ୟେ ଭକ୍ତି-ସାଧନ ତତ୍ପରା
ପ୍ରଣମ୍ୟ ପାର୍ବତୀ ଭକ୍ତ୍ୟା ଶଙ୍କରଂ ପରିପୃଚ୍ଛତି । ୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : ସୁତଃ ଉବାଚ — ରମ୍ୟେ କୈଳାସ ଶିଖରେ ଭକ୍ତି- ସାଧନ-ତତ୍ପରା ପାର୍ବତୀ ଶଙ୍କରଂ ଭକ୍ତ୍ୟା ପ୍ରଣମ୍ୟ ପରିପୃଚ୍ଛତି ।

ଅର୍ଥ : ରମଣୀୟ କୈଳାସ ଶିଖରରେ ଗୁରୁଲୋକରେ ଭଗବଦ୍ ଭକ୍ତି-ସାଧନ ପରାୟଣା ଦେବୀ ପାର୍ବତୀ ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ତରେ ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ନିଧାନ ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବଙ୍କୁ ପରିପ୍ରଶ୍ନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସୁତ ଉବାଚ

ପବିତ୍ର କୈଳାସ ଶିଖର
ଦେବ ମାନବେ ଅଗୋଚର । ୧ ।

ସୁଗନ୍ଧ ମଳୟ ପବନ
ସତତ କରେ ବିଚରଣ । ୨ ।

ସେ ସ୍ଥାନେ ଶିବଙ୍କ ବସତି
ସଂଗେ ପାର୍ବତୀ ପୁଣ୍ୟବତୀ । ୩ ।

ଭକ୍ତି ସାଧନ ପରାୟଣା
ଅପାର ଯାହାର କରୁଣା । ୪ ।

ପୁଚ୍ଛିଲେ ନମି ଭକ୍ତିଭରେ
ଦେବ ଦେବଙ୍କ ସମୀପରେ । ୫ ।

ପାର୍ବତୀ ଉବାଚ

ନମୋ ନମୋ ଦେବ ଦେବ ପରାତ୍ପର ଜଗଦ୍‌ଗୁରୋ
ସଦାଶିବ ମହାଦେବ ଗୁରୁଗୀତାଂ ପ୍ରଦେହି ମେ । ୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ପାର୍ବତୀ ଉବାଚ – [ହେ] ଦେବ ଦେବ, ପରାତ୍ପର, ଜଗଦ୍‌ଗୁରୋ, ସଦାଶିବ, [ହେ] ମହାଦେବ ! [ତେ] ନମଃ ନମଃ । ଗୁରୁଗୀତା ମେ ପ୍ରଦେହି ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବାଧି ଦେବ ମହାଦେବ ! ହେ ପରାତ୍ପର ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରେଷ୍ଠାତି-ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ପୁରୁଷ ! ହେ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୋ ! ହେ ସତତ ମଙ୍ଗଳ ନିଧାନ ! ହେ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନବିଗ୍ରହ ପରମାତ୍ମ ସ୍ୱରୂପୀ ! ତୁମକୁ ବାରମ୍ବାର ପ୍ରଣାମ । ତୁମେ ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ ବା ଗୁରୁଗୀତା ଶ୍ରବଣ କରାଇ ମୋତେ କୃତାର୍ଥ କର ।

ପାର୍ବତୀ ଉବାଚ

ଦେବାଧି ଦେବ ମହାଦେବ
ମହିମା ତୁମ କେ ବର୍ଣ୍ଣିବ । ୧ ।

ପରମବ୍ରହ୍ମ ପରାତ୍ପର
ଜଗତଗୁରୁ ଶୁଭଙ୍କର । ୨ ।

ତୁମେଟି ରୁଦ୍ର ସଦାଶିବ
ମଂଗଳପ୍ରଦ ଦେବଦେବ । ୩ ।

ପ୍ରଣାମ କରେ ବାରବାର
ହେ ଦେବ ! ବାରେ ଦୟାକର । ୪ ।

ଅତି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗୁରୁ-ତତ୍ତ୍ୱ
ଶୁଣିବା ପାଇଁ ବଳେ ଚିତ୍ତ । ୫ ।

ସୁଦୟା କର ଆଶୁତୋଷ
ଗୁରୁ ଗୀତାରେ ମନତୋଷ । ୬ ।

ଶ୍ରୀମୁଖୁଁ ଶୁଣିଲେ ସେ ଜ୍ଞାନ
ଧନ୍ୟ ହୋଇବ ଏ ଜୀବନ । ୭ ।

କେନ ମାର୍ଗେଣ ଭୋ ସ୍ୱାମିନ୍ ଦେହୀ ବ୍ରହ୍ମମୟୋଭବେତ୍
ତ୍ୱଂ କୃପା କୁରୁ ମେ ବ୍ରହ୍ମନ୍ ନମାମି ଚ୍ରଣଂ ତବ । ୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଦେହୀ କେନ ମାର୍ଗେଣ ବ୍ରହ୍ମମୟଃ ଭବେତ୍, ଭୋ ସ୍ୱାମିନ୍ ! [ତତ୍ ମେ ବଦ] ; ବ୍ରହ୍ମନ୍, ତ୍ୱଂ ମେ କୃପାଂ କୁରୁ । ତବ ଚରଣଂ ନମାମି ।

ଅର୍ଥ : ହେ ସ୍ୱାମୀ ! ତୁମେ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପ ପରମ ପୁରୁଷ । ଯେଉଁ ପଥରେ ଗମନ କରି ଯେଉଁ ଉପାୟରେ ଦେହୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବମାତ୍ରକେ ବ୍ରହ୍ମମୟ ହୋଇପାରନ୍ତି, ସେହି ମାର୍ଗ କୃପାକରି ମୋତେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କର, ଏହା ହିଁ ମୋର ପ୍ରାର୍ଥନା । ତେଣୁ ତୁମରି ଚରଣରେ ପ୍ରଣତି ଜ୍ଞାପନ କରୁଅଛି ।

ତୁମେ ହିଁ ପରମ ପୁରୁଷ
ସାଧକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜ୍ଞାନ କୋଷ । ୧ ।

ଜଗତ ମଂଗଳ କାରଣ
ଦିଅ ହେ ଗୁରୁ-ଗୀତା-ଜ୍ଞାନ । ୨ ।

ଯେଉଁ ପଥରେ ଗଲେ ଜୀବ
ସଂସାରେ ଅମର ହୋଇବ । ୩ ।

ଭୋ ନାଥ କହ ସେ ଉପାୟ
ହୋଇବ ଜୀବ ବ୍ରହ୍ମମୟ । ୪ ।

ତୁଟିବ ମନୁ ଦୁଃଖ ଶୋକ
ପ୍ରାପତ ହେବ ଶିବ ଲୋକ । ୫ ।

ଚରଣେ କରେ ପ୍ରଣିପାତ
ସେ ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ କହ ନାଥ । ୬ ।

ଜଗତ ମଂଗଳ କାରଣ
ପଶୁଛି ଚରଣେ ଶରଣ । ୭ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା କର ଦାନ
ଚିତ୍ତେ ଜନ୍ମିବ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ । ୮ ।

ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର ଉବାଚ

ଯସ୍ୟ ଦେବେ ପରାଭକ୍ତି ର୍ଯଥା ଦେବେ ତଥାଗୁରୌ
ତସ୍ୟୈତେ କଥିତାହ୍ୟାର୍ଥାଃ ପ୍ରକାଶ୍ୟନ୍ତେ ମହାତ୍ମଭିଃ ।
ମମରୂପାସି ଦେବିତ୍ୱଂ ତ୍ୱତ୍ ପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥଂ ବଦାମ୍ୟହମ୍ । ୫ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଶଙ୍କର ଉବାଚ — ହେ ଦେବି ! ଯଥା ଦେବେ ତଥା ଗୁରୌ ଯସ୍ୟ ପରାଭକ୍ତିଃ [ବିଦ୍ୟତେ] ମହାତ୍ମଭିଃ ଏତେ ଅର୍ଥାଃ [ପରମାର୍ଥ ବିଷୟାଃ] ତସ୍ୟ [ସମ୍ବନ୍ଧେ] ହି କଥିତାଃ [ସନ୍ତଃ] ପ୍ରକାଶ୍ୟନ୍ତେ [ପ୍ରକାଶଂ- ପ୍ରଚାର- ଯାନ୍ତି] । ହେ ଦେବି ତ୍ୱଂ ମମରୂପାସି [ଭବେତ୍] ଅତଃ ତ୍ୱତପ୍ରୀତ୍ୟର୍ଥଂ ଅହଂବଦାମି ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର କହିଲେ ହେ ପାର୍ବତି ! ଯାହାଙ୍କର ଦେବତା ମାନଙ୍କଠାରେ ଓ ଇଷ୍ଟଦେବ ଶ୍ରୀ ଭଗବାନଙ୍କଠାରେ ଅଚଳାଭକ୍ତି ଅଛି, ସେମାନଙ୍କର ଯଦି ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରତି ସେହିଭଳି ଏକନିଷ୍ଠ ଭକ୍ତିଥାଏ, ତେବେ ମହାପୁରୁଷମାନେ ତୁମ ଭଳି ସେହିପରି ପ୍ରଶ୍ନକାରୀମାନଙ୍କୁ ହିଁ ଉପଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ହେ ଦେବି ! ତୁମେ ସ୍ୱଭାବତଃ ମୋର ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପା; ତେଣୁ ତୁମର ଆନନ୍ଦ ବର୍ଦ୍ଧନ ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି, ତାହା ଅନନ୍ୟ ଚିତ୍ତରେ ଶ୍ରବଣ କର ।

ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର ଉବାଚ

କହିଲେ ଦେବ ଆଶୁତୋଷ
ଯାହାଙ୍କ ମନୁ ମୋହ ନାଶ । ୧ ।

ଇଷ୍ଟ ଦେବରେ ଥାଏ ଭକ୍ତି
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣେ ଯା ମତି । ୨ ।

କପଟ ମାୟା ନାହିଁ ମନେ
ଯେ ଧନ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସର ଧନେ । ୩ ।

ତୁମରି ଭଳି ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ
ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାର ଚିତ୍ତ । ୪ ।

ବଢ଼ିବା ତଟିନୀ ସମାନ
ସତତ ହୋଇବ ଉଛନ୍ନ । ୫ ।

ତାହାଙ୍କୁ ଦେଲେ ଗୁରୁଜ୍ଞାନ
ସାର୍ଥକ ହେବ ତାହା ଜାଣ । ୬ ।

ତୁମେ ଯେ ମୋ ଆତ୍ମାସ୍ୱରୂପୀ
ଅନ୍ତରେ ଅଛ ମୋର ବ୍ୟାପୀ । ୭ ।

ଜାଣିବା ପାଇଁ ଗୁରୁଜ୍ଞାନ
ବଳିଛି ଯେଣୁ ତୁମ ମନ । ୮ ।

କହିବି ସକଳ ବୁଝାଇ
ଜଗତ ଜନ ହିତ ପାଇଁ । ୯ ।

ଲୋକୋପକାରକଃ ପ୍ରଶ୍ନୋ ନ କେନାପି କୃତଃ ପୁରା
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଂ ତ୍ରିଷୁ ଲୋକେଷୁ ତ୍ୱଂ ଶ୍ରୁଣୁଷ୍ୱ ବଦାମ୍ୟହମ୍ ।
କିଞ୍ଚିଦ୍ ଗୁରୁଂ ବିନା ନାନ୍ୟଦ୍ ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟଂ ବରାନନେ । ୬ ।

ଅନ୍ୱୟ : ପୁରା [ଇଦୃଶଃ] ଲୋକୋପକାରକଃ ପ୍ରଶ୍ନଃ କେନ ଅପି ନ କୃତଃ । ତ୍ରିଷୁଲୋକେଷୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଂ ତଦ୍ (ଗୁରୁଗୀତା– ସ୍ତବନଂ) ଶୃଣୁଷ୍ୱ ଅହଂ ବଦାମି । ହେ ବରାନନେ ! ଗୁରୁଂ ବିନା ଅନ୍ୟାଦ୍ କିଞ୍ଚିଦ୍ ନ ସତ୍ୟମ୍ । [ଏତଦ୍] ସତ୍ୟମ୍ [ଜାନୀହି] ।

ଅର୍ଥ : ପୂର୍ବରୁ ତୁମଭଳି ଏହି ଜଗତ ଉପକାରକ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟ କେବେ କେହି ପ୍ରଶ୍ନ କରି ନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସେହି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ, ନିରାକାର, ମନବୁଦ୍ଧିର ଅଗୋଚର । ପରମାତ୍ମା ହିଁ ନରାକାର ପରିଗ୍ରହ କରି ଲୋକ କଲ୍ୟାଣର କାରଣ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅତଏବ ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଏକାନ୍ତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ତାଙ୍କୁ ଲାଭ କଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସୁଖଶାନ୍ତି ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ତ୍ରିଜଗତରେ ଅନ୍ୟ କିଛି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନୁହେଁ, ଏହା ମୁଁ ସତ୍ୟ କରି କହୁଛି, ଶ୍ରବଣ କର ।

ଶୁଣ ହେ ପର୍ବତ ଦୁଲଣୀ
ଏଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ ମହାବାଣୀ । ୧ ।

ପୂର୍ବରୁ କେଉଁ ସାଧୁ ଜନ
ଜାଣିବା ପାଇଁ ଏ ଗହନ । ୨ ।

କରି ନାହାନ୍ତି ପୁଚ୍ଛା କେବେ
ଜାଣିବା ପାଇଁ ତୁମେ ଯେବେ । ୩ ।

ମନ କରିଛ ଶୁଣ ଏବେ
କହୁଛି ମନର ସରାଗେ । ୪ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଗୁରୁଦେବ
ଅଛନ୍ତି ପୂରି ସର୍ବଠାବ । ୫ ।

ମନବୁଦ୍ଧିର ଅଗୋଚର
ସେହି ଅନାଦି ନିରାକାର । ୬ ।

ନରଆକାରେ ରୂପ ଧରି
ଆସନ୍ତି ଭବେ ଅବତରି । ୭ ।

ଜଗତ କଲ୍ୟାଣ କାରଣ
କରନ୍ତି ଏଥି ବିଚରଣ । ୮ ।

କୋଟି ଜନମ ପୁଣ୍ୟ ଫଳେ
ଯେବେ କାହାର ଭାଗ୍ୟବଳେ । ୯ ।

ପାଏ କେ ଗୁରୁଙ୍କ ଦର୍ଶନ
ଲଭେ ସେ ଶାନ୍ତି ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ । ୧୦ ।

ଦେବଗଣରେ ଯା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ
ତା ପ୍ରତି ହୁଅଇ ସୁଲଭ । ୧୧ ।

ଜଗତେ ଯେତେ ଧନ ଜନ
ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଗୁଣ ସନମାନ । ୧୨ ।

ରାଜପଦବୀ କ୍ଷମତାରେ
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ନୁହେଁ ଏ ସଂସାରେ । ୧୩ ।

ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏକା ଗୁରୁଲାଭ
କହୁଛି ସତ୍ୟ ମନେ ଭାବ । ୧୪ ।

ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣାନି ଇତିହାସାଦିକାନି ଚ
ଯନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ରାଦି ବିଦ୍ୟାନାଂ ମୃତ୍ୟୁରୁଚ୍ଚାଟନାଦିକମ୍ । ୭ ।
ଶୈବଶାକ୍ତାଗମାଦିନୀ ଅନ୍ୟଦ୍ ବହୁମତାନି ଚ
ଅପ୍ରଭ୍ରଂଶାନି ଶାସ୍ତ୍ରାଣି ଜୀବାନାଂ ଭ୍ରାନ୍ତଚେତସାମ୍ । ୮ ।

ଅନ୍ୱୟଃ ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣାନି, ଇତିହାସାଦିକାନି, ଯନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ରାଦି-ବିଦ୍ୟାନାମ୍, ମୃତ୍ୟୁଃ ଉଚ୍ଚାଟନାଦିକମ୍; ଶୈବଶାକ୍ତା ଗମାଦିନୀ ଚ ଅନ୍ୟଦ୍ [ଅନ୍ୟାନି] ବହୁମତାନି ଭ୍ରାନ୍ତଚେତସାମ୍ ଜୀବାନାମ୍ ଅପଭ୍ରଂଶାନି ଶାସ୍ତ୍ରାଣି [ଗୁରୁକୃପାଂ ବିନା ବୃଥୈବ ଜୀବାଃ ଏତାନି ଶାସ୍ତ୍ରାଣି ଆଶ୍ରୟନ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : ବେଦ, ପୁରାଣ, ଇତିହାସ ପ୍ରଭୃତି ଶାସ୍ତ୍ର, ଯନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟା ଓ ମାରଣ ଉଚ୍ଚାଟନ ପ୍ରଭୃତି ଅଭିଚାର କର୍ମସମୂହ ଏବଂ ଶୈବ ଶାକ୍ତମାନଙ୍କର ଆଗମଶାସ୍ତ୍ର-ନିଚୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ମତାବଲମ୍ବୀମାନଙ୍କର ନିଖିଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ଅନୁଶୀଳନ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଦେଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ହିଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଗୁରୁଲାଭ ନକରି ଭ୍ରାନ୍ତଚିତ୍ତ ଜୀବମାନେ ଏହା ଅନୁଷ୍ଠାନ କଲେ ତଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ପତନ ଅବଶ୍ୟ ଘଟିଥାଏ । ସୁତରାଂ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କେହି ଯଥାର୍ଥ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ନୁହଁନ୍ତି ।

ବେଦ ପୁରାଣ ଇତିହାସ
ଯନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟା ଅଭ୍ୟାସ । ୧ ।

ମାରଣ ଉଚ୍ଚାଟନକର୍ମ
ଅଭିଚାରର ଯେତେ ମର୍ମ । ୨ ।

ଶଇବ, ଶାକ୍ତ, ଗାଣପତ୍ୟ
ଆଗମ ଶାସ୍ତ୍ର ଯା ବିଦିତ । ୩ ।

ବିଭିନ୍ନ ମତବାଦୀ ଗଣ
କରିଲେ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ । ୪ ।

ଅନୁଶୀଳନ ଆଲୋଚନା
ସକଳ ବ୍ୟର୍ଥ ଗୁରୁବିନା । ୫ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ
ନକଲେ ବିଫଳ ଶେଷରେ । ୬ ।

ନକରି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଲାଭ
ଯେ କର୍ମେ ରତ ଭ୍ରାନ୍ତ ଜୀବ । ୭ ।

ନ ହେବ ସେ କର୍ମ ସାଧନ
ବିଫଳ ତାହାର ଜୀବନ । ୮ ।

ଚକ୍ଷୁ କୁଟିବା ହେବ ସାର
ବିଅର୍ଥ ଜୀବନ ତାହାର । ୯ ।

କଲେ ହେଁ ଅଶେଷ ଯତନ
ଅବଶ୍ୟ ଘଟିବ ପତନ । ୧୦ ।

ଯଥାର୍ଥ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ
ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ଚାଳକ । ୧୧ ।

ତାଙ୍କ ବିହୁନେ କେହି ଆନ
ଦେଇ ନପାରେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ୧୨ ।

ବେଦଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣାନି କୃତ୍ୱା ବୈଗୁରୁକାମ୍ୟୟା
ସ୍ୱୟଂ ଲୋକଗୁରୁଃ ସାକ୍ଷାଦ୍ ଜାୟତେ ବେଦତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ । ୯ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁକାମ୍ୟୟା [ଶ୍ରୀଗୁରୁପ୍ରୀତୟେ] ବେଦଶାସ୍ତ୍ରପୁରାଣାନି ବୈ କୃତ୍ୱା ବେଦ ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ ସ୍ୱୟଂ ସାକ୍ଷାଦ୍ ଲୋକଗୁରୁଃ ଜାୟତେ ।

ଅର୍ଥ: ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଶ୍ରୟରେ ରହି ତାଙ୍କରି ମହତୀ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରଭାବରେ ବେଦ ଓ ପୁରାଣ ପ୍ରଭୃତି ଅନୁକୂଳ ଶାସ୍ତ୍ରସମୂହ ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରକାଶ କରି ମନୁଷ୍ୟ ନିଜେ ହିଁ ସାକ୍ଷାତ୍ ବେଦତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ ଲୋକଗୁରୁ ରୂପରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ହିଁ ସର୍ବତ୍ର ଶକ୍ତିମୟୀ । ଗୁରୁଦେବ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁଦେବ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ନିରକ୍ଷର ଅଜ୍ଞାନ ଶିଷ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଦାନ କରି ଜଗତର କଲ୍ୟାଣକର କର୍ମରେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ପାରନ୍ତି ।

ନିଜକୁ ମଣି ଅକିଞ୍ଚନ
ଆଶ୍ରିବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ । ୧ ।

ଏକାନ୍ତେ ପଶିଲେ ଶରଣ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ହେବେ ପରସନ୍ନ । ୨ ।

ଲଭିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ କରୁଣା
ନହେବ ବୁଦ୍ଧିଜ୍ଞାନ ଊଣା । ୩ ।

ବେଦ ପୁରାଣ ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ର
ଅନ୍ତରେ ହୋଇବ ପ୍ରକଟ । ୪ ।

ତା ଅଧ୍ୟୟନ ବିଶ୍ଳେଷଣେ
ଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ହେବ ଜଣେ । ୫ ।

ହୋଇବ ବେଦ ତତ୍ତ୍ୱ ବିଦ
ଅନ୍ତରୁ ତୁଟିବ ବିଭେଦ । ୬ ।

ଲୋକ ଗୁରୁରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ
ହେବାରେ ଜ୍ଞାନୀ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୭ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଦୟାବଳେ
ଅସାଧ୍ୟ ନାହିଁ ମହୀତଳେ । ୮ ।

ନିରକ୍ଷର ଯେ ମୂର୍ଖ ଅତି
ପଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟେ ଲଭେ ଖ୍ୟାତି । ୯ ।

ସର୍ବପାପବିଶୁଦ୍ଧାତ୍ମା ଶ୍ରୀଗୁରୋଃ ପାଦସେବନାତ୍
ସର୍ବତୀର୍ଥାବଗାହନାଂ ଫଳଂ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ନିଶ୍ଚିତମ୍ । ୧୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଶ୍ରୀଗୁରୋଃ ପାଦସେବନାତ୍ ସର୍ବପାପ ବିଶୁଦ୍ଧାତ୍ମା [ସାଧକଃ] ସର୍ବତୀର୍ଥାବଗାହନାଂ ନିଶ୍ଚିତମ୍ ଫଳମ୍ ପ୍ରାପ୍ନୋତି ।

ଅର୍ଥ: ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦସେବାକଲେ ମାନବ ସର୍ବପାପଶୂନ୍ୟ ଓ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସମସ୍ତ ତୀର୍ଥସ୍ନାନର ଫଳ ଲାଭ କରିଥାଏ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ ସେବିଲେ
ସକଳ ପାପ ନାଶ ଲଭେ । ୧ ।

ହୁଅଇ ତା'ର ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ
ମୁକତି ଅଟେ ତା' ନିଶ୍ଚିତ । ୨ ।

ସକଳ ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନ ଫଳ
ମିଳଇ ତାହାକୁ କେବଳ । ୩ ।

ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସେ କଲେ ସେବା
ସନ୍ତୋଷ ସର୍ବ ଦେବ ଦେବା । ୪ ।

ମନେ ନରଖି ଆନ ଭାବ
ନିଷ୍ଠାରେ ସେବ ଗୁରୁପାଦ । ୫ ।

ଗୁରୁପାଦୋଦକଂ ସମ୍ୟକ୍ ସଂସାରାର୍ଣ୍ଣବ-ତାରଣମ୍
ଅଜ୍ଞାନ-ମୂଳହରଣଂ ଜନ୍ମକର୍ମନିବାରକମ୍ ।
ଜ୍ଞାନ-ବୈରାଗ୍ୟ-ସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଂ ଗୁରୁପାଦୋଦକଂ ପିବେତ୍ । ୧୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁପାଦୋକମ୍ ସମ୍ୟକ୍ ସଂସାରାର୍ଣ୍ଣବ ତାରଣମ୍, ଅଜ୍ଞାନମୂଳହରଣମ୍ ଜନ୍ମକର୍ମନିବାର କମ୍ ଜ୍ଞାନ ବୈରାଗ୍ୟ ସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଂ ଗୁରୁପାଦୋଦକଂ ପିବେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦୋଦକ ମାନବକୁ ସଂସାରରୂପ ସମୁଦ୍ରରୁ ସମ୍ୟକ୍ ରୂପେ ତ୍ରାଣ କରିଥାଏ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦୋଦକ ପାନ କଲେ ମାନବ ଜ୍ଞାନ ବୈରାଗ୍ୟରେ ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରିଥାଏ । ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହେଲେ ଅଜ୍ଞାନର ମୂଳ ଯେଉଁ ବହୁଦର୍ଶନ ରୂପ ଭ୍ରାନ୍ତି ବା ଅବିଦ୍ୟା, ତାହା ଅପସୃତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଐହିକ ଓ ପାରଲୌକିକ ଭୋଗ ପ୍ରତି ବିତୃଷ୍ଣା ଜାତ ହୋଇ ଭଗବତ୍-ଅନୁରାଗ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭଗବାନ । ତାଙ୍କରି ଚରଣୋଦକ ହିଁ ପରମ ପବିତ୍ର ବସ୍ତୁ । ତାହା ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହକାରେ ପାନ କଲେ ଜ୍ଞାନ ଓ ବୈରାଗ୍ୟ ସ୍ୱତଃ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ।

ସଂସାର ସାଗର ଅକୂଳ
ପୂରିଛି ସକଳ ଜଞ୍ଜାଳ । ୧ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଚରଣ ଉଦକ
ଅଟେ ସେ ଜଞ୍ଜାଳ ତାରକ । ୨ ।

ସେ ପାଦୋଦକ କଲେ ପାନ
ଉଦୟ ହୁଏ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ । ୩ ।

ଲୁଚେ ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାର
ଅବିଦ୍ୟା ଭ୍ରାନ୍ତି ହୁଏ ଦୂର । ୪ ।

ଜ୍ଞାନ ବୈରାଗ୍ୟ ହୁଏ ଜାତ
ସିଦ୍ଧିଲାଭ ତା ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୫ ।

ଐହିକ ପାରତ୍ରିକ ସୁଖ
ଭୋଗ ଲାଳସାରେ ବିମୁଖ । ୬ ।

କରାଏ ଏହି ପଦ ଜଳ
ମନକୁ କରଇ ନିର୍ମଳ । ୭ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସାକ୍ଷାତ ଈଶ୍ୱର
ଚରଣ ଉଦକଟି ସାର । ୮ ।

ପରମ ପବିତ୍ର ସେ ଜଳ
ମନକୁ କରଇ ନିର୍ମଳ । ୯ ।

ଶରଧା ବହି କଲେ ପାନ
ଉଦିତ ହେବ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ । ୧୦ ।

ବୈରାଗ୍ୟ ଜନ୍ମିବ ଅନ୍ତରେ
ମିଳିବ ଶାନ୍ତି ଜନ୍ମାନ୍ତରେ । ୧୧ ।

ଗୁରୁପାଦୋଦକଂ ପେୟଂ ଗୁରୋରୁଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭୋଜନମ୍
ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତେଃ ସଦାଧ୍ୟାନଂ ଗୁରୁସ୍ତୋତ୍ରଂ ସଦା ଜପେତ୍ । ୧୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁ ପାଦୋଦକମ୍ ପେୟମ୍, ଗୁରୋଃ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ଭୋଜନମ୍ ସଦା ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତେଃ ଧ୍ୟାନମ୍ ଚ [କର୍ତ୍ତବ୍ୟମ୍] ସଦା ଗୁରୁସ୍ତୋତ୍ରମ୍ ଜପେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଗୁରୁଭକ୍ତ ଶିଷ୍ୟମାନେ ଆମରଣ ଗୁରୁପାଦୋଦକ ପାନ ଓ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଭୁକ୍ତାବିଶିଷ୍ଟ ଅନ୍ନ ପ୍ରସନ୍ନଚିତ୍ତରେ ମହାପ୍ରସାଦ ରୂପରେ ସେବନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟାରେ ନିରନ୍ତର ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତି ଧ୍ୟାନ ଓ ଗୁରୁସ୍ତୋତ୍ର ପାଠ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏହା ସର୍ବାଧିକାରୀ ଜନଗଣଙ୍କର ଅବଶ୍ୟ ପାଳନୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହେଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦୋଦକ ପାନ ଓ ତଦୀୟ ଭୁକ୍ତାବଶେଷ ପ୍ରସାଦ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ ଶ୍ରୁତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅନୁସାରେ ଆଜୀବନ ଗୁରୁ, ଈଶ୍ୱର ଓ ବେଦାନ୍ତ— ଏହି ତ୍ରୟୀ ମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କୁ କାୟମନୋବାକ୍ୟରେ ବନ୍ଦନା କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏହି ତ୍ରୟୀଧର୍ମର ମୂଳ ହିଁ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଦେବ ବୋଲି ଜାଣିବ ।

ଗୁରୁ ଭକତ ଶିଷ୍ୟଗଣ
କରିବେ ପାଦୋଦକ ପାନ । ୧ ।

ଘରେ ବାହାରେ ଥିଲେ ଯହିଁ
ହୋଇବେ ଧନ୍ୟ ତାହା ପାଇ । ୨ ।

ଭୁକ୍ତାବଶିଷ୍ଟ ଗୁରୁ ଅନ୍ନ
ମହାପ୍ରସାଦ କରି ଜ୍ଞାନ । ୩ ।

ଆନନ୍ଦେ କରିବ ସେବନ
ତେବେ ଜୀବନ ହେବ ଧନ୍ୟ । ୪ ।

ତିନି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଗୁରୁ ଧ୍ୟାନ
ପ୍ରଶାନ୍ତ ରଖେ ଶିଷ୍ୟ ମନ । ୫ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମୂର୍ତ୍ତି ମନେ ଧ୍ୟାୟି
ଅନ୍ତର ଭକତି ଜଣାଇ । ୬ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସ୍ତବ ପାଠ କରି
ଭବ ବନ୍ଧନୁ ଯାଅ ତରି । ୭ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ-ଈଶ୍ୱର-ବେଦାନ୍ତ
ଏ ତ୍ରୟ ମୂର୍ତ୍ତି ଏକା ସତ୍ୟ । ୮ ।

ଆନ ସକଳ ମରୀଚିକା
ଏ ତିନି ଧର୍ମ ମୂଳ ଏକା । ୯ ।

ଅଟଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର
ତହିଁରେ ମତିଥାଏ ଯାର । ୧୦ ।

ସେହିଟି ଧର୍ମ ପରାୟଣ
ଧାର୍ମିକ ମଧ୍ୟେ ତାର ସ୍ଥାନ । ୧୧ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ, ଗୁରୁ ପାଦ ଜଳ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପ୍ରସାଦ କେବଳ । ୧୨ ।

ଅନ୍ତରେ ଦିଏ ସୁଖ ଶାନ୍ତି
କରାଏ ଦୂର ମନ ଭ୍ରାନ୍ତି । ୧୩ ।

କାଶୀକ୍ଷେତ୍ରଂ ନିବାସୋଽସ୍ୟ ଜାହ୍ନବୀଚରଣୋଦକମ୍
ଗୁରୁର୍ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଃ ସାକ୍ଷାଦ୍ ତାରକଂ ବ୍ରହ୍ମ ନିଶ୍ଚିତମ୍ । ୧୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅସ୍ୟ ନିବାସଃ କାଶୀ କ୍ଷେତ୍ରମ୍ [ଅସ୍ୟ] ଚରଣୋ-ଦକମ୍ ଜାହ୍ନବୀ ସ୍ୱରୂପା ବର୍ତ୍ତତେ । ଗୁରୁଃ ସାକ୍ଷାଦ୍ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଃ [ଅତଃ] ନିଶ୍ଚିତମ୍ ତାରକମ୍ ବ୍ରହ୍ମ । (ତାରକ ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱରୂପ ଗୁରୁ ସାକ୍ଷାଦ୍ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରଃ ଭବତି । ଇଦଂ ନିଶ୍ଚିତମ୍ ।)

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନିବାସ ସ୍ଥାନକୁ କାଶୀଧାମ ସ୍ୱରୂପ, ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦୋଦକକୁ ଜାହ୍ନବୀଜଳ ସଦୃଶ ଏବଂ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ଓ ଭବତାରଣ କାରଣ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ପରମାତ୍ମା ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜ୍ଞାନ କରିବ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବଙ୍କ ନିବାସ
ସାକ୍ଷାତେ ମଣ କାଶୀ ବାସ । ୧ ।

ଅଥବା ନୀଳାଚଳ କ୍ଷେତ୍ର
ଗୁରୁଙ୍କ ଆବାସ ପବିତ୍ର । ୨ ।

ସକଳ ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରା ଫଳ
ଗୁରୁ ଆଶ୍ରମେ ସବୁ ଠୁଳ । ୩ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦ ଧୂଆ ଜଳ
ଜାହ୍ନବୀ ସଲିଳୁଁ ନିର୍ମଳ । ୪ ।

ପବିତ୍ର ଶାନ୍ତି ବିଧାୟକ
ଅଟଇ ଗୁରୁ ପାଦୋଦକ । ୫ ।

ଏ ଭବ ତାରଣ କାରଣ
ଏକା ଅଟଇ ଗୁରୁ ନାମ । ୬ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଆଦିକନ୍ଦ
ଗୁରୁଟି ସକଳ ଆନନ୍ଦ । ୭ ।

ତୀର୍ଥରାଜଃ ପ୍ରୟାଗୋଽସୌ ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତୌ ନମୋନମଃ
ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତିଂ ସ୍ମରେନ୍ନିତ୍ୟଂ ଗୁରୁର୍ନାମ ସଦା ଜପେତ୍
ଗୁରୋରାଜ୍ଞାଂ ପ୍ରକୁର୍ବୀତ ଗୁରୋରନ୍ୟଂ ନଭାବୟେତ୍ । ୧୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅସୌ [ଗୁରୁଃ] ତୀର୍ଥରାଜଃ ପ୍ରୟାଗଃ [ସ୍ୱରୂପଃ] ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତୌ ନମଃ ନମଃ । ନିତ୍ୟମ୍ ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତିମ୍ ସ୍ମରେତ୍ । ସଦା ଗୁରୁନାମଂ ଜପେତ୍ । ଗୁରୋଃ ଆଜ୍ଞାମ୍ ପ୍ରକୁର୍ବୀତ । ଗୁରୋଃ [ବ୍ୟତୀତଂ] ଅନ୍ୟମ୍ ନ ଭାବୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ: ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଚରଣରେ ତୀର୍ଥରାଜ ପ୍ରୟାଗ ଅବସ୍ଥାନ କରେ । ତେଣୁ ପ୍ରୟାଗ ଦର୍ଶନ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରୀଗୁରୁପଦ ଦର୍ଶନ ଓ ବାରମ୍ୱାର ପ୍ରଣାମ କୋଟି ଗୁଣରେ ଶ୍ରେୟସ୍କର । ତେଣୁ ସର୍ବଦା ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଚରଣବନ୍ଦନ, ତାଙ୍କର ନିତ୍ୟଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତିର ସ୍ମରଣ ମନନ ଓ ନିରନ୍ତର ଗୁରୁନାମ ଜପ ଏବଂ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହକାରେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପାଳନ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଚିନ୍ତା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ ଅଗ୍ନି ଦ୍ୱାରା ଯେପରି ଧାତୁସମୂହ ଶୋଧିତ ହୁଏ, ସେହିପରି ଗୁରୁନାମ ଜପ ଫଳରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ସମସ୍ତ ପାପ ବିନଷ୍ଟ ହୋଇ ସେବକମାନେ ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶରଣ
ସକଳ ତୀର୍ଥ ପୁଣ୍ୟ ଧାମ । ୧ ।

ପ୍ରୟାଗ ପୂତ ନୀଳାଚଳ
ଗୁରୁ ପଦରେ ସର୍ବ ଠୁଳ । ୨ ।

ତୀର୍ଥଦର୍ଶନେ ଯାହା ମିଳେ
ପାଇବ ଗୁରୁ ପାଦତଳେ । ୩ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣ ବନ୍ଦନ
ତୀର୍ଥ ଦର୍ଶନ ଫଳ ଜାଣ । ୪ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଚିନ୍ତା କରି
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ନାମକୁ ସୁମରି । ୫ ।

ପାଦପଦ୍ମରେ କଲେ ଧ୍ୟାନ
ସାର୍ଥକ ହୋଇବ ଜୀବନ । ୬ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ସଦା ମାନି
ନ ହୋଇ କେବେ ଅଭିମାନୀ । ୭ ।

କରିବ ସକଳ କରମ
ଗୁରୁଟି କେବଳ ଧରମ । ୮ ।

ଏହି ବିଶ୍ୱାସେ ଦୃଢ଼ ରହି
ନିଷ୍ଠାରେ ଗୁରୁ ପାଦ ଧ୍ୟାୟି । ୯ ।

ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦେବ ହାତ
ସଫଳ ହେବ ତା ନିଶ୍ଚିତ । ୧୦ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଚିନ୍ତା ବିନା ଚିତ୍ତେ
ଆନ ଭାବନା କଦାଚିତେ । ୧୧ ।

ନ ପାଏ ଯେଉଁ ପରି ସ୍ଥାନ
ଏକା ହିଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଧିଆନ । ୧୨ ।

ଅଗ୍ନି ଯେସନେ ଶୁଦ୍ଧ କରେ
ସକଳ ଧାତୁ ତା ତାପରେ । ୧୩ ।

ଗୁରୁ କରୁଣା ସେହିପରି
ସକଳ ପାପ ନେବ ହରି । ୧୪ ।

ଅନ୍ତର ହୋଇବ ପବିତ୍ର
ଅଗ୍ନି ଦହନେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ବତ । ୧୫ ।

ଗୁରୁବକ୍ତ୍ରେସ୍ଥିତଂ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରାପ୍ୟତେ ତତ୍‌ପ୍ରସାଦତଃ ।
ସ୍ୱାଶ୍ରମୋକ୍ତଂ ସ୍ୱଜାତିଞ୍ଚ ସ୍ୱକୀର୍ତ୍ତିଂ ପୁଷ୍ଟି ବ୍ରର୍ଦ୍ଧନୀମ୍ ।
ଅନ୍ୟତ୍ ସର୍ବଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଗୁରୋରନ୍ୟଂ ନ ଭାବୟେତ୍ ।୧୫ ।

ଅନ୍ୱୟ: ଗୁରୁବକ୍ତ୍ରେ ସ୍ଥିତମ୍ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ ପ୍ରସାଦତଃ ପ୍ରାପ୍ୟତେ ସ୍ୱାଶ୍ରମୋକ୍ତମ୍ [କର୍ତ୍ତବ୍ୟମ୍]', ସ୍ୱଜାତିମ୍, ପୁଷ୍ଟି ବର୍ଦ୍ଧନୀମ୍ ସ୍ୱକୀର୍ତ୍ତିମ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ସର୍ବଂ ଚ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଯଥା ଯୋଷିତଃ ସ୍ୱାମିନି [ଚିନ୍ତାରତାଃ ଭବନ୍ତି] [ତଥା] ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତେଃ ସଦା ଧ୍ୟାନମ୍ [କର୍ତ୍ତବ୍ୟମ୍] । ଗୁରୋଃ ଅନ୍ୟମ୍ ନ ଭାବୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ମୁଖରେ ପ୍ରଣବ ବା ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଅବସ୍ଥାନ କରେ । ସୁତରାଂ ଗୁରୁଦେବ ପ୍ରସନ୍ନ ହେଲେ ଶିଷ୍ୟମାନେ ତାହା ଲାଭ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅତଏବ ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଆଶ୍ରମ ବିହିତ ପନ୍ଥାରେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବା କରି ତାଙ୍କର ପ୍ରସନ୍ନତା ଆନୟନ କରିପାରିଲେ ତାଙ୍କ କୃପାରୁ ସ୍ୱଜାତି ଓ ସ୍ୱକୀର୍ତ୍ତିର ପୁଷ୍ଟି ସାଧିତ ହୋଇପାରିବ । ଏହି ହେତୁରୁ ସମସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଆଶା ତ୍ୟାଗ କରି ଏକମାତ୍ର ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଭାବନା କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବଙ୍କ ମୁଖରେ
ପ୍ରଣବ ଅବସ୍ଥାନ କରେ । ୧ ।

ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱର ବାସ ସ୍ଥାନ
ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କର ହୃଦ ଜାଣ । ୨ ।

ଭକ୍ତିରେ ବଶ କରେ ଯେହୁ
ଗୁରୁ କରୁଣା ପାଏ ସେହୁ । ୩ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ
ପନ୍ଥାରେ ଚଳିବ ନିୟତ । ୪ ।

ସତତ ମାନିଲେ ବଚନ
ତେବେ ସେ ହୋଇବେ ପ୍ରସନ୍ନ । ୫ ।

ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ଆଶୁତୋଷ
ଭକ୍ତିରେ ହୁଅନ୍ତି ସେ ବଶ । ୬ ।

ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ନିଷ୍ଠା ବଳେ
ସେବିଲେ ପଦ ଭକ୍ତି ଭରେ । ୭ ।

ପାଇବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ କଲ୍ୟାଣ
ହୃଦୟେ ଜାତ ହେବ ଜ୍ଞାନ । ୮ ।

ସେବିବ ନିସ୍ପୃହ ଚିତ୍ତରେ
କାମନା ନରଖି ଅନ୍ତରେ । ୯ ।

କାମନା ଅନିଷ୍ଟର ମୂଳ
କରଇ ସାଧନା ବିଫଳ । ୧୦ ।

ଶୟନେ ଅବା ଜାଗରଣେ
ଅଥବା ଲାଗିଥାଅ କର୍ମେ । ୧୧ ।

ମନରେ ଥିଲେ ଗୁରୁ ଧ୍ୟାନ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ହୋଇବେ ପ୍ରସନ୍ନ । ୧୨ ।

ଗୁରୁବକ୍ତ୍ରେ ସ୍ଥିତାବିଦ୍ୟା ଗୁରୁଭକ୍ତ୍ୟାନୁଲଭ୍ୟତେ
ତସ୍ମାଦ୍ ସର୍ବପ୍ରଯତ୍ନେନ ଗୁରୋରାରାଧନଂ କୁରୁ । ୧୬ ।

ଅନ୍ୱୟ: ଗୁରୁବକ୍ତ୍ରେ ସ୍ଥିତା ବିଦ୍ୟା ଗୁରୁଭକ୍ତ୍ୟା ଅନୁଲଭ୍ୟତେ । ତସ୍ମାଦ୍ [ହିତୋଃ] ସର୍ବପ୍ରଯତ୍ନେନ ଗୁରୋଃ ଆରାଧନମ୍ କୁରୁ ।

ଅର୍ଥ: ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଅବସ୍ଥିତା । ଶିଷ୍ୟମାନେ ଗୁରୁଭକ୍ତି ବଳରେ ତାହା ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି । ଅତଏବ ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରଯତ୍ନ ଦ୍ୱାରା ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆରାଧନା କରିବା ବିଧେୟ ।

ସ୍ଥିତା ବିଦ୍ୟା ଯେ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ତାହା ସାରସ୍ୱତ । ୧ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖରେ
ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ହିଁ ବାସ କରେ ।୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କୁ କଲେ ଆପଣାର
ପାଇବ ସେହି ତତ୍ତ୍ୱ ସାର । ୩ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ପଦେ ଥିଲେ ଧ୍ୟାନ
ଶିଷ୍ୟେ ଲଭିବେ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ । ୪ ।

କରମେ ବାକ୍ୟେ ମାନସରେ
ରହିବ ଚିତ୍ତ ଶ୍ରୀ ପୟରେ । ୫ ।

ସବୁ ପ୍ରକାର ଯତ୍ନ କର
ଗୁରୁଙ୍କୁ ନ ମଣି ଅପର । ୬ ।

ସାଧନା କଲେ ଜନ୍ମ ଶତ
ଯେ ଜ୍ଞାନ ନ ହୁଏ ପ୍ରାପତ । ୭ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ପଦେ ନିଷ୍ଠା ଥିଲେ
ସେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ହେଳେ । ୮ ।

ଗୁକାରଷ୍ଟାନ୍ଧକାରଃ ସ୍ୟାଦ୍ରୁକାର ସ୍ତେଜ ଉଚ୍ୟତେ
ଅଜ୍ଞାନ ଧ୍ୱଂସକଂ ବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁରେବ ନ ସଂଶୟଃ । ୧୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁକାରଃ ଅନ୍ଧକାରଃ ସ୍ୟାଦ୍ ଚ ରୁ କାରଃ ତେଜଃ ଉଚ୍ୟତେ [ଅତଃ] ଗୁରୁଃ ଏବ ଅଜ୍ଞାନ ଧ୍ୱଂସକଂ ବ୍ରହ୍ମ [ଅତ୍ର] ସଂଶୟଃ ନ [ଅସ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : 'ଗୁରୁ' ଶବ୍ଦର 'ଗୁ' କାରର ଅର୍ଥ ଅନ୍ଧକାର ଓ 'ରୁ' କାରର ଅର୍ଥ ତେଜ ବା ଆଲୋକ ବୋଲି କଥିତ । ଅତଏବ ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାର ଧ୍ୱଂସକାରୀ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ପରମାତ୍ମା, ଏଥିରେ ଲେଶ ମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଶୁଣ ହେ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ
ଗୁରୁ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କହି । ୧ ।

'ଗୁ'ର ଅର୍ଥ ଅନ୍ଧକାର
କରଇ ଅନ୍ଧ ଏ ସଂସାର । ୨ ।

'ରୁ'ର ଅର୍ଥ ତେଜୋରାଶି
ଦିଏ ସେ ଘୋର ତମ ନାଶି । ୩ ।

ଉଦିତ ହୋଇଲେ ଭାସ୍କର
ଦୂରେ ପଳାଏ ଅନ୍ଧକାର । ୪ ।

ତେସନ ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାର
ଗୁରୁ ଧିଆନେ ହୁଏ ଦୂର । ୫ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ସେହି
ଗୁରୁ ରୂପରେ ଦେହ ବହି । ୬ ।

କରନ୍ତି ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ
କଟାନ୍ତି ମାୟାର ପଟଳ । ୭ ।

ଗୁକାରଃ ପ୍ରଥମଃ ବର୍ଣ୍ଣୋ ମାୟାଦି ଗୁଣଭାସକଃ
ରୁକାରଃ ଦ୍ୱିତୀୟୋ ବ୍ରହ୍ମ ମାୟା ଭ୍ରାନ୍ତି ବିମୋଚକଃ । ୧୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : ପ୍ରଥମଃ ବର୍ଣ୍ଣଃ ଗୁକାରଃ ମାୟାଦିଗୁଣ ଭାସକଃ [ବ୍ରହ୍ମ] ଦ୍ୱିତୀୟଃ [ବର୍ଣ୍ଣଃ]ରୁ କାରଃ ମାୟାଭ୍ରାନ୍ତି ବିମୋଚକଃ ବ୍ରହ୍ମ ।

ଅର୍ଥ : 'ଗୁରୁ' — ଏହି ଶବ୍ଦରେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଣ୍ଣ 'ଗୁ'କାର ମାୟା ଓ ସତ୍ତ୍ୱାଦି ଗୁଣତ୍ରୟ ଯୁକ୍ତ ପୁରୁଷ ଅର୍ଥାତ୍ ସଗୁଣବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଥାଏ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ 'ରୁ'କାର ମାୟା ଭ୍ରାନ୍ତି ବିମୁକ୍ତ ପୁରୁଷ ଅର୍ଥାତ୍ ନିର୍ଗୁଣ ସତ୍ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଥାଏ । ଗୁରୁ ହିଁ ସଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମ ରୂପରେ ଅନନ୍ତ କୋଟି ରୂପ ଧରି ନିଜ ସହିତ ନିଜେ ଲୀଳା କରୁଛନ୍ତି । ସେ ପୁଣି ନିଜକୁ ଗୁରୁ ରୂପରେ ସମସ୍ତ ମାୟାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ସ୍ଥାପିତ କରି ଉପଦେଶ ଦେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଶିଷ୍ୟରୂପରେ ନିଜେ ଉପଦେଶ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ନିର୍ଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମରୂପରେ ନିଜେ ନିଜ ଭାବରେ ମଗ୍ନ ହୋଇ ଅଚଞ୍ଚଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । ଏକମାତ୍ର ଗୁରୁ ହିଁ ସଗୁଣ ନିର୍ଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମ, ଆତ୍ମା ଓ ଭଗବାନ ସମସ୍ତ । ତାଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଦ୍ୱିତୀୟ କେହି ନାହିଁ ।

ଗୁରୁ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଯାହା
ବୁଝାଇ କହୁଅଛି ତାହା । ୧ ।

'ଗୁ' ଅଟେ ମାୟା ଗୁଣ ଯୁକ୍ତ
ସତ୍ତ୍ୱାଦି ତହିଁରେ ନିହିତ । ୨ ।

ସଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମ ତାଙ୍କୁ କହି
'ରୁ'ର ମାୟା ଭ୍ରାନ୍ତି ନାହିଁ । ୩ ।

ନିର୍ଗୁଣ ସତ୍ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଏ
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଏହା କହେ । ୪ ।

ଗୁରୁ ହିଁ ସଗୁଣ ନିର୍ଗୁଣ
ବ୍ରହ୍ମ ପରମେ ବିଦ୍ୟମାନ । ୫ ।

ଅନନ୍ତ କୋଟି ରୂପ ଧରି
ନିଜ ସହିତ ଲୀଳା କରି । ୬ ।

ଶତ ଜନ୍ମର ତପ ଫଳେ
ଗୁରୁ ରୂପରେ ଧରା ତଳେ । ୭ ।

ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ କାରଣ
ଧରାରେ ହୋଇ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ । ୮ ।

ସବୁ ମାୟାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ରହି
ଜଗତ ଜନ ହିତ ପାଇଁ । ୯ ।

ଦିଅନ୍ତି ଯେତେ ଉପଦେଶ
ତାହା କରଇ ମୋହ ନାଶ । ୧୦ ।

ପୁଣି ହୁଅନ୍ତି ସେହି ଶିଷ୍ୟ
ପାଳନ୍ତି ନିଜ ଉପଦେଶ । ୧୧ ।

ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ଯେ ଏକପ୍ରାଣ
ନୁହନ୍ତି କେହି ଭିନ୍ନା-ଭିନ୍ନ । ୧୨ ।

ନିର୍ଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମ ରୂପେ ନିଜେ
ପୁଣି କରନ୍ତି ସେହି ବିଜେ । ୧୩ ।

ନିଜ ଭାବରେ ହୋଇ ମଗ୍ନ
ନିଜକୁ କରୁଥାନ୍ତି ଧ୍ୟାନ । ୧୪ ।

ଅବିଚଳିତ ଅବସ୍ଥାନ
ଏ ବଡ଼ ଦୁରୂହ ଗହନ । ୧୫ ।

ଗୁରୁହିଁ ସଗୁଣ, ନିର୍ଗୁଣ
ବ୍ରହ୍ମ, ଆତ୍ମା ଓ ଭଗବାନ । ୧୬ ।

'ଗୁ' ଶବ୍ଦଶ୍ଚାନ୍ଧକାରଃ ସ୍ୟାଦ୍ 'ରୁ'ଶବ୍ଦସ୍ତନ୍ନିରୋଧକଃ
ଅନ୍ଧକାର ନିରୋଧିତ୍ୱାଦ୍ ଗୁରୁରିତ୍ୟଭିଧୀୟତେ । ୧୯ ।

ଅନ୍ୱୟ : 'ଗୁ' ଶବ୍ଦଃ ଅନ୍ଧକାରଃ ସ୍ୟାଦ୍ 'ରୁ' ଶବ୍ଦଃ ତଦ୍ ନିରୋଧକଃ ଭବତି । ସଃ ଅନ୍ଧକାରଃ ନିରୋଧିତ୍ୱାଦ୍ ଗୁରୁଃ ଇତି ଅଭିଧୀୟତେ ।

ଅର୍ଥ : 'ଗୁ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଅନ୍ଧକାର ଓ 'ରୁ' ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ତାହାର ନିରୋଧକାରୀ । ଅତଏବ ରଜଃ ତମ ଗୁଣ ରୂପ ଅନ୍ଧକାରକୁ ଯେ ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ରୂପ ଆଲୋକ ଦ୍ୱାରା ନିରୋଧ କରନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ହିଁ 'ଗୁରୁ' ନାମରେ ଅଭିହିତ କରାଯାଏ ।

'ଗୁ' କାର ଅନ୍ଧକାର ଜାଣ — 'ରୁ' ତାହା ନିରୋଧଇ ପୁଣ । ୧ ।
ଅରୁଣ ହୋଇଲେ ଉଦିତ — ଅନ୍ଧାର ଯେହ୍ନେ ତିରୋହିତ । ୨ ।
'ଗୁ' ଅନ୍ଧକାରକୁ ସେପରି — 'ରୁ' ଦିଅଇ ଦୂର କରି । ୩ ।
ଥାଏ ଯେ ରଜ ତମୋଗୁଣ — ଅନ୍ଧାର ବୋଲି ତାହା ଜାଣ । ୪ ।
ସତ୍ତ୍ୱର ଆଲୋକ ପ୍ରକାଶେ — ଅନ୍ଧକାରକୁ ଯେବା ନାଶେ । ୫ ।
ସେ ଗୁରୁ ନାମେ ଅଭିହିତ — ତାଙ୍କ କରୁଣା ହେଲେ ପ୍ରାପ୍ତ । ୬ ।
ଅନ୍ଧାର ହୁଏ ଦୂରୀଭୂତ — ନବ ଆଲୋକେ ଆଲୋକିତ । ୭ ।
ହୁଅଇ ଚିତ୍ତ ପୁଲକିତ — ପଦ୍ମ ଯେସନେ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ । ୮ ।
ହୁଅଇ ସୂର୍ଯ୍ୟ କର ପାଇ — ଜଗତେ ବାସ ବିତରଇ । ୯ ।
ତେସନ ଗୁରୁଙ୍କ କିରଣେ — ପୁଲକ ଜାଗେ ଶିଷ୍ୟମନେ । ୧୦ ।

ଏବଂ ଗୁରୁପଦଂ ଶ୍ରେଷ୍ଠଂ ଦେବାନାମପି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମ୍
ହାହା ହୁହୁ ଗଣୈଶ୍ଚୈବ ଗାନ୍ଧର୍ବୈଶ୍ଚ ପୂଜ୍ୟତେ । ୨୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଏବମ୍ ଶ୍ରେଷ୍ଠମ୍ ଗୁରୁପଦମ୍ ଦେବାନାମ୍ ଅପି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମ୍ [ଇଦଂ] ହାହା ହୁ ହୁ ଗଣୈଃ ଚ ଗନ୍ଧର୍ବୈଃ ଚ ପୂଜ୍ୟତେ ଏବ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ପ୍ରକାର ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମ ଅତୀବ ଶ୍ରେଷ୍ଠବସ୍ତୁ; ଏପରିକି ତାହା ଦେବତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ସେଥି ନିମିତ୍ତ ହାହା ହୁ ହୁ ଗଣ ଓ ଗନ୍ଧର୍ବମାନେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପଦ ପୂଜା କରିଥାନ୍ତି ।

ଆଲୋକ ଦାତା ଗୁରୁ ପଦ
ଖଣ୍ଡଇ ସକଳ ବିପଦ । ୧ ।

ଜଗତେ ସର୍ବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେହି
ତା ସମ ଅନ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ୨ ।

ଦେବତା ମାନଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ
ବିଶ୍ୱାସେ ହୁଅଇ ସୁଲଭ । ୩ ।

ତେଣୁଟି ଗନ୍ଧର୍ବ କିନ୍ନର
ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର । ୪ ।

ଅଦେହୀ ହାହା ହୁହୁ ଗଣ
କରନ୍ତି ଗୁରୁ ପଦଧ୍ୟାନ । ୫ ।

ଆସନଂ ଶୟନଂ ବସ୍ତ୍ରଂ ବାହନଂ ଭୂଷଣାଦିକମ୍
ସାଧକେନ ପ୍ରଦାତବ୍ୟଂ ଗୁରୋଃ ସନ୍ତୋଷ କାରଣାତ୍ । ୨୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : ସାଧକେନ ଗୁରୋଃ ସନ୍ତୋଷ କାରଣାତ୍ ଆସନମ୍ ଶୟନମ୍ ବସ୍ତ୍ରମ୍ ବାହନମ୍ ଭୂଷଣାଦିକମ୍ ପ୍ରଦାତବ୍ୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ: ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ନିମିତ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଆସନ ଦେବ, ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କୁ ହୃଦୟରେ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଶଯ୍ୟାଦାନ କରିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ହୃଦୟରେ ଗୁରୁଚିନ୍ତାନିରତ ରହିବ । ପୁନଶ୍ଚ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ବସନ ଅର୍ପଣ କରିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଗୁରୁନାମ ଅନ୍ତରରେ ଗୋପନ କରି ରଖିବ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଭୂଷଣ ଦାନ କରିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜକୁ ଏପରି ଭାବରେ ସଦ୍‌ଗୁଣ ଭୂଷିତ କରିବ ଯେପରି କି ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ମହିମା ଜଗତରେ ବିଘୋଷିତ ହେବ ଏବଂ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ବାହନ ପ୍ରଦାନ କରିବ, ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମେ ଅନ୍ତରକୁ ଏଭଳି ଯୋଗ୍ୟ କରି ଗଠନ କରିବ ଯେପରି ତାହା ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଜଗତ୍‌ହିତକର କର୍ମରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଗୁରୁଦାୟିତ୍ୱ ବହନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ । ଏଭଳି ଆଚରଣ ଦ୍ୱାରା ଯଥାର୍ଥରେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ହୋଇଥାଏ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ
ପାଇଁ ସତତ ଦେବ ଧ୍ୟାନ । ୧ ।

ଥାପି ହୃଦୟେ ସିଂହାସନ
ଗୁରୁଙ୍କୁ କରି ଆବାହନ । ୨ ।

ସେହି ଆସନେ ବସାଇବ
ଭକତି-ଅର୍ଘ୍ୟେ ପୂଜାଦେବ । ୩ ।

ନିରତେ ଗୁରୁ ଚିନ୍ତା କରି
ଗୁରୁଙ୍କ ଶୟନ ବିଚାରି । ୪ ।

ଶଯ୍ୟା ହୋଇବ ଅନ୍ତଃସ୍ଥଳ
ଶୁଦ୍ଧ ପବିତ୍ର ନିରିମଳ । ୫ ।

ଶ୍ରୀ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ଗୁରୁନାମ
ଗୋପନେ ଚିତ୍ତେ କଲେ ଧ୍ୟାନ । ୬ ।

ନାମଟି ଏହାର ବସନ
ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତରେ କର ଦାନ । ୭ ।

ସଦ୍‌ଗୁଣରାଜିରେ ଭୂଷିତ
କରିଲେ ଅନ୍ତର ମାର୍ଜିତ । ୮ ।

ତାହାଟି ଯୋଗ୍ୟ ବିଭୂଷଣ
ଗୁରୁଙ୍କୁ କରିବ ପ୍ରଦାନ । ୯ ।

ଆସନ, ବସନ, ଭୂଷଣେ
ଗୁରୁ ମହିମା ତ୍ରିଭୁବନେ । ୧୦ ।

ଆପେ ହୋଇବ ପ୍ରକଟିତ
ସୁବାସେ ମୋହିବ ଜଗତ । ୧୧ ।

ହୋଇବ ସୁଯୋଗ୍ୟ ବାହନ
ପବିତ୍ର କଲେ କାୟ ମନ । ୧୨ ।

ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଭାର ବହି
କରିବ ଧନ୍ୟ ଏହି ମହୀ । ୧୩ ।

ହୋଇବ ଯୋଗ୍ୟ ଅଧିକାରୀ
ଗରୁଡ଼ ଯେହ୍ନେ ବିଷ୍ଣୁଧରି । ୧୪ ।

ତିନି ଭୁବନେ ଲୀଳା କରେ
ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଆନ ଠାରେ । ୧୫ ।

ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱ ଗୁରୁ ଭାର
ସାଧାରଣରେ ଅଗୋଚର । ୧୬ ।

ହୋଇଲେ ଗୁରୁଗତ ପ୍ରାଣ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବହନେ ସକ୍ଷମ । ୧୭ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଇଚ୍ଛା କଲେ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ହୋଇବ ଜଗତ କଲ୍ୟାଣ । ୧୮ ।

ସନ୍ତୋଷ ଲଭିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ
ଟାଳି ପାରିବ ମହାମେରୁ । ୧୯ ।

ଗୁରୁ ଭକତି ମହାଧନ
କରେ ଯେ ଅନ୍ତରେ ଅର୍ଜନ । ୨୦ ।

ଧନ୍ୟ ସେ ହୁଏ ମହୀତଳେ
ଲଂଘଇ ଗିରି ଅବହେଳେ । ୨୧ ।

ସଦା ସନ୍ତୋଷ ତାର ଚିତ୍ତ
ନଥାଉ ପଛେ ଧନ ବିତ୍ତ । ୨୨ ।

ତଥାପି ସେହି ମହାଧନୀ
ଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ମହାଜ୍ଞାନୀ । ୨୩ ।

ହୁଅନ୍ତି ପଣ୍ଡିତ ପ୍ରବର
ଶାନ୍ତି ଜୀବନ-ସହଚର । ୨୪ ।

ଦୀର୍ଘଦଣ୍ଡଂ ନମସ୍କୃତ୍ୟ ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜୋ ଗୁରୁସନ୍ନିଧୌ
ଆତ୍ମଦାରାଦିକମ୍ ସର୍ବଂ ଗୁରବେ ଚ ନିବେଦୟେତ୍ । ୨୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁ ସନ୍ନିଧୌ ଦୀର୍ଘ ଦଣ୍ଡମ୍ ନମସ୍କୃତ୍ୟ ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜଃ ଚ [ସନ୍]
ସର୍ବମ୍ ଆତ୍ମାଦାରାଦିକମ୍ ଗୁରବେ ନିବେଦୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସନ୍ନିଧାନରେ ନିର୍ଲ୍ଲଜ୍ଜ ହୋଇ ଦଣ୍ଡବତ୍ ପ୍ରଣାମ କରିବ ଏବଂ ନିଜକୁ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁତ୍ରାଦି ସମସ୍ତ ତାଙ୍କ ପଦରେ ନିବେଦନ କରିବ । ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ସମସ୍ତ ଭାର ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣରେ ସମର୍ପଣ କରି ନିଶ୍ଚିତ ହେବ । ଜୀବ ପକ୍ଷରେ ଅହଂତ୍ୱ ଓ ମମତାର ଭାର ଯଥାର୍ଥରେ ବଡ଼ ବିଷମ । ଏହି ବିଷମଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଏକମାତ୍ର ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସମର୍ଥ । ସୁତରାଂ ଗୁରୁଦେବହିଁ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଜୀବର ଅତି ଆପଣାର । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ 'ମୁଁ' ଓ 'ମୋର' ଭାବ ଅର୍ଥାତ୍ ନିଜର ଧନ, ଜନ, ମାନ, ଯଶ, ଲଜ୍ଜା, ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁତ୍ରାଦି ଅହଂତ୍ୱ ଓ ମମତ୍ୱ ବୋଧକ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ସମର୍ପଣ ପୂର୍ବକ ନିଜକୁ ରିକ୍ତ କରିଦେଇ ପ୍ରସାଦ ରୂପରେ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ସେ ଯେତିକି ଅର୍ପଣ କରିବେ, ତାହା ଆନନ୍ଦରେ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କର୍ମର ପ୍ରେରକ ବୋଲି ଜାଣି ଗୁରୁନାମ ବା 'ଜୟଗୁରୁ' ଜପ କରି କର୍ମ କ୍ଷୟ କରିବ ।

ମିଳିଲେ ଗୁରୁ ସନ୍ନିଧ୍ୟାନ ତେଜି ନିଜର ଲଜ୍ଜା ମାନ । ୧ ।
ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗେ କର ପ୍ରଣିପାତ କାନ୍ତ ପୁତ୍ର କନ୍ୟା ସହିତ । ୨ ।
ସକଳ ନିବେଦି ଚରଣେ ଗୁରୁ ସେବକ ଭାବି ମନେ । ୩ ।
କଲେ ଜୀବନ ସମର୍ପଣ ଲାଘବ ହୋଇ ଯିବ ମନ । ୪ ।
ମଥାରୁ ଯିବ ବୋଝ ଭାର ବୁଝିବେ ଗୁରୁ ସେ ବେଭାର । ୫ ।
ସଂସାରେ ଥିବ ଯେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗୁରୁ ତା ବୁଝିବେ ତୁରିତ । ୬ ।
ସଂସାରେ ନାହିଁ କେହି ଜନ ଯେ ହେବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସମାନ । ୭ ।
ଜ୍ଞାତି ସୋଦର ବନ୍ଧୁ ଯେତେ ଦୂରରେ ରହିବେ ସମସ୍ତେ । ୮ ।
ଏକା ହିଁ ଗୁରୁ ପାଶେ ଆସି ସକଳ ଚିନ୍ତା ଦେବେ ନାଶି । ୯ ।
ଶିରେ ପରଶି ସ୍ନେହ କର ଶମିବେ ହୃଦୟର ଭାର । ୧୦ ।

ଗୁରୁ ହିଁ ଏକା ଆପଣାର ଜ୍ଞାତି କୁଟୁମ୍ବ ବନ୍ଧୁ ସାର । ୧୧ ।
ଶୋକ ଦୁଃଖର ସାଥୀ ସେହି ମଙ୍ଗଳ ଦାତା ଭାବଗ୍ରାହୀ । ୧୨ ।
ମୁଁ କାର ଜୀବର ଅଇରି ନାଶ କରଇ ସୁଖ ଶିରୀ । ୧୩ ।
'ମୁଁ' ଥିଲେ ନାହିଁ ଆନ ସ୍ଥାନ 'ମୁଁ' ମଲେ ଯିବ ଦୁଃଖ ମାନ । ୧୪ ।
କରୁଅଛି ମୁଁ, ମୁଁ କରତା ମୋହର ଅସୀମ କ୍ଷମତା । ୧୫ ।
ମୋହର ରହିଅଛି ଧନ ମୁଁ ଅଟେ ବଡ଼ ବଳିୟାନ୍ । ୧୬ ।
କରି କରାଉ ଥାଏ ମୁହିଁ ମୋ ବିନା ଆନ କେହିନାହିଁ । ୧୭ ।
ମୁଁ ଅବା ମୋର ଅହଂ ଭାବ ଗୁରୁ ଚରଣେ ସମର୍ପିବ । ୧୮ ।
ଲଜ୍ଜା ସଂକୋଚ ଯଶ ମାନ କରି ପାରିଲେ ସବୁ ଦାନ । ୧୯ ।
ସ୍ନେହ ମମତା କ୍ରୋଧ ରାଗ କାମନା, ବାସନା ସଂଭୋଗ । ୨୦ ।
ସମସ୍ତ କରି ସମର୍ପଣ କାଟିବ ନିସ୍ପୃହ ଜୀବନ । ୨୧ ।
ଯେତିକି ଗୁରୁ ଦେବେ ଦାନ ତାହାହିଁ ତୁମ ପ୍ରାପ୍ୟ ଜାଣ । ୨୨ ।
ଗୁରୁଙ୍କ କର୍ମ ମନେ କରି ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅନୁସରି । ୨୩ ।
ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ ଚଳିବ ତାଙ୍କ ଦୟାରୁ ଯା' ମିଳିବ । ୨୪ ।
ସେଥିରେ ଲଭିଲେ ସନ୍ତୋଷ ହୋଇବ ମନ ନିଜ ବଶ । ୨୫ ।
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଜୟ ଗାନ କରି ଆନନ୍ଦ ସଦା ମନେ ଭରି । ୨୬ ।
ଚାଲିଲେ ଜୀବନ ସରଣୀ ସରଗ ହେବ ଏ ଧରଣୀ । ୨୭ ।
ଲୁଚିବ ସକଳ ଅଶାନ୍ତି କୁରୂପ ହେବ ଦିବ୍ୟ କାନ୍ତି । ୨୮ ।
ଗୁରୁଙ୍କ ମହିମା ବଳରେ ଶାନ୍ତି ରାଜିବ ଏ ମହୀରେ । ୨୯ ।
ପାଷାଣ ହୃଦ ତରଳିବ ଜଗତ ମହନୀୟ ହେବ । ୩୦ ।
କଠୋର ହେବ ସୁକୋମଳ ପାହାଡ଼ ପର୍ବତ କନ୍ଦର । ୩୧ ।
ମରୁ କାନ୍ତାର ଜଳ ସ୍ଥଳ ଗଗନ ପବନ ସାଗର । ୩୨ ।
ହୋଇବ ସବୁ ରସମୟ ତୁଟିବ ମନୁ ଗ୍ଲାନିଭୟ । ୩୩ ।
ଖେଳିବ ଆନନ୍ଦ ଲହରୀ ଅବଗାହନ ତହିଁ କରି । ୩୪ ।
ମିଳିବ ସର୍ବ ତୀର୍ଥ ଫଳ ଜନମ ହୋଇବ ସଫଳ । ୩୫ ।
ଅପାର ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମହିମା ନାହିଁ ଯାହାର ଶେଷ ସୀମା । ୩୬ ।

କୃମି କୀଟ ଭସ୍ମ ବିଷ୍ଠା ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ମଳମୂତ୍ରକମ୍
ଶ୍ଳେଷ୍ମ ରକ୍ତ ତ୍ୱଚଂ ମାଂସଂତନୁରିତ୍ୱଥଂ ବରାନନେ । ୨୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ବରାନନେ ! କୃମି-କୀଟ-ଭସ୍ମ-ବିଷ୍ଠା- ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ମଳମୂତ୍ରକମ୍ ଶ୍ଳେଷ୍ମ ରକ୍ତତ୍ୱଚମ୍ ମାଂସମ୍ ଇତ୍ଥମ୍ ତନୁଃ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ବରାନନେ ! ଶରୀର କୃମି, କୀଟ, ଭସ୍ମ, ବିଷ୍ଠା, ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ମଳମୂତ୍ର, ଶ୍ଳେଷ୍ମା, ରକ୍ତ, ମାଂସ ଓ ତ୍ୱକ୍ ପ୍ରଭୃତି ଅତି ଘୃଣିତ ପଦାର୍ଥର ସମବାୟ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ । ଏହି ଦେହର ସଂସ୍କାର ନଥିଲେ ସେଥିରେ କୃମି କୀଟ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଅନ୍ତି ଅଥବା ଏହି ଦେହ ଭସ୍ମରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ସଂସ୍କାର ନ କଲେ ଯଦି ଶୃଗାଳ କୁକୁର ଏ ଦେହକୁ ଭକ୍ଷଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ତାହା ସେମାନଙ୍କ ବିଷ୍ଠାରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଏହି ଦେହର ପରିଣାମ ଯେତେବେଳେ ଏପରି ଘୃଣ୍ୟ, ସେତେବେଳେ ଏହି ଅନାତ୍ମ, ଅନିତ୍ୟ ଓ ଅଶୁଚି ଦେହକୁ 'ଅହଂ' ଜ୍ଞାନରେ ଧରି ରଖି ଦେହକୁ ଆତ୍ମାର ଅଭିମାନ ପ୍ରଦାନ କରି ବୃଥାରେ କେତେ କାଳ ଆଉ ଏ ଜଗତକୁ ଯାତାୟାତ କରୁଥିବ ? ଅତଏବ ଦେହାତ୍ମବାଦକୁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀପଦରେ ବିସର୍ଜନ ଦେଇ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଉଠିବାକୁ ହେବ ।

ହେ ବରାନନେ ଏ ଶରୀର
ମୂତ୍ର ପୁରୀଷ ଗନ୍ତାଘର । ୧ ।

କୀଟ ଜୀବାଣୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ
ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ ଅତି ଘୃଣ୍ୟ । ୨ ।

ଶ୍ଳେଷ୍ମା ରକତପୂଜ ଭରା
ମାଂସ ଉପରେ ଚମ ଘେରା । ୩ ।

ଜୀବ ଚଳିଲେ ଏ ଶରୀରୁଁ
ମଡ଼ା ବୋଲିବେ ତା ଉତ୍ତାରୁଁ । ୪ ।

ନକଲେ ମଡ଼ାର ସତ୍କାର
ଆନେ ପାଇବେ ଭୟ ଘୋର । ୫ ।

ଦୁର୍ଗନ୍ଧେ ବାୟୁ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ
ହୁଅନ୍ତି କୀଟ ତହୁଁ ଜାତ । ୬ ।

ଅଗ୍ନିରେ ଯେବେ ଦେବ ଜାଳି
ମୁଠାଏ ଭସ୍ମ ରହେ ଖାଲି । ୭ ।

ଅଥବା ପଡ଼ିଲେ ଶ୍ମଶାନେ
ଭକ୍ଷନ୍ତି ଶୃଗାଳ ବା ଶ୍ୱାନେ । ୮ ।

ତାଙ୍କ ବିଷ୍ଠାରେ ପରିଣତ
ଏ ଦେହ ହୁଅଇ ନିୟତ । ୯ ।

ତଥାପି ଏହି ଦେହ ପାଇଁ
ମନୁଷ୍ୟ ମିଛେ ହୁଏ ବାଇ । ୧୦ ।

ଅନ୍ୟାୟ ଅନିତ୍ୟ ଅଶୁଚି
ଦେହ ପାଇଁକି ଏତେ ରୁଚି । ୧୧ ।

ଏହାହିଁ ଲାଗଇ ବିଚିତ୍ର
ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ମୋହଚିତ୍ତ । ୧୨ ।

ଏ ଦେହ ପାଇଁ ରାତି ଦିନ
ଚିନ୍ତାରେ ଆୟୁ କରେ କ୍ଷୀଣ । ୧୩ ।

ଈର୍ଷା କ୍ରୋଧରେ ବୁଡ଼ି ରହେ
ଧନ ଅର୍ଜନେ ମନ ଦିଏ । ୧୪ ।

କ୍ଷଣିକ ଅଳୀକ ସନ୍ତୋଷ
ଜୀବନ ହୁଏ ତାର ବିଷ । ୧୫ ।

ଧରାକୁ ମଣୁ ଥାଏ ସରା
ଗ୍ରାସଇ ତାକୁ ଅହଂ ତ୍ୱରା । ୧୬ ।

ମୁଁ କରେ, ମୋର ଏ କରଣୀ
ବଶ କରିବି ଏ ଧରଣୀ । ୧୭ ।

ଏହି ଭାବନା ସଦା ଘାରେ
ମିଛରେ ବାହାସ୍ଫୋଟ ମାରେ । ୧୮ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ ତଳେ
ଏହି ଅହଂତ୍ୱ ବଳି ଦେଲେ । ୧୯ ।

ଦେହକୁ କଲେ ସମର୍ପଣ
ଉଦିତ ହେବ ତତ୍ତ୍ୱ ଜ୍ଞାନ । ୨୦ ।

ଛାଡ଼ିବ ସବୁ ଅଭିମାନ
ତେଜିବ ବିଳାସ ବ୍ୟସନ । ୨୧ ।

ମୋହ ମାୟାରୁ ରହି ମୁକ୍ତ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣେ ଆଶ୍ରିତ । ୨୨ ।

ହୋଇବ ଯେବେ ନିଷ୍ଠାସହ
ସାର୍ଥକ ହେବ ଏହି ଦେହ । ୨୩ ।

ନହେବ ଆଉ ଅଧୋଗତି
ପରମ ସୁଖ ହେବ ପ୍ରାପ୍ତି । ୨୪ ।

ସଂସାର ବୃକ୍ଷମାରୂଢ଼ାଃ ପତନ୍ତି ନରକାର୍ଣ୍ଣବେ
ଯେନୋଦ୍ଧୃତମିଦଂ ବିଶ୍ୱଂ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୨୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ସଂସାର ବୃକ୍ଷ ମାରୂଢ଼ାଃ ନରକାର୍ଣ୍ଣବେ ପତନ୍ତି । ଜୀବେ ଯେନ ଇଦମ୍ ବିଶ୍ୱମ୍ ଉଦ୍ଧୃତମ୍ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀ ଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ନଶ୍ୱର ଦେହ ଆଶ୍ରୟ କରି ସଂସାର ବୃକ୍ଷରେ ଆରୋହଣ ପୂର୍ବକ ଜୀବ ମାୟା ବଶୀଭୂତ ହୋଇ କୁକର୍ମ କରିବା ଫଳରେ ନରକ ସାଗରରେ ନିମଜ୍ଜିତ ହୁଏ । ଯାହାଙ୍କ କୃପା ପ୍ରଭାବରୁ ସେହି ଭୀଷଣ ସଂସାର ସାଗରରୁ ଏତାଦୃଶ ପତିତ ଜୀବଗଣ ଉଦ୍ଧାରପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତମା ଗତି ଲାଭକରି ପାରନ୍ତି, ଅଶେଷ କରୁଣାନିଧାନ ସେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ ସରୋଜରେ ପ୍ରଣାମ ।

ଏ ଦେହ ଅଟଇ ନଶ୍ୱର
କଣ୍ଟକ ବୃକ୍ଷ ଯେ ସଂସାର ।୧।

ମାୟା ମୋହିତ ଜୀବ ହୋଇ
କଣ୍ଟକ ବୃକ୍ଷେ ଆରୋହଇ ।୨।

ହୁଅଇ ସେ କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ
ଲୋଭ କ୍ରୋଧର ବଶୀଭୂତ ।୩।

କୁକର୍ମ କରେ ନାନା ମତେ
ତା'ଫଳ ଭୋଗଇ ସେ ଅନ୍ତେ ।୪।

ଅଶାନ୍ତି ନରକ ସାଗରେ
ନିମଜ୍ଜି, ତ୍ରାହି ରବ କରେ ।୫।

ଲଭିଲେ ଯାହାଙ୍କ କରୁଣା
ଏହି ଯନ୍ତ୍ରଣା ହୁଏ ଊଣା ।୬।

ଭୀଷଣ ସଂସାର ସାଗର
ପାରି କରିବା କର୍ଣ୍ଣ ଧାର ।୭।

ଅଟନ୍ତି ଏକା ଗୁରୁ ଦେବ
ନିରତେ ତାଙ୍କ ପଦ ସେବ ।୮।

ଉତ୍ତମା ଗତି ହେବ ଲାଭ
ସଂସାର କଷଣୁ ତରିବ ।୯।

ଅଶେଷ କରୁଣା ନିଧାନ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପଦେ କର ଧ୍ୟାନ ।୧୦।

ରଖିଲେ ସେ ପଦେ ବିଶ୍ୱାସ
ହୋଇବ ପାପ ତାପ ନାଶ ।୧୧।

ଗୁରୁର୍ବ୍ରହ୍ମା ଗୁରୁର୍ବିଷ୍ଣୁ ର୍ଗୁରୁର୍ଦ୍ଦେବ ମହେଶ୍ୱରଃ
ଗୁରୁରେବ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରୁବେ ନମଃ । ୨୫ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁଃ ବ୍ରହ୍ମା, ଗୁରୁଃ ବିଷ୍ଣୁ, ଗୁରୁ ଏବ ମହେଶ୍ୱରଃ, ଗୁରୁଃ ଏବ ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରୁବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ମହେଶ୍ୱର, ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ସୃଷ୍ଟି ପାଳନ ଓ ସଂହରଣ ଶକ୍ତି ଧାରଣ କରନ୍ତି । ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ପରମାତ୍ମା ବା ଓଁକାର ସ୍ୱରୂପ । ତେଣୁ ସେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛୁ ।

କଲେ ଯେ ଭିଆଣ ଜଗତ
ବେଦ ଯାହାର ମୁଖୁଁ ଜାତ ।୧।

ଗୁରୁହିଁ ସେହି ବ୍ରହ୍ମା ଜାଣ
ସଂସାର ସୃଷ୍ଟିର କାରଣ ।୨।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବିଷ୍ଣୁ ଅବତାର
ପାଳନ୍ତି ସଂସାରର ଭାର ।୩।

ଜଗତ ଜନ ତ୍ରାଣ କର୍ତ୍ତା
ସକଳ ଜୀବ ପିତା ମାତା ।୪।

ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ସେହି ବିଷ୍ଣୁ
ବିପଦ ତାରକ ସେ ଜିଷ୍ଣୁ ।୫।

ଗୁରୁ ହିଁ ଦେବ ମହେଶ୍ୱର
କରନ୍ତି ଜଗତ ସଂହାର ।୬।

ମହାରୁଦ୍ର ସେ ଆଶୁତୋଷ
ଅଳପେ ହୁଅନ୍ତି ସନ୍ତୋଷ ।୭।

ସୃଷ୍ଟି ପାଳନ ସଂହାରଣ
ସକଳ କର୍ତ୍ତା ଗୁରୁ ଜାଣ ।୮।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନରୂପ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଓଁକାର ସ୍ୱରୂପ ।୯।

ତାଙ୍କର ନାହିଁ ଆଦି ଅନ୍ତ
ମହିମା ବିସ୍ତାର ଦିଗନ୍ତ ।୧୦।

ସର୍ବଜ୍ଞ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର
କରୁଛି କୋଟି ନମସ୍କାର ।୧୧।

ଅଜ୍ଞାନ-ତିମିରାନ୍ଧସ୍ୟ ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନ ଶଲାକୟା
ଚକ୍ଷୁରୁନ୍ମୀଲିତଂ ଯେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୨୬।

ଅନ୍ୱୟ : ଅଜ୍ଞାନ ତିମିରାନ୍ଧସ୍ୟ ଚକ୍ଷୁଃ ଯେନ ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନ ଶଲାକୟା ଉନ୍ମିଲିତମ୍ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଅଜ୍ଞାନ ରୂପ ଅନ୍ଧକାର ବା ଅବିଦ୍ୟା ମାୟା ଦ୍ୱାରା ଜୀବ ଅନ୍ଧହୋଇ ସଂସାରରେ କେବଳ ଭ୍ରାନ୍ତିଦର୍ଶନ କରି ପଥ ହରାଇ ବିପଥରେ ଘୂରିବୁଲେ । ଯେ ଏହି ଅନ୍ଧଜୀବର ଚକ୍ଷୁରେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭର ଉପାୟ ବା ମନ୍ତ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନ ଶଳାକାରେ ପ୍ରଲେପ ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁ ଉନ୍ମୀଳିତ କରି ତାହାକୁ ପ୍ରକୃତ ପଥରେ ଘେନି ଯାଆନ୍ତି, ସେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଅଜ୍ଞାନ ରୂପ ଅନ୍ଧକାର
ନାଶଇ ଆଲୋକ ଯାହାର ।୧।

ଅବିଦ୍ୟା ମାୟା ଜାଲେ ଜୀବ
ମଣଇ ଜୀବନ ରଖିବ ।୨।

ପଥ ହରାଇ ବିପଥରେ
ଭ୍ରମରେ ବିଚରଣ କରେ ।୩।

କାମଳ ରୋଗୀ ଯେଉଁ ମତ
ବେରଙ୍ଗ ଦେଖଇ ଜଗତ ।୪।

ଅଜ୍ଞାନୀ ମାନବ ତେସନ
ଅନ୍ଧାରେ ହୁଏ ମୁହ୍ୟମାନ ।୫।

ଗୁରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଜ୍ଞାନାଲୋକ
ପାଇଲେ ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ।୬।

ସେହି ଅନ୍ଧାର ଦୂର ହୁଏ
ତପନ କିରଣ ପରାଏ ।୭।

ହୃଦୟ ହୁଏ ଆଲୋକିତ
ହୁଅଇ ଭ୍ରାନ୍ତି ଦୂରୀଭୂତ ।୮।

ଗୁରୁ ଦେଖାନ୍ତି ଜ୍ଞାନ ମାର୍ଗ
ନରକେ ରଚନ୍ତି ସେ ସ୍ୱର୍ଗ ।୯।

ତମୋ ନାଶକ ଗୁରୁଦେବ
ଭକ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ପଦସେବ ।୧୦।

ତାହାଙ୍କୁ କରେ ପ୍ରଣିପାତ
ଅନ୍ଧାରେ ଦେଖାନ୍ତୁ ସେ ପଥ ।୧୧।

ଅଖଣ୍ଡ-ମଣ୍ଡଳାକାରଂ ବ୍ୟାପ୍ତଂ ଯେନ ଚରାଚରମ୍
ତତ୍‌ପଦଂ ଦର୍ଶିତଂ ଯେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରୁବେ ନମଃ ।୨୭।

ଅନ୍ୱୟ : ଯେନ ଅଖଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳାକାରମ୍ ଚରାଚରମ୍ ବ୍ୟାପ୍ତମ୍ ଯେନ ତତ୍ ପଦମ୍ ଦର୍ଶିତମ୍, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ପରମାତ୍ମା ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱର ଚେତନ ଅଚେତନ, ସ୍ଥାବରଜଙ୍ଗମାଦି ସର୍ବଜୀବଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଓ ବାହାରେ ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ପ୍ରଣତ ଶିଷ୍ୟ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ ଯେ ସେହି ପରମପୁରୁଷଙ୍କ ଶ୍ରୀପଦ ଦର୍ଶନ କରାଇ ଦିଅନ୍ତି, ସେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଅଖଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳ ଆକାର
ବ୍ୟାପି ଅଛନ୍ତି ଚରାଚର ।୧।

ସତ୍, ଚିତ୍, ଆନନ୍ଦ ଘନ
ବ୍ୟାପ୍ତ ଚେତନ ଅଚେତନ ।୨।

ସ୍ଥାବର ଜଙ୍ଗମାଦି କରି
ସକଳ ଅନ୍ତରେ ବିହରି ।୩।

ଜଗତେ କରୁଛନ୍ତି ଖେଳା
ଜାଣିବ କିଏ ତାଙ୍କ ଲୀଳା ।୪।

ପରମ ପୁରୁଷ ପ୍ରଧାନ
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତାଙ୍କର ଚରଣ ।୫।

ଯେଉଁ ଗୁରୁଙ୍କ କୃପା ହେଲେ
ସେପଦ ଦରଶନ ମିଳେ ।୬।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଶତ ଶତ
କରୁଅଛି ମୁଁ ପ୍ରଣିପାତ ।୭।

ସ୍ଥାବରଂ ଜଙ୍ଗମଂ ବ୍ୟାପ୍ତଂ ଯତ୍‌କିଞ୍ଚିତ୍ ସଚରାଚରମ୍
ତତ୍‌ପଦଂ ଦର୍ଶିତଂ ଯେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୨୮।

ଅନ୍ୱୟ : [ଯେନ] ସ୍ଥାବରମ୍ [ସ୍ଥିତି ଶୀଳଂ] ଜଙ୍ଗମମ୍ [ଗତିଶୀଳଂ] ସଚରାଚରମ୍ [ଗତିମଭିଃ ଗତିହୀନୈଶ୍ଚ ସହ ବର୍ତ୍ତମାନଂ] ଯତ୍‌କିଞ୍ଚିତ୍ [ସର୍ବଂ] ବ୍ୟାପ୍ତମ୍, ତତ୍‌ପଦମ୍ [ତସ୍ୟ ପରମାତ୍ମନଃ ପଦଂ] ଯେନ [ଗୁରୁଣା] ଦର୍ଶିତ୍ମ୍ [ଅପରୋ କ୍ଷୀକାରିତଂ] ତସ୍ମୈ [ପ୍ରସିଦ୍ଧାୟ ପୂର୍ବୋକ୍ତାୟ ବା] ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଆକାଶ ସହିତ ଅଚଳ ଓ ସଚଳ ପ୍ରାଣୀ ସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି । ଯେ ସେହି ପରମାତ୍ମା ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରାଇ ଦିଅନ୍ତି ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମି କରୁଅଛି ।

ତଳ, ଭୂତଳ, ରସାତଳ
ଆକାଶ, ପବନ, ସାଗର ।୧।

ଗ୍ରହ ଉପଗ୍ରହ ପାଳକ
କୋଟି ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସଂଚାଳକ ।୨।

ସକଳ ଦେହେ ଅଛି ରହି
ସର୍ବ ବ୍ୟାପକ ରୂପ ବହି ।୩।

ସେ ରୂପ ଯାହାର ଦୟାରେ
ମାନବ ଦରଶନ କରେ ।୪।

ସେ ଗୁରୁ ପଦରେ ପ୍ରଣତି
କରୁଅଛି ମୁଁ ମଥା ପାଟି ।୫।

ଚିନ୍ମୟଂ ବ୍ୟାପିତଂ ସର୍ବଂ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟଂ ସଚରାଚରମ୍
ତତ୍ପଦଂ ଦର୍ଶିତଂ ଯେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୨୯।

ଅନ୍ୱୟ : ଚିନ୍ମୟଂ [ଯତ୍] ସର୍ବଂ ସଚରାଚରଂ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟଂ ବ୍ୟାପିତଂ,
ଯେନ ତତ୍ପଦମ୍ ଦର୍ଶିତମ୍ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଯେଉଁ ସୂକ୍ଷ୍ମ କାରଣାତ୍ମା ପରମପୁରୁଷ ଚିନ୍ମୟ ସ୍ୱରୂପରେ ତ୍ରିଭୁବନରେ ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପ୍ତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ସ୍ଥୂଳଦୃଷ୍ଟିରେ ଦର୍ଶନ କରାଯାଇପାରେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଯେ ଦିବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେହି ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପୀ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ପରମ ପୁରୁଷ ଚିନ୍ମୟ,
ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ମୟ ।୧।

ଏ ତିନି ପୁରେ ଅଛି ବ୍ୟାପି
ତାରିବା ପାଇଁ ଦୁଃଖୀ ତାପି ।୨।

ସ୍ଥୂଳ ଶରୀରେ ଦରଶନ
କରି ନପାରେ ଜ୍ଞାନୀ ଜନ ।୩।

କୋଟି ଜନ୍ମର ତପ ଫଳେ
ଯାହାର ଦର୍ଶନ ନମିଳେ ।୪।

ଯେଉଁ ଗୁରୁଙ୍କ କୃପା ବଳେ
ଅସାଧ୍ୟ ସାଧ୍ୟ ହୁଏ ବଳେ ।୫।

ମିଳଇ ତାର ଦରଶନ
ସାର୍ଥକ ହୁଅଇ ଜନମ ।୬।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀ ପୟରେ
ମନ ମୋ ରହୁ ନିରନ୍ତରେ ।୭।

ସର୍ବଶ୍ରୁତି ଶିରୋରତ୍ନ ବିରାଜିତ ପଦାମ୍ବୁଜମ୍
ବେଦାନ୍ତାମ୍ବୁଜସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୩୦।

ଅନ୍ୱୟ : ଯଃ ସର୍ବଶ୍ରୁତି-ଶିରୋରତ୍ନ ବିରାଜିତ-ପଦାମ୍ବୁଜଂ;
ବେଦାନ୍ତାମ୍ବୁଜସୂର୍ଯ୍ୟାୟ, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ସମସ୍ତ ବେଦର ଶିରୋମଣି ସଦୃଶ ଉପନିଷଦସମୂହର ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ ଜ୍ଞେୟବସ୍ତୁ ଯାହାଙ୍କ ପଦକମଳରେ ସୁଶୋଭିତ ଏବଂ ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ବେଦାନ୍ତଜ୍ଞାନ- ରୂପ ପଦ୍ମକୁ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କରାଇ ଦେଇପାରନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ଅଜ୍ଞାନସୂର୍ଯ୍ୟ ସଦୃଶ ଶିଷ୍ୟଭକ୍ତମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିଭାତ ହୋଇ ସମସ୍ତ ଅଜ୍ଞାନ ନାଶ କରିପାରନ୍ତି, ସେହି ଜ୍ଞାନମୟ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀପାଦପଦ୍ମରେ ପ୍ରଣତି ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି ।

ସକଳ ବେଦ ଶିରୋମଣି
ଉପନିଷଦ ଜ୍ଞାନ ଖଣି ।୧।

ଯାହାର ଶ୍ରୁତିରେ ମୁଖର
ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଚରାଚର ।୨।

ଅଟଇ ଯାର ଖେଳ ଘର
ମହିମା ଅଜ୍ଞେୟ ଅପାର ।୩।

ତାହାର ପଦ ଦରଶନ
କରିବା ପାଇଁ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ।୪।

ଦିଅନ୍ତି ଯେଉଁ ଗୁରୁଦେବ
ନୀରବେ ତାଙ୍କ ପଦ ସେବ ।୫।

ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ ହୋଇଲେ ଉଦିତ
କମଳ ହୁଏ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ।୬।

ତେସନେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ କିରଣେ
ଫୁଟିବ ଜ୍ଞାନ ପଦ୍ମ ମନେ ।୭।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀ ପୟର
ସତତ ଧ୍ୟାନ ହେଉ ମୋର ।୮।

ସେ ପଦେ ରହିଥାଉ ମତି
ଭକ୍ତିରେ ଜଣାଏ ପ୍ରଣତି ।୯।

ଚୈତନ୍ୟଃ ଶାଶ୍ୱତଃ ଶାନ୍ତଃ ବ୍ୟୋମାତୀତୋ ନିରଞ୍ଜନଃ
ବିନ୍ଦୁନାଦ କଳାତୀତ ସ୍ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୩୧।

ଅନ୍ୱୟ : [ଯଃ] ଶାଶ୍ୱତଃ ଶାନ୍ତଃ ବ୍ୟୋମାତୀତଃ ନିରଞ୍ଜନଃ
ବିନ୍ଦୁନାଦକଳାତୀତଃ ଚୈତନ୍ୟଃ, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଯେ ଏହି ଜଡ଼ ଜଗଦ୍‌ସମୂହର କାରଣ ସ୍ୱରୂପ ଚୈତନ୍ୟରୂପୀ, ଯେ ନିତ୍ୟ ସ୍ଥିର ଓ ଆକାଶର ଅତୀତ ବା ବାକ୍ୟ ମନର ଅଗୋଚର ଏବଂ ଯେ ସଗୁଣ-ନିର୍ଗୁଣ ଉପାଧି ରହିତ ଓ ବିନ୍ଦୁନାଦ କଳାର ଅତୀତ, ସେହି ପରମାତ୍ମା ପୁରୁଷ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ହିଁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଚୈତନ୍ୟ ରୂପୀ ନିତ୍ୟ ସ୍ଥିର,
ସୃଷ୍ଟି ଯାହାର ଚରାଚର ।୧।

ଅସୀମ ଅନନ୍ତ ଅପାର
ବାକ୍ୟମନର ଅଗୋଚର ।୨।

ସଗୁଣ ନିର୍ଗୁଣ ରହିତ
ବିନ୍ଦୁନାଦ ଯେ କଳାତୀତ ।୩।

ସେହିଟି ପରମ ପୁରୁଷ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶ ।୪।

ସେ ପାଦ ତଳେ ରଖି ମଥା
ପ୍ରଣାମ କରୁଛି ସର୍ବଥା ।୫।

ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି ସମାରୂଢ଼ଃ ତତ୍ତ୍ୱମାଳା-ବିଭୂଷିତଃ
ଭୁକ୍ତି-ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦାତା ଚ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।୩୨।

ଅନ୍ୱୟ : [ଯଃ] ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି ସମାରୂଢ଼ଃ, ତତ୍ତ୍ୱମାଳା-ବିଭୂଷିତଃ ଚ ଭୁକ୍ତି ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦାତା, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଯେ ଜ୍ଞାନ ଓ ଶକ୍ତି ସମ୍ପନ୍ନ, ଚତୁର୍ବିଂଶତି ତତ୍ତ୍ୱମାଳା ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରକୃତି, ମହତତ୍ତ୍ୱ, ଅହଙ୍କାର ଓ ଶବ୍ଦ, ସ୍ପର୍ଶ, ରୂପ, ରସ, ଗନ୍ଧ ପଞ୍ଚତନ୍ମାତ୍ର ଏବଂ ମନ, କର୍ଣ୍ଣ, ତ୍ୱକ୍, ଚକ୍ଷୁ, ଜିହ୍ୱା, ଘ୍ରାଣ—ଏହି ପଞ୍ଚ ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ ଏବଂ ବାକ୍, ପାଣି, ପାଦ, ପାୟୁ ଓ ଉପସ୍ଥ—ଏହି ପଞ୍ଚ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ ଓ କ୍ଷିତି, ଅପ୍, ତେଜ, ମରୁତ୍, ବ୍ୟୋମ-ଏହି ପଞ୍ଚ ମହାଭୂତ ଯାହାଙ୍କଠାରେ ବିଶେଷରୂପେ ଭୂଷିତ ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଚତୁର୍ବିଂଶତି ତତ୍ତ୍ୱସମୂହ ଯାହାଙ୍କୁ ଭୂଷିତ କରି ରଖିଅଛି ଏବଂ ଯେ ଏକାଧାରରେ ଭୋଗ ଓ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରଦାତା, ସେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଅଟନ୍ତି ଜ୍ଞାନ ଶକ୍ତି ଧର
ଚତୁର୍ବିଂଶତି ତତ୍ତ୍ୱ ସାର ।୧।

ଅହଂ ପ୍ରକୃତି ମହତତ୍ତ୍ୱ
ରୂପ, ରସ, ଗନ୍ଧ, ତନ୍ମାତ୍ର ।୨।

ଶବ୍ଦ, ପରଶ ଜ୍ଞାନ ଗମ୍ୟ
ମନ, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସା, ନୟନ । ୩ ।

ଶ୍ରବଣ, ଆଘ୍ରାଣ, ଦର୍ଶନ,
ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର କର୍ମ । ୪ ।

ପାଣି, ପାଦ, ପାୟୁ ଉପସ୍ଥ
ପଞ୍ଚ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରିୟ ସମସ୍ତ । ୫ ।

କ୍ଷିତ୍, ଅପ୍, ତେଜ, ମରୁତ
ବ୍ୟୋମ ମିଶାଇ ପଞ୍ଚଭୂତ । ୬ ।

ଏ ଚତୁର୍ବିଂଶ ମହାତତ୍ତ୍ୱ
ଯାହାଙ୍କ ଠାରେ ବିଭୂଷିତ । ୭ ।

ଦିଅନ୍ତି ଯେହୁ ଭୋଗ ମୋକ୍ଷ
ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ୮ ।

ପୂରଣ ପାଇଁ ମନସ୍କାମ
ତାହାଙ୍କୁ କରୁଛି ପ୍ରଣାମ । ୯ ।

ଅନେକ ଜନ୍ମ ସଂପ୍ରାପ୍ତ-କର୍ମବନ୍ଧ ବିଦାହିନେ
ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନେନ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୩୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନେନ ଅନେକ ଜନ୍ମ ସଂପ୍ରାପ୍ତ-କର୍ମବନ୍ଧ ବିଦାହିନେ [ଲୋକବେଦ ପ୍ରସିଦ୍ଧାୟ] ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହେଲେ ଜୀବର ବହୁ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତର ସଞ୍ଚିତ କର୍ମବନ୍ଧ ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ନୂତନ କର୍ମ ବନ୍ଧନର ପଥରୁଦ୍ଧ ହୁଏ । ଏହି ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରି ଯେ ଜୀବକୁ ମୁକ୍ତିର ଆସ୍ୱାଦନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେହି କର୍ମବନ୍ଧ ବିମୋଚନକାରୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ହୋଇଲେ ଲାଭ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ଜୀବର ଶତ ଶତ ଜନ୍ମ । ୧ ।

କର୍ମ ବନ୍ଧନ ହୁଏ ଦୂର
ତୁଟଇ ସକଳ ଜଞ୍ଜାଳ । ୨ ।

ନୂତନ କରମ ବନ୍ଧନ
ଗ୍ରାସି ନ ପାରେ ତନୁମନ । ୩ ।

ଏହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ପ୍ରଦାନେ ଅଟନ୍ତି ଯେ କ୍ଷମ । ୪ ।

ମୁକ୍ତିର ପଥ ଯେ ଦେଖାଇ
ଆଲୋକେ ନିଅନ୍ତି କଢ଼ାଇ । ୫ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ
କର୍ମ ବନ୍ଧନ ବିମୋଚନ । ୬ ।

ତାହାଙ୍କୁ ଶତ ଶତବାର
ଭକ୍ତିରେ କରେ ନମସ୍କାର । ୭ ।

ଶୋଷଣଂ ଭବସିନ୍ଧୋଶ୍ଚ ଜ୍ଞାପନଂ ସାରସମ୍ପଦାମ୍
ଗୁରୋଃ ପାଦୋଦକଂ ସମ୍ୟକ୍ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୩୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଯସ୍ୟ] ଗୁରୋଃ ପାଦୋଦକମ୍ ଭବସିନ୍ଧୋଃ ସମ୍ୟକ୍ ଶୋଷଣମ୍ ସାର-ସମ୍ପଦାମ୍ [ସମ୍ୟକ୍] ଜ୍ଞାପନମ୍ ଚ, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଯେଉଁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦୋଦକ ସମ୍ୟକ୍ ରୂପରେ ଭବ ସାଗର ଶୋଷଣ କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ସମ୍ପଦ ପରାଭକ୍ତି ଦାନ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ, ସେହି ଭବସାଗର-ତାରଣ ତରୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଚରଣରେ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଅଗସ୍ତି ଯେହ୍ନେ ଦେଲେ ଶୋଷି
ମହାସାଗର ଜଳ ରାଶି । ୧ ।

ତେସନ ଏଭବ ସାଗର
କ୍ଷଣେ ଯେ କରନ୍ତି ପାର । ୨ ।

ପରାଭକ୍ତି ଯେ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ
କରନ୍ତି ଶିଷ୍ୟରେ ପ୍ରଦାନ । ୩ ।

ସେ ଭବ ସାଗର ମୋଚନ
ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ । ୪ ।

ନିରତେ ହେଉ ମୋର ଧ୍ୟାନ
ଯେ ଭବ ସାଗର ତାରଣ । ୫ ।

ପ୍ରଣତି ତାଙ୍କୁ ଶତ ଶତ
ପବିତ୍ର କରନ୍ତୁ ମୋ ଚିତ୍ତ । ୬ ।

ନ ଗୁରୋରଧିକଂ ତତ୍ତ୍ୱଂ ନ ଗୁରୋରଧିକଂ ତପଃ
ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନାତ୍ ପରଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୩୫ ।

ଅନ୍ୱୟଃ ଗୁରୋରଧିକଂ ତତ୍ତ୍ୱଂ ନ [ଅସ୍ତି] ଗୁରୋଃ ଅଧିକମ୍ ତପଃ ନ [ଅସ୍ତି] ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନାତ୍ ପରମ୍ ନ ଅସ୍ତି [ଲୋକବେଦପ୍ରସିଦ୍ଧାୟ] ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଭିନ୍ନ ମୁକ୍ତି ଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ । 'ଚତୁର୍ବିଂଶତି ତତ୍ତ୍ୱାଦି ଜଡ଼ ଏବଂ ମୁଁ ଚୈତନ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଓ ପ୍ରକୃତିଠାରୁ ମଧ ଭିନ୍ନ'– ଏହି ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରି ଗୁରୁଦେବ ଜୀବକୁ ସଂସାର ପାଶରୁ ମୁକ୍ତ କରିଦିଅନ୍ତି । ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସର୍ବମୟ; ତାଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଦ୍ୱିତୀୟ ବସ୍ତୁ ନାହିଁ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବାର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରାଦି ବର୍ଣ୍ଣିତ କାୟିକ, ବାଚିକ ଓ ମାନସିକ ତପସ୍ୟାଦି ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠତର । ଯେଉଁ ପରମସ୍ୱ ପୁରୁଷଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ଯାହାଙ୍କ ପଦସେବା ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତପସ୍ୟା ଏବଂ ଯେଉଁ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସ୍ୱରୂପଜ୍ଞାନ ନାହିଁ, ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଲାଭ ନ ହେଲେ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ
ମିଳିବ ନାହିଁ ତତ୍ତ୍ୱ ଜ୍ଞାନ । ୧ ।

ଚତୁର୍ବିଂଶତ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱ ଯେତେ
ଜଡ଼ ପଦାର୍ଥ ସେ ସମସ୍ତେ । ୨ ।

ମୁଁ ଏକା ଅଟଇ ଚୈତନ୍ୟ
ପ୍ରକୃତିଠାରୁ ଅଟେ ଭିନ୍ନ । ୩ ।

ଗୁରୁ ଯେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଦାତା
ସଂସାରୁ ମୁକତି କରତା । ୪ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ସର୍ବମୟ
ନାହାନ୍ତି ଆଉ କେ ଦ୍ୱିତୀୟ । ୫ ।

କହି ଅଛନ୍ତି ସବୁ ଶାସ୍ତ୍ର
ଗୁରୁ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଏକମାତ୍ର । ୬ ।

ଜୀବକୁ କରାଏ ପ୍ରଦାନ
ମୁକ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱର ମହାଜ୍ଞାନ । ୭ ।

କାୟ, ବଚନ, ମାନସରେ
ଯୋଗ ସାଧନା ଯେତେ କଲେ । ୮ ।

ସେ ନୁହେଁ ଗୁରୁ ସେବାସମ
ଗୁରୁ ସେବା ହିଁ ମହାଧନ । ୯ ।

ପରମ ପୁରୁଷ ସେ ଗୁରୁ
ଅଟଳ ଶକ୍ତି ମହାମେରୁ । ୧୦ ।

ଗୁରୁଙ୍କଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତତ୍ତ୍ୱ
ପାଇଲେ ହୋଇବେ ମୁକତ । ୧୧ ।

ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ (ଜ୍ଞାନ) ଶୁଦ୍ଧ ମତି
ବୃଥା, ନ ଥିଲେ ଗୁରୁ ଭକ୍ତି । ୧୨ ।

ହୋଇବ ତାହା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତପ
ତାଠାରୁ ହୀନ ଆନ ଜପ । ୧୩ ।

ଯେ ପାଏ ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ
ତାଠାରୁ ବଳି ଭାଗ୍ୟବାନ । ୧୪ ।

ନାହିଁ ଜଗତେ ଆଉ କେହି
ପରମ ଜ୍ଞାନୀ ଅଟେ ସେହି । ୧୫ ।

ନର କିନ୍ନର ଦେବଗଣ
ପଶନ୍ତି ତା ପାଦେ ଶରଣ । ୧୬ ।

ମନୁ କଲ୍ମଷ ନାଶ ଯାଏ
ସକଳ ତୀର୍ଥ ଫଳ ପାଏ । ୧୭ ।

ପାଇ ନାହିଁ ଯେ ଗୁରୁ ଦୟା
ବିଫଳ ଅଟେ ତାର କାୟା । ୧୮ ।

ଗୁରୁ ଚରଣେ ଯାର ମନ
ନ ଥାଏ ବୃଥା ତା ଜୀବନ । ୧୯ ।

ଗଗନ, ପବନ, ଆକାଶ
ସର୍ବତ୍ର ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପ୍ରକାଶ । ୨୦ ।

ସକଳ ତୀର୍ଥେ ତୀର୍ଥ ସାର
ଅଟଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର । ୨୧ ।

ସୃଷ୍ଟି କରତା ଆଦି ମୂଳ
ସକଳ ଶୋଭା ପାଦେ ଠୁଳ । ୨୨ ।

ସେ ଗୁରୁ ଚରଣେ ଶରଣ
ମାଗୁଛି ମୁହିଁ ଅକିଞ୍ଚନ । ୨୩ ।

ମନ୍ନାଥଃ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥୋଃ ମଦଗୁରୁଃ ଶ୍ରୀଜଗଦ୍‌ଗୁରୁଃ
ମଦାତ୍ମା ସର୍ବଭୂତାତ୍ମା ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୩୬ ।

ଅନ୍ୱୟ: ମନ୍ନାଥଃ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥଃ, ମଦ୍‌ଗୁରୁଃ ଶ୍ରୀଜଗଦ୍‌ଗୁରୁଃ, ମମ ଆତ୍ମା ସର୍ବଭୂତାତ୍ମା, [ଲୋକବେଦପ୍ରସିଦ୍ଧାୟ] ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ମୋର ପ୍ରଭୁ ବା ସ୍ୱାମୀ ହିଁ ବିଶ୍ୱଜଗତର ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ, ମୋର ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଜଗତର ଗୁରୁ ଏବଂ ସର୍ବଭୂତରେ ଯେ ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପରେ ଅବସ୍ଥିତ, ସେ ହିଁ ମୋର ଆତ୍ମା— ଏହି ପରମାତ୍ମାଜ୍ଞାନ ଯେ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ମୋହର ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ
ଯେ କରେ ବିଶ୍ୱ ଆତଯାତ । ୧ ।

ମୋହର ଗୁରୁ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁ
ଜ୍ଞାନ ପ୍ରକାଶ ଯାହାଠାରୁ । ୨ ।

ଆତ୍ମା ମୋ'ଠାରେ ଅବସ୍ଥାନ
ସର୍ବ ଭୂତରେ ଯାର ସ୍ଥାନ । ୩ ।

ଜୀବେ ପରମ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
କରନ୍ତି ଆନନ୍ଦେ ପ୍ରଦାନ । ୪ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀପୟରେ
ପ୍ରଣତି ମୋର ନିରନ୍ତରେ । ୫ ।

ଗୁରୁରାଦିରନାଦିଶ୍ଚ ଗୁରୁଃ ପରମ ଦୈବତମ୍
ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୩୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଯଃ] ଗୁରୁଃ ଆଦିଅନାଦିଃ ଚ [ଯଃ] ଗୁରୁଃ ପରମଦୈବତମ୍
[ଯସ୍ମାତ୍] ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନ ଅସ୍ତି, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉତ୍ପତ୍ତିର ମୂଳସତ୍ତା ବା ଆଦି କାରଣ । ପୁନଶ୍ଚ ସେ ସର୍ବତ୍ର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ଓ ସର୍ବଭୂତରେ ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହେତୁ ଆଦି ଅନ୍ତହୀନ ବା ଅନାଦିପୁରୁଷ । ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସମସ୍ତ ଦେବତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ; ସୁତରାଂ ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ପରମାରାଧ୍ୟ ଦେବତା । ଗୁରୁଦେବଙ୍କଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତର ହୋଇ କେହି ନାହାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଚରମ ଓ ପରମ ସତ୍ତା– ଏହି ଜ୍ଞାନ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠତର ଜ୍ଞାନ ଅନ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ଯାହାଙ୍କ କୃପାରେ ଏହି ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନର ଉଦୟ ହୁଏ, ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ଦଣ୍ଡବତ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ସକଳ ଉତ୍ପତ୍ତି କାରଣ   ଅଟନ୍ତି ଗୁରୁ ଏକା ଜାଣ । ୧ ।
ସର୍ବତ୍ର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ ସେହି   ସର୍ବଭୂତରେ ପ୍ରକଟଇ । ୨ ।
ଅନାଦି ଅନନ୍ତ ଅସୀମ   ସର୍ବ ଦେବରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ । ୩ ।
ପରମ ଆରାଧ୍ୟ ଦେବତା   ନାହିଁ କେ ଆନ ଶାସ୍ତ୍ରବେତ୍ତା । ୪ ।
ଚରମ ପରମ ସତ୍ତା ସେ   ଖେଳୁ ଅଛନ୍ତି ସାରାବିଶ୍ୱେ । ୫ ।
ଏଥିରୁ ବଳି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜ୍ଞାନ   ନଥିଲା, ନାହିଁ ମନେ ଘେନ । ୬ ।
ଏ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଯା ଦୟାରେ   ଉଦିତ ହୁଅଇ ଚିତ୍ତରେ । ୭ ।
ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ   କରୁଅଛି ମୁଁ ଶତ ଶତ । ୮ ।

ଧ୍ୟାନମୂଳଂ ଗୁରୋର୍ମୂର୍ତ୍ତିଃ ପୂଜାମୂଳଂ ଗୁରୋଃ ପଦମ୍
ମନ୍ତ୍ରମୂଳଂ ଗୁରୋର୍ବାକ୍ୟଂ ମୋକ୍ଷମୂଳଂ ଗୁରୋଃ କୃପା ।୩୮।

ଅନ୍ୱୟ :ଗୁରୋଃ ମୂର୍ତ୍ତି ଧ୍ୟାନମୂଳମ୍, ଗୁରୋଃ ପଦମ୍ ପୂଜାମୂଳମ୍,
ଗୁରୋଃ ବାକ୍ୟମ୍ ମନ୍ତ୍ରମୂଳମ୍, ଗୁରୋଃ କୃପା ମୋକ୍ଷମୂଳମ୍ ଚ ଭବନ୍ତି ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ହିଁ ସବୁ ପ୍ରକାର ଧ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ । ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମ ଅର୍ଚ୍ଚନା ସମସ୍ତ ପୂଜା ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ବାକ୍ୟ ହିଁ ମନ୍ତ୍ରସ୍ୱରୂପ; କାରଣ ସମସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ହିଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ମୁଖରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ । ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ କୃପାହିଁ ମୋକ୍ଷର ଆଦିକାରଣ; କାରଣ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ କୃପା ନକଲେ ଅନ୍ୟ କାହାରି କୃପାରେ ମୋକ୍ଷଲାଭ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ଧ୍ୟାନ କଲେ, ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଚରଣ ପୂଜା କଲେ, ତାଙ୍କ ବାକ୍ୟ ପ୍ରତିପାଳନ ଓ ତାଙ୍କ କୃପା ଲାଭ ନିମିତ୍ତ ତାଙ୍କ ନାମରୂପର ସେବା କଲେ ମୋକ୍ଷ ଲାଭ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଶ୍ରୀମୂର୍ତ୍ତି ଧିଆନ
ସକଳ ଧ୍ୟାନେ ସାର ଜାଣ । ୧ ।

ପ୍ରଧାନ ଧ୍ୟାନ ସେହି ଅଟେ
ଜୀବର ମାନସେ ପ୍ରକଟେ । ୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ ସେବା
ଫଳରେ ତୁଷ୍ଟ ସର୍ବଦେବା । ୩ ।

ମନ୍ତ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଗୁରୁବାଣୀ
ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅର୍ଚ୍ଚନା ତାହା ଜାଣି । ୪ ।

ଗୁରୁ ମୁଖରୁ ଉତପନ୍ନ
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଯେ ପୁରାଣ । ୫ ।

ଗୁରୁ କୃପାଟି ଏକା ଜାଣ
ଅଟଇ ମୋକ୍ଷର କାରଣ । ୬ ।

ଗୁରୁ କେବଳ ମୁକ୍ତିଦାତା
ଅକ୍ଷମ ସକଳ ଦେବତା । ୭ ।

କଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମୂର୍ତ୍ତି ଧ୍ୟାନ
ପୂଜିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ । ୮ ।

ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ପ୍ରତିପାଳି
ମସ୍ତକେ ତାଙ୍କ ପଦଧୂଳି । ୯ ।

ତାଙ୍କରି ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ
ଲାଗି କରିଲେ ସଦାଧ୍ୟାନ । ୧୦ ।

ତାହାଙ୍କ ନାମ ହୃଦେ ସ୍ଥାପ
ରହିବ ନାହିଁ ପାପ ତାପ । ୧୧ ।

ସେ ଗୁରୁ ଚରଣେ ପ୍ରଣାମ
କରୁଅଛି ମୁଁ ଅବିରାମ । ୧୨ ।

ସପ୍ତସାଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନ ଫଳଂ ତଥା
ଗୁରୋରଘ୍ରିଂଜଳାଦ୍ ବିନ୍ଦୁଃ ସହସ୍ରାଂଶେନ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମ୍ । ୩୯ ।

ଅନ୍ବୟ : ଗୁରୋରଂଘ୍ରି ଜଳବିନ୍ଦୁ ସହସ୍ରାଂଶେନ [ଯତ୍] ଫଳମ୍ [ତତ୍]
ସପ୍ତସାଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନାଦିକୈଃ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭମ୍ [ଭାବତି]

ସପ୍ତସାଗର ଓ ସାର୍ଦ୍ଧ ତିନି କୋଟି ତୀର୍ଥରେ ସ୍ନାନ କଲେ, ତାହା ଫଳରେ ପାପ କ୍ଷୟ ହୋଇଥାଏ; ମାତ୍ର ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରୁ ଗଳିତ ବିନ୍ଦୁଏ ମାତ୍ର ଜଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଏକ ବିନ୍ଦୁ ଚରଣାଦକ ପାନକଲେ ଜୀବ ଜନ୍ମ ମରଣ ଆବର୍ତ୍ତମୟ ସଂସାରସାଗରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଘନ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ପଦରେ ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ତେଣୁ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ବିନ୍ଦୁଏ ମାତ୍ର ପାଦୋଦକ ଯେପରି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ, ସପ୍ତସାଗର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୀର୍ଥ ସ୍ନାନର ଫଳ ତାହା ସହିତ ସହସ୍ରାଂଶରେ ମଧ୍ୟ ତୁଳନୀୟ ନୁହେଁ ।

ସପ୍ତ ସାଗରେ ସ୍ନାନ କଲେ
ତୀର୍ଥ ତିନି କୋଟି ଭ୍ରମିଲେ । ୧ ।

ତହୁଁ ଯେ ପାପ ହୁଏ କ୍ଷୟ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସେବାରେ ନିଶ୍ଚୟ । ୨ ।

ସେତିକି ଫଳ କରେ ଦାନ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦୋଦକ ଜାଣ । ୩ ।

ବିନ୍ଦୁଏ ତାହା କଲେ ପାନ
ଶିରରେ କରିଲେ ଧାରଣ । ୪ ।

ସଂସାର ସାଗରୁ ମୁକତି
ଅବଶ୍ୟ ହୋଇବ ପ୍ରାପତି । ୫ ।

ସଂସାର ସାଗର ଭଉଁରୀ
ସୁଖେ ହୋଇବ ଯେବେ ପାରି । ୬ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପାଦପଦ୍ମ ନାବ
ନିର୍ମଳ ମନେ କର ଠାବ । ୭ ।

ଜନ୍ମ ମରଣ ଆବର୍ତ୍ତନ
ସାଗର ଭଉଁରୀ ସମାନ । ୮ ।

ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତ ହେବ ନର
ପୂଜିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର । ୯ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମ ପଦେ
ମିଳିତ ହେବ ଅପ୍ରମାଦେ । ୧୦ ।

କୋଟି ତୀର୍ଥର ପୁଣ୍ୟଫଳ
ଦିଅଇ ଗୁରୁ ପାଦତଳ । ୧୧ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ
କରୁଅଛି ମୁଁ ଶତଶତ । ୧୨ ।

ଗୁରୁରେବ ଜଗତ୍‌ସର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମାବିଷ୍ଣୁ ଶିବାତ୍ମକମ୍
ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ମାତ୍ ସମ୍ପୂଜୟେଦ୍‌ଗୁରୁମ୍ ।୪୦।

ଅନ୍ୱୟ : ବ୍ରହ୍ମାବିଷ୍ଣୁ ଶିବାତ୍ମକଃ ଗୁରୁଃ ଏବ ସର୍ବମ୍ ଜଗତ୍ (ତିଷ୍ଠତେ) ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନ ଅସ୍ତି, ତସ୍ମାତ୍ ଗୁରୁଂ ସମ୍ପୂଜୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଜଗତର ସୃଷ୍ଟି କର୍ତ୍ତା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର, ପାଳନକର୍ତ୍ତା ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଏବଂ ସଂହାରକର୍ତ୍ତା ଶିବଙ୍କର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଏକମାତ୍ର ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କଠାରେ ହିଁ ଆଧାରିତ । ଏହି ସୃଜନ, ପାଳନ, ସଂହାରଣକ୍ରିୟା ତ୍ରିଗୁଣର ଆଶ୍ରୟରେ ହିଁ ପରିଚାଳିତ । ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ଏହି ତ୍ରିଗୁଣର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସୁତରାଂ ସେ ଗୁଣାତୀତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଗୁଣମୟ ଓ ବ୍ରହ୍ମାବିଷ୍ଣୁ-ଶିବଙ୍କର ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପ । ଅତଏବ ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱଜଗତର ସେ ହିଁ ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପ । ସମସ୍ତ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଆଶ୍ରୟ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ । ସୁତରାଂ ତାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠତର କେହି ନାହାନ୍ତି; ସେ ହିଁ ପରାତ୍ପର ପରଂବ୍ରହ୍ମ । ତେଣୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ହିଁ ପୂଜା କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ସୃଷ୍ଟି କରତା ବେଦବର
ସକଳ ଭିଆଣ ତାହାର । ୧ ।

ପାଳନ୍ତି ଏକା ନାରାୟଣ
ସୁଖ, ଦୁଃଖ, ଶୋକ କାରଣ । ୨ ।

ସଂହାର କରନ୍ତି ଶଙ୍କର
ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟେ ଚରାଚର । ୩ ।

ଏ ତିନି ଶକ୍ତି ଏକଠାଇଁ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପଦେ ବିରାଜଇ । ୪ ।

ସୃଜନ ପାଳନ ସଂହାର
ତ୍ରିଗୁଣ ଆଶ୍ରୟ ଆଧାର । ୫ ।

ହେଲେ ହେଁ ସେହୁ ଗୁଣାତୀତ
ଗୁଣ ମୟରେ ବିଭୂଷିତ । ୬ ।

ଏ ସାରା ବିଶ୍ୱ ଚରାଚର
ଆତ୍ମ ସ୍ୱରୂପ ନିରାଧାର । ୭ ।

ସବୁରି ଆଶ୍ରୟର ସ୍ଥାନ
ତିନି କାଳରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ୮ ।

ପରମ ବ୍ରହ୍ମ ପରାତ୍ପର
ଗୁରୁ ହିଁ ବ୍ରହ୍ମା ମହେଶ୍ୱର । ୯ ।

ବିଷ୍ଣୁ ଯେ ତାଙ୍କଠାରେ ଲୀନ
ଅଟନ୍ତି ଭକତ ଅଧୀନ । ୧୦ ।

ଭକତି ବଳେ ମଥାପାତି
ଗୁରୁଙ୍କୁ କରିଲେ ପ୍ରଣତି । ୧୧ ।

ମୋହ କାଳିମା ହୁଏ ଦୂର
ସେ ଗୁରୁ ପଦେ ନମସ୍କାର । ୧୨ ।

ଜ୍ଞାନଂ ବିନା ମୁକ୍ତିପଦଂ ଲଭତେ ଗୁରୁଭକ୍ତିତଃ
ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନାସ୍ତି ଧ୍ୟେୟୋଽସୌ ଗୁରୁମାର୍ଗିଣା ।୪୧।

ଅନ୍ୱୟ : ଜ୍ଞାନମ୍ ବିନା [ନରଃ] ଗୁରୁଭକ୍ତିତଃ ମୁକ୍ତିପଦମ୍ ଲଭତେ ।
ଗୁରୋଃ ପରତରମ୍ ନ ଅସ୍ତି । ଗୁରୁମାର୍ଗିଣା ଅସୌ [ଗୁରୁ] ଧ୍ୟେୟଃ ।

ଅର୍ଥ : ଜ୍ଞାନ ନ ଥାଇ ମଧ୍ୟ କେବଳ ଅନନ୍ୟଭାବରେ ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରତି ଭକ୍ତିସହକାରେ ତାଙ୍କୁ ଜୀବନର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜନ ମଣିବା ଓ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବା ଅପେକ୍ଷା ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କିଛି ନାହିଁ ଜାଣି ତାଙ୍କ ସେବାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅମୂଲ୍ୟ ଧନ ଜ୍ଞାନ କରି ଯେଉଁ ସେବକମାନେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପଦ ଧ୍ୟାନ କରି ତାଙ୍କ କର୍ମ ସାଧନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଦେହାବସାନରେ ତାଙ୍କରି ପରମ ପଦରେ ଲୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଜ୍ଞାନମୟ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବା ନିମିତ୍ତ ଜ୍ଞାନ ଗୌଣ, ଭକ୍ତି ମୁଖ୍ୟ ଉପାଦାନ । ସୁତରାଂ ଅନନ୍ୟ ଭକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିତ୍ତରେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଧ୍ୟାନ, ଗୁରୁ ନାମର ସ୍ମରଣ ମନନ ଏବଂ ଗୁରୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସାଧନ ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଲାଭ କରି ପୂର୍ଣ୍ଣମନୋରଥ ହେବାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପାୟ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଜ୍ଞାନର ଆଧାର
ଅଜ୍ଞାନୀ ପୂଜିଲେ ପୟର । ୧ ।

ଭକତି ନିଷ୍ଠା ଥିଲେ ଚିତ୍ତେ
ଜ୍ଞାନୀ ସେ ହୋଇବ ଯୁକତେ । ୨ ।

ଚୁମ୍ବକ ଗୁରୁଜ୍ଞାନ ରାଶି
ଅଜ୍ଞାନୀ ଲୌହରେ ପ୍ରକାଶି । ୩ ।

ନିଜ ନିକଟେ ନେବେ ଟାଣି
ଅଜ୍ଞାନୀ ହେବେ ମହାଜ୍ଞାନୀ । ୪ ।

ସକାଳୁ ସଞ୍ଜ ପରିଯନ୍ତ
କରିବ କରମ ସମସ୍ତ । ୫ ।

କର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁ ନାମ
ଅନ୍ତରେ କରୁଥିବ ଧ୍ୟାନ । ୬ ।

ଶୟନେ ଅବା ଜାଗରଣେ
ଅଧ୍ୟୟନେ ବା ଅଧ୍ୟାପନେ । ୭ ।

ସବୁ ସମୟେ ଗୁରୁ ଭକ୍ତି
ନିଷ୍କାମ କର୍ମେ ରହ ମଜ୍ଜି । ୮ ।

ଜୀବନ ହେଲେ ଅବସାନ
ହୋଇବ ଗୁରୁ ପଦେ ଲୀନ । ୯ ।

ଗୁରୁ ସେବାରେ ଦେଲେ ଧ୍ୟାନ
ନ ହୁଏ ଲୋଡ଼ା ବୁଦ୍ଧିଜ୍ଞାନ । ୧୦ ।

ଭକତି ନିଷ୍ଠାରେ କେବଳ
ସେବିବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର । ୧୧ ।

ଭକତି ବଳେ ସର୍ବ ବଶ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ହୋଇବେ ସନ୍ତୋଷ । ୧୨ ।

ତସ୍ମାଦ୍ ପରତରଂ ନାସ୍ତି ନେତି ନେତୀତି ବୈଶ୍ରୁତି
କର୍ମଣା ମନସାବାଚା ସର୍ବଦାରାଧୟେଦ୍ ଗୁରୁମ୍ ।
ଯସ୍ୟ ସ୍ମରଣ ମାତ୍ରେଣ ଜ୍ଞାନମୁତ୍ପଦ୍ୟତେ ସ୍ୱୟଂ
ସ ଏବ ସର୍ବସମ୍ପନ୍ନଃ ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ । ୪୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଶ୍ରୁତି ବୈ ନ ଇତି ନ ଇତି [ଇତ୍ୟୁକ୍ତ୍ୱା ଯଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଶତି] ତସ୍ମାଦ୍ [ଗୁରୋଃ] ପରତରମ୍ ନ ଅସ୍ତି । [ଅତଃ] ସର୍ବଦା କର୍ମଣା ମନସା ବାଚା ଗୁରୁମ୍ ଆରାଧୟେଦ୍ । ଯସ୍ୟ ସ୍ମରଣମାତ୍ରେଣ ଜ୍ଞାନମ୍ ସ୍ୱୟମ୍ ଉତ୍ପଦ୍ୟତେ ସ ଏବ ସର୍ବସମ୍ପନ୍ନଃ । ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀଗୁରବେ ନମଃ ।

ଅର୍ଥ: ଏହା ନୁହେଁ, ଏତିକି ନୁହେଁ, ଏଭଳି ଭାବରେ ବିଚାର କରି କରି ଶ୍ରୁତିଶାସ୍ତ୍ର ବା ବେଦ ଏହି ପରମ ପୁରୁଷଙ୍କର ଅନ୍ତ ନ ପାଇ ଶେଷରେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କେହି ନାହାନ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ସତ୍ତା ଏହା ହିଁ ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଦିଷ୍ଟ କର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବାକ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କର ନାମ ଗୁଣ ଲୀଳା କୀର୍ତ୍ତନ ଓ ସ୍ତୋତ୍ର ବନ୍ଦନା ଏବଂ ମନ ଦ୍ୱାରା ଗୁରୁପଦିଷ୍ଟ ତାଙ୍କର ପରମ ଚିନ୍ମୟ ସ୍ୱରୂପ ଚିନ୍ତାରେ ବିଭୋର ରହି, ଏହି ଭାବରେ ସର୍ବଦା ତାଙ୍କରି ଆରାଧନା କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନବର ପରମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଅତଏବ ଯେଉଁ ପରମପୁରୁଷଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭକ୍ତି ସହକାରେ ସ୍ମରଣ କରିବା ମାତ୍ରକେ ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରକାଶମାନ ହୁଏ, ସେହି ସର୍ବଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ ସଦ୍‌ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ପରମ ପୁରୁଷ ଅନନ୍ତ
କେ କଳି ପାରେ ତାର ଅନ୍ତ । ୧ ।

ବେଦ ବେଦାଙ୍ଗ ସ୍ମୃତିଶାସ୍ତ୍ର
ସକଳ ହୋଇଲେ ପରାସ୍ତ । ୨ ।

ଏ ନୁହେଁ ସେ ନୁହେଁ ବିଚାରି
ହୁଅନ୍ତି ଘାଣ୍ଟି ଜ୍ଞାନାଚାରୀ । ୩ ।

ଏତିକି ନୁହେଁ ଆଉ ଅଛି
ନ ପାରେ ଦର୍ଶନ ମୁରୁଛି । ୪ ।

ଥଳ କୂଳ ଯା ନ ପାଇଲେ
ଗୁରୁଙ୍କ ଶରଣ ପଶିଲେ । ୫ ।

ଗୁରୁ ହିଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସତ୍ତା
ସାଧକଗଣେ ଜ୍ଞାନଦାତା । ୬ ।

ଯୋଗୀ ତପସ୍ୱୀ ସାଧୁଜନେ
ପଥ ନ ପାନ୍ତି ଗୁରୁ ବିନେ । ୭ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦିଷ୍ଟ କରମ
ପାଳନ ଏକା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧର୍ମ । ୮ ।

ସକଳ ତେଜି ତାଙ୍କ କର୍ମେ
ଲାଗି ରହିବ ଅନୁଦିନେ । ୯ ।

ତାଙ୍କରି ନାମ ଗୁଣି ମନେ
ମାତିବ ଲୀଳା ସଂକୀର୍ତ୍ତନେ । ୧୦ ।

ତାଙ୍କରି ବନ୍ଦନା କରିବ
ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ସମର୍ପିବ । ୧୧ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ଚିନ୍ମୟ
ଚିନ୍ତାରେ ରହିବ ତନ୍ମୟ । ୧୨ ।

ହୋଇଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବିଭୋର
କଟିବ ଜାଣ ତମ ଘୋର । ୧୩ ।

ତାଙ୍କରି ଆରାଧନା ଲାଗି
ହୋଇବ ଯେବେ ସର୍ବତ୍ୟାଗୀ । ୧୪ ।

ପାଇବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ କରୁଣା
ସବୁ ଜଞ୍ଜାଳ ହେବ ଊଣା । ୧୫ ।

ସେ ଗୁରୁ ପରମ ପୁରୁଷ
ତାଙ୍କରି ପଦେ ରହୁ ଆଶ । ୧୬ ।

ତାଙ୍କରି ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ
କରିବ ଯେବେ ରାତି ଦିନ । ୧୭ ।

ତେବେ ଜୀବନ ହେବ ଧନ୍ୟ
ମିଳିବ ଶାନ୍ତି ସୁଖ ପୁଣ୍ୟ । ୧୮ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସେବ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ
ଆଉ କେ ନାହିଁ ସରିସମ । ୧୯ ।

ସେ ସେବା ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ
ସେବକ ପାଏ ଦିବ୍ୟଧାମ । ୨୦ ।

ସଂସାର ଅକୂଳ ସାଗରେ
ବିପଦ ଢେଉ ସଦାଖେଳେ । ୨୧ ।

ନାବରେ ପାରି ହେବ ପାଇଁ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବିନେ କେହି ନାହିଁ । ୨୨ ।

ଗୁରୁ ସେବା ହିଁ କର୍ଣ୍ଣଧାର
କରିବ ଭବାର୍ଣ୍ଣବ ପାର । ୨୩ ।

ବିମଳ କରୁଣା ଆଧାର
ପଦେ କରଇ ନମସ୍କାର । ୨୪ ।

ଗୁରୋଃ କୃପା ପ୍ରସାଦେନ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ସଦାଶିବଃ
ସୃଷ୍ଟ୍ୟାଦିକସମର୍ଥାସ୍ତେ କେବଳଂ ଗୁରୁସେବୟା । ୪୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : କେବଳମ୍ ଗୁରୁସେବୟା ଗୁରୋଃ କୃପାପ୍ରସାଦେନ ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁଃ, ସଦାଶିବଃ ତେ [ସର୍ବେ] ସୃଷ୍ଟ୍ୟାଦିକସମର୍ଥାଃ ।

ଅର୍ଥ : ସୃଷ୍ଟି, ପାଳନ ଓ ଲୟ କ୍ରିୟାର ଆଦିଶକ୍ତି ହିଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କର ଗୁରୁଶକ୍ତି । ବ୍ରହ୍ମା, ବିଷ୍ଣୁ ଓ ଶିବ ଗୁରୁ ଧ୍ୟାନ ଓ ଗୁରୁ ସେବା ବଳରେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରାଇ ତାଙ୍କରି କୃପାଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ସୃଜନ-ପାଳନ ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଏକ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନ ଭକ୍ତିପ୍ରଦାତା ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବାରେ ନିଜ ନିଜକୁ ବିନିଯୋଗ କରି କୃତାର୍ଥ କରିବା ବିଧେୟ ।

ସୃଷ୍ଟି ପାଳନ ଲୟ କ୍ରିୟା
ଜଗତେ ଯେତେକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ୧ ।

ଆଦି ଶକତି ଯେବା ତାର
ଗୁରୁ ଶକ୍ତି ତା ଗୁରୁଙ୍କର । ୨ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଧ୍ୟାନ ସେବାବଳେ
ଗୁରୁଶକ୍ତିଙ୍କୁ ତୋଷ କଲେ । ୩ ।

ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁ ଯେ ମହେଶ୍ୱର
ରାଜନ୍ତି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଶରୀର । ୪ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ତୋଷେ ସର୍ବେ ତୋଷ
ପାଳିଣ ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶ । ୫ ।

କରନ୍ତି ସୃଜନ ପାଳନ
ଗୁରୁ ଶକ୍ତିରୁ ନାହିଁ ଆନ । ୬ ।

ଆରାଧି ସେ ଗୁରୁ ପୟର
ହେଉ କୃତାର୍ଥ ଜନ୍ମ ମୋର । ୭ ।

ତାଙ୍କ ସେବାରେ ବିତୁ ଦିନ
ପଶୁଛି ସେ ପଦେ ଶରଣ । ୮ ।

ଦେବ-କିନ୍ନର-ଗନ୍ଧର୍ବାଃ ପିତରୋ ଯକ୍ଷ-ଚାରଣାଃ
ମୁନୟୋଽପି ନ ଜାନନ୍ତି ଗୁରୁଶୁଶ୍ରୂଷଣା ବିଧିମ୍ । ୪୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଦେବ-କିନ୍ନର-ଗନ୍ଧର୍ବାଃ ପିତରଃ ଯକ୍ଷ-ଚାରଣାଃ, ମୁନୟଃ ଅପି ଗୁରୁ ଶୁଶ୍ରୂଷଣା ବିଧିମ୍ ନ ଜାନନ୍ତି ।

ଅର୍ଥ : ଦେବତା, କିନ୍ନର, ଗନ୍ଧର୍ବ ଓ ପିତୃଗଣ ତଥା ଯକ୍ଷ, ଚାରଣ ଓ ମୁନିଗଣ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା କିପରି ଭାବରେ, କିଭଳି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଓ କିପରି ନିୟମରେ କରିବାକୁ ହୁଏ, ସେ ସମସ୍ତ ଅବଗତ ନୁହନ୍ତି । କାରଣ, ଯଦି ସେମାନେ ଏହା ସମ୍ୟକ୍ ରୂପରେ ଅବଗତ ଥାଆନ୍ତେ ତେବେ ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଅବସ୍ଥାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନରହି ମୁକ୍ତି ଲାଭର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତେ ।

ଦେବତା, କିନ୍ନର ଗନ୍ଧର୍ବ
ଯକ୍ଷ ଚାରଣ ମୁନିସର୍ବ । ୧ ।

ସିଦ୍ଧ ସାଧକ ପିତୃଗଣ
ପାଇ ନାହାନ୍ତି ଗୁରୁଜ୍ଞାନ । ୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସେବା ରୀତି ନୀତି
ଧାରଣା କରି ନ ପାରନ୍ତି । ୩ ।

ସମ୍ୟକ ହେଲେ ଅବଗତ
ଜାଣିଲେ ଗୁରୁ ସେବା ବ୍ରତ । ୪ ।

ନୁହନ୍ତେ କେବେ ମୋହବଶ
ଜୀବନେ ନ ଲଭି ସନ୍ତୋଷ । ୫ ।

ମୁକ୍ତି ଲାଭରେ ଦେଇ ଧ୍ୟାନ
ସେବନ୍ତେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ । ୬ ।

ନ ମୁକ୍ତାଃ ଦେବ ଗନ୍ଧର୍ବାଃ ପିତରୋ ଯକ୍ଷ ଚାରଣାଃ
ଋଷୟଃ ସର୍ବସିଦ୍ଧାଶ୍ଚ ଗୁରୁସେବା-ପରାଂମୁଖାଃ । ୪୫ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁସେବା ପରାଙ୍ମୁଖାଃ ଦେବ ଗନ୍ଧର୍ବାଃ ପିତରଃ ଯକ୍ଷ କିନ୍ନରାଃ ଋଷୟଃ ସର୍ବସିଦ୍ଧାଃ ଚ ନ ମୁକ୍ତାଃ ।

ଅର୍ଥ : ଦେବତା, ଗନ୍ଧର୍ବ, ପିତୃଗଣ, ଯକ୍ଷ, ଚାରଣ, ସିଦ୍ଧଗଣ ଓ ଋଷିଗଣ ଯେ କେହି ହୁଅନ୍ତୁ ପଛକେ ସେମାନେ ଯଦି ଗୁରୁଭକ୍ତିହୀନ ଓ ଗୁରୁସେବା ବିମୁଖ ହୁଅନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ କେବେ ହେଲେ ସେମାନେ ମୁକ୍ତିର ଅଧିକାର ଲାଭ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । କାରଣ, ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଏକମାତ୍ର ସକ୍ଷମ । ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ ଓ ସେବାଦ୍ୱାରା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ନ ପାରିଲେ ମୁକ୍ତି ଲାଭ ବା ତାଙ୍କ କୃପା ଲାଭ ଅସମ୍ଭବ ।

ଦେବ ଗନ୍ଧର୍ବ ପିତୃଗଣ
ସିଦ୍ଧ ସାଧକ ଯେ ଚାରଣ । ୧ ।
ଯକ୍ଷ କିନ୍ନର ତ୍ରିଭୁବନ
ହୋଇଲେ ଗୁରୁଭକ୍ତି ହୀନ । ୨ ।
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସେବାରେ ବିମୁଖ
ଯେ ଅଟେ ତାମସ ମୁରୁଖ । ୩ ।
ନାହିଁ କେ ବିଶ୍ୱ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ
ମୁକତି ତାହାଠାରୁ ଦୂରେ । ୪ ।
ସେ ନୁହେଁ ମୁକ୍ତି ଅଧିକାରୀ
ଅଜ୍ଞାନ ମୋହେ ଭ୍ରମେ ଖାଲି । ୫ ।
ଗୁରୁଦେବଟି ମୁକ୍ତି ଦାତା
ଏ କଥା ଜାଣିବ ସର୍ବଥା । ୬ ।
ସେବା କାର୍ପଣ୍ୟ ଭକ୍ତି ବଳେ
ଗୁରୁଙ୍କୁ ସନ୍ତୋଷ ନକଲେ । ୭ ।
ମୁକତି ପଥ ନ ମିଳିବ
ବୃଥାରେ ଏ ଜୀବନ ଯିବ । ୮ ।

ଧ୍ୟାନଂ ଶୃଣୁ ମହାଦେବି ସର୍ବାନନ୍ଦ ପ୍ରଦାୟକମ୍
ସର୍ବ ସୌଖ୍ୟକରଂ ନିତ୍ୟଂ ଭୁକ୍ତି ମୁକ୍ତି ଫଳପ୍ରଦମ୍ । ୪୬ ।

ଅନ୍ୱୟ : ମହାଦେବି ! ସର୍ବାନନ୍ଦ ପ୍ରଦାୟକମ୍ ସର୍ବସୌଖ୍ୟ କରମ୍ ନିତ୍ୟମ୍ ଭୁକ୍ତି ମୁକ୍ତି ଫଳପ୍ରଦମ୍ ଧ୍ୟାନମ୍ ଶୃଣୁ ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସତ୍, ଚିତ୍, ଆନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପ ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ଘନ ବିଗ୍ରହ । ଗୁରୁଦେବ ସଗୁଣ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନିର୍ଗୁଣ । ସଗୁଣ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ଓ ମନ୍ତ୍ରଜପ ଫଳରେ ସଗୁଣ ସମାଧି ଓ ଅଭିଳଷିତ ବସ୍ତୁ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଚରମରେ ବୈରାଗ୍ୟ ଲାଭ ହେତୁ ନିର୍ଗୁଣବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱରୂପ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଉପଲବ୍ଧି କରିବା ନିମିତ୍ତ ଚିତ୍ତ ଧାବିତ ହୋଇଥାଏ । ନିର୍ଗୁଣ ନିରାକାର ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଜଗତହିତ ସାଧନ ନିମିତ୍ତ ନରାକାର ଧାରଣ କରି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ରୂପରେ ଜୀବକୁ କୃପା କରିବା ପାଇଁ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସୁତରାଂ ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶରଣ ଗ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କରି ଆଶ୍ରୟରେ ରହି ପ୍ରଣିପାତ ଓ ସେବାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କରି ସନ୍ତୋଷବିଧାନ କରିପାରିଲେ ସାଧକମାନେ ସିଦ୍ଧସେବକ ଦେହ ଅର୍ଥାତ୍ ଭଗବତ୍ ସାରୂପ୍ୟ ଲାଭ କରି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସୁଖ ଓ ଆନନ୍ଦ ଭୋଗ କରିଥାନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଭୋଗମୋକ୍ଷ ଉଭୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପଦରେ ଲୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ପରମପୁରୁଷ ହିଁ ପରମଧ୍ୟେୟ ଓ ଜ୍ଞେୟ ବସ୍ତୁ । ହେ ମହାଦେବି ! ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କରି ଧ୍ୟାନ ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଛି, ତାହା ଅବହିତଚିତ୍ତରେ ଶ୍ରବଣ କର ।

ଶୁଣହେ ପର୍ବତ ନନ୍ଦିନୀ
ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱର ମହାବାଣୀ । ୧ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦେବଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ
ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ରୂପ । ୨ ।

ସଗୁଣ ହୋଇ ସେ ନିର୍ଗୁଣ
ଅନ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ କଲେ ଧ୍ୟାନ । ୩ ।

ମନ୍ତ୍ର ଜପରେ ସୁମରିଲେ
ଅଭିଳଷିତ ବସ୍ତୁ ମିଳେ । ୪ ।

ଚରମ ବୈରାଗ୍ୟ ବିଧାନ
କରନ୍ତି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସଗୁଣ । ୫ ।

ତେଣୁ ନିର୍ଗୁଣ ବ୍ରହ୍ମ ଜାତ
ସହଜ ସାଧ୍ୟ ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ । ୬ ।

ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ସାଧକ ଅନ୍ତର
ନିର୍ଗୁଣ ଗୁରୁ ନିରାକାର । ୭ ।

ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ ସାଧନେ
ଆବିର୍ଭାବ ଏ ଧରାଧାମେ । ୮ ।

ନର ଆକାର ରୂପେ ଜାତ
ହୁଅନ୍ତି ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଖ୍ୟାତ । ୯ ।

ସେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଶ୍ରୀ ଚରଣେ
ଶରଣ ପଶ ଏକ ମନେ । ୧୦ ।

ମିଳିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଶ୍ରୟ
ମନୁଁ ତୁଟିବ ମାୟା ମୋହ । ୧୧ ।

ତାଙ୍କରି ସେବାରେ ମାନସ
ମଜ୍ଜି ରହିବ ଅହର୍ନିଶ । ୧୨ ।

ନିଷ୍ଠା, ବିଶ୍ୱାସ, ସେବାଫଳେ
ସାଧକ ମୁକ୍ତି ଲଭେ ହେଳେ । ୧୩ ।

ପରମ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ସାରୂପ୍ୟ
ଲାଭ କରାଇ ନିର୍ବିକଳ୍ପ । ୧୪ ।

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସୁଖପାଇ
ଆନନ୍ଦେ ଭବେ ବିହରଇ । ୧୫ ।

ସାର୍ଥକ ହୁଏ ତା ଜନମ
ଅନ୍ତିମେ ଗୁରୁପଦେ ଲୀନ । ୧୬ ।

ଗୁରୁ ଯେ ପରମ ପୁରୁଷ
ପରମ ଧ୍ୟେୟ ଜ୍ଞାନ ଶେଷ । ୧୭ ।

ହେ ମହାଦେବି ! ତାଙ୍କ ଧ୍ୟାନ
କରୁଛି ଏବେ ମୁଁ ବର୍ଣ୍ଣନ । ୧୮ ।

ଧୀର ଚିତ୍ତରେ ତାହା ଶୁଣ
ପାଇବ ଜୀବ ମୋକ୍ଷ ଜ୍ଞାନ । ୧୯ ।

ବଦନ ମଣ୍ଡଳ ସୁନ୍ଦର
ନୟନ ଦୁଇ ସୁରୁଚିର । ୨୦ ।

ନାସିକା କର୍ଣ୍ଣ ଗଣ୍ଡ ଦେଶ
ସକଳ ଶୋଭା ତହିଁ ଶେଷ । ୨୧ ।

ବଚନ ଜିଣେ ବୀଣା ସ୍ୱନ
କର ପଲ୍ଲବ ଶୋଭା ବନ । ୨୨ ।

ଚରଣ ମୁକତିର ଧାମ
ଜଗତେ ଅଟେ ଅନୁପମ । ୨୩ ।

ନିଷ୍ଠା ବିଶ୍ୱାସେ ଧ୍ୟାନ କଲେ
ଦର୍ଶନ ମିଳିବ ଅନ୍ତରେ । ୨୪ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଧ୍ୟାନ

ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁଂ ବଦାମି
ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁଂ ଭଜାମି
ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁଂ ସ୍ମରାମି
ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁଂ ନମାମି ॥ ୪୭ ॥

ଅନ୍ୱୟ : [ଅହମ୍] ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରମ୍ ବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁମ୍ ବଦାମି, ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରମ୍ ବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁମ୍ ଭଜାମି, ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରମ୍ ବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁମ୍ ସ୍ମରାମି, ଶ୍ରୀମଦ୍ ପରମ୍ ବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁମ୍ ନମାମି ।

ଅର୍ଥ : ମୁଁ ପରମ ସୁନ୍ଦର ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଅଛି; ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କରି ସିଦ୍ଧ ନାମ ଜପ କରୁଅଛି । ସର୍ବସିଦ୍ଧିପ୍ରଦ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରୂପୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ଭଜନ କରୁଅଛି । ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ସମନ୍ୱିତ ପରମାତ୍ମା ସ୍ୱରୂପ ପରାପ୍ରଣବ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ସ୍ମରଣ କରୁଅଛି ଏବଂ ବିବିଧ ବିଭୂତି ବିଭୂଷିତ ପରମପୁରୁଷ ସଦ୍‌ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀପଦରେ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ପୁରୁଷ ଉତ୍ତମ ସୁନ୍ଦର
ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀପୟର । ୧ ।

ଧ୍ୟାନ କରୁଛି ଅବିରତେ
ଜପୁଛି ତାଙ୍କ ନାମ ଚିତ୍ତେ । ୨ ।

ପରମବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁଦେବ
ଶରଣାଗତେ ଦୟାହେବ । ୩ ।

ସରବ ସିଦ୍ଧିପ୍ରଦ ଗୁରୁ
ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ମହାମେରୁ । ୪ ।

ଭଜୁଛି ସଦା ତାଙ୍କ ଗୁଣ
ଅନ୍ତରେ କରୁଛି କୀର୍ତ୍ତନ । ୫ ।

ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ଗୁରୁଦେବ
ଶରଣାଗତେ ଦୟାହେବ । ୬ ।

ସର୍ବ ମଙ୍ଗଳ ସମନ୍ୱିତ
ପରା ପ୍ରଣବ ପରମାତ୍ମ । ୭ ।

ଚରଣେ ସହସ୍ର ପ୍ରଣାମ
କରୁଅଛି ମୁଁ ଅବିରାମ । ୮ ।

ପରମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁରୁଦେବ
ଶରଣା ଗତେ ଦୟାହେବ । ୯ ।

ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଂ ପରମ ସୁଖଦଂ କେବଲଂ ଜ୍ଞାନମୂର୍ତ୍ତିମ୍
ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତୀତଂ ଗଗନ ସଦୃଶଂ ତତ୍ତ୍ୱମସ୍ୟାଦି ଲକ୍ଷ୍ୟମ୍ ।
ଏକଂ ନିତ୍ୟଂ ବିମଲମଚଳଂ ସର୍ବଧୀ ସାକ୍ଷୀଭୂତମ୍
ଭାବାତୀତଂ ତ୍ରିଗୁଣରହିତଂ ସଦ୍‌ଗୁରୁଂ ତଂ ନମାମି । ୪୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଂ ପରମସୁଖଦଂ କେବଲଂ ଜ୍ଞାନମୂର୍ତ୍ତିଂ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତୀତଂ ଗଗନ ସଦୃଶଂ ତତ୍ତ୍ୱ ମସ୍ୟାଦିଲକ୍ଷ୍ୟମ୍ ଏବଂ ନିତ୍ୟଂ ବିମଲମ୍ ଅଚଳଂ ସର୍ବଧୀ ସାକ୍ଷୀଭୂତଂ ଭାବାତୀତଂ ତ୍ରିଗୁଣ ରହିତଂ ତଂ ସଦ୍‌ଗୁରୁଂ ନମାମି ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ଅର୍ଥାତ୍ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ଚେତନା ସେହି ଅନନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମସତ୍ତାରେ ମଗ୍ନ ରହି ଚିର ଆନନ୍ଦମୟ; ସେ ବ୍ରହ୍ମମୟ ଓ ବ୍ରହ୍ମପରାୟଣ; ସେ ପରମ ସୁଖଦାତା; ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁଦେବ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଦାନ କରନ୍ତି ତଦ୍ୱାରା ଶିଷ୍ୟ ଭକ୍ତମାନେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଶାନ୍ତିସୁଖର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି; ସେ ହିଁ କେବଳ ଅର୍ଥାତ୍ ନିତ୍ୟବର୍ତ୍ତମାନ; ସେ ସମସ୍ତ ଜ୍ଞାନର ଆଧାର ବା ଜ୍ଞାନ ଘନୀଭୂତ ମୂର୍ତ୍ତି; ସେ ସମସ୍ତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ଅତୀତ; ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ଏହି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱମୟ ଜଗତର ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସମୂହ ମଧ୍ୟରେ ଅବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ଭାବରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ମଧ୍ୟ ନିତ୍ୟ ଲୋକର ଭାବରେ ନିମଗ୍ନ; ସେ ହିଁ ଭଗବାନ ରୂପରେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ନିତ୍ୟ ବିରାଜିତ; ସେ ଗଗନ ବା ଆକାଶପରି ରଙ୍ଗହୀନ, ରୂପହୀନ, ରସହୀନ ଅନନ୍ତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନିତ୍ୟ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମୟ; ସେ ତତ୍ତ୍ୱମସି ଆଦି ମହାବାକ୍ୟର ଲକ୍ଷ୍ୟବିନ୍ଦୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଚରମ ତତ୍ତ୍ୱ ରୂପରେ ସେ ହିଁ ସମସ୍ତ ବେଦର ଚରମ ପ୍ରତିପାଦ୍ୟ (ସର୍ବପରିବ୍ୟାପ୍ତ ପରମାତ୍ମା) ସତ୍ତା; ସେ ଏକ ଏବଂ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ନିତ୍ୟ ପୁରୁଷ; ଅର୍ଥାତ୍ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଆଶ୍ରୟ କରି ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଦୃଶ୍ୟାଦୃଶ୍ୟ ସମସ୍ତ ସତ୍ତାର ପରିପ୍ରକାଶ; ତେଣୁ ସେ ଅତୁଳନ; ତାଙ୍କ ଚିତ୍ତ ଚିର ଅବିକୃତ, ଚିର ପ୍ରଶାନ୍ତ ଓ ଚିର ସ୍ଥିର ସେ ସବୁଠାରେ ସବୁକାଳରେ ସାକ୍ଷୀରୂପରେ ନିତ୍ୟବର୍ତ୍ତମାନ । ସେ ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ଭାବସମ୍ପନ୍ନ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁଣ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ମଧ୍ୟ ଗୁଣ ତାହାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରେ ନାହିଁ; ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ରୂପରେ ଭକ୍ତଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୁଭପଥରେ ପରି ଚାଳିତ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ସଦ୍‌ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଏକମାତ୍ର ସର୍ବସ୍ୱ ଜ୍ଞାନରେ ମୁଁ ବିନମ୍ର ପ୍ରଣିପାତ ଜ୍ଞାପନ କରୁଅଛି ।

ପରମ ସୁଖ ପ୍ରଦାୟକ
ବ୍ରହ୍ମ ଆନନ୍ଦ ଯେ ବିବେକ ।୧।

ଯାହାଙ୍କ କୃପାରୁ ଉଦିତ
ସେ ଗୁରୁ ପଦେ ରହୁ ଚିତ୍ତ । ୨ ।

ଗୁରୁଦେବଟି ପରଂବ୍ରହ୍ମ
ଆନନ୍ଦ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଧାମ । ୩।

ବ୍ରହ୍ମମୟ ସେ ଜ୍ଞାନ ଦାତା
ଶିଷ୍ୟ ଭକତ ପିତାମାତା । ୪ ।

ତାଙ୍କରି ଛାୟା ଆଶ୍ରାକରି
ଏ ଭବ ସାଗରେ ପହଁରି । ୫ ।

ଅବାଧେ କୂଳେ ଉପଗତ
ହୁଅନ୍ତି ଯେତେ ଅନୁଗତ । ୬ ।

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସୁଖ ଶାନ୍ତି
ହୁଅଇ ଜୀବନେ ପ୍ରାପତି । ୭ ।

ଗୁରୁ ହିଁ ନିତ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ
ସକଳ ଜ୍ଞାନରେ ଭୂଷଣ । ୮ ।

ଜ୍ଞାନର ଘନୀଭୂତ ମୂର୍ତ୍ତି
ଅଟଇ ଜାଣ ଗୁରୁଶକ୍ତି । ୯ ।

ସକଳ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱର ଅତୀତ
ଲୋକ ହିତରେ ନିମଜ୍ଜିତ । ୧୦ ।

ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ସଦା ଧୀର
ନୁହନ୍ତି ଅସ୍ଥିର ଚଞ୍ଚଳ । ୧୧ ।

ନିତ୍ୟ ଲୋକର ଭାବେ ମଜ୍ଜି
ଆଲୋକ ସମାନ ବିରାଜି । ୧୨ ।

ବହୁ ହୋଇ କରନ୍ତି ଲୀଳା
ଦେଖନ୍ତି ଭବଲୀଳାଖେଳା । ୧୩ ।

ଆକାଶ ସମ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ
ନୁହନ୍ତି ରୂପରସ ଯୁକ୍ତ । ୧୪ ।

ଅନନ୍ତ ଅସୀମ ଅପାର
କିଏ ପାଇବ ଥଳକୂଳ । ୧୫ ।

ତତ୍ ତ୍ୱଂ ଅସି ଲକ୍ଷ୍ୟ ବିନ୍ଦୁ
ପାରି କରନ୍ତି ଭବସିନ୍ଧୁ । ୧୬ ।

ଚରମ ତତ୍ତ୍ୱ ରୂପ ରାଶି
ସର୍ବତ୍ର ସର୍ବଦା ପ୍ରକାଶି । ୧୭ ।

ଚଉଦିଗରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ
ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସେ ରୂପବନ୍ତ । ୧୮ ।

ନିତ୍ୟ ପୁରୁଷ ଗୁରୁ ମଣି
ଆଶ୍ରୟ ନିଏ ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ । ୧୯ ।

ତାହାର ଅମଙ୍ଗଳ କାହିଁ ?
ଉତ୍ତାପୁ ରଖେ ଯେହ୍ନେ ଛାଇ । ୨୦ ।

ତେସନେ ଗୁରୁ ଆଶ୍ରା କଲେ
ସବୁ ବିପଦ ଖଣ୍ଡେ ହେଲେ । ୨୧ ।

ଅତୁଳନ ସେ ଅବିକୃତ
ଚିର ପ୍ରଶାନ୍ତ ସ୍ଥିର ଚିତ୍ତ । ୨୨ ।

ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ
ସବୁ କାଳରେ ଅବସ୍ଥାନ । ୨୩ ।

ତ୍ରିଗୁଣାତୀତ ଗୁଣଧର
ନୁହନ୍ତି ଗୁଣର କିଙ୍କର । ୨୪ ।

ଏହି ପରି ଯେ ସଦ୍‌ଗୁରୁ
ମହା ମହିମ ମହାମେରୁ । ୨୫ ।

ଶିଷ୍ୟ ଭକତ ଅନୁଚର
ସେବି ଯା ପଙ୍କଜ ପୟର । ୨୬ ।

ଶୁଭ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର
ହେଉ ଅଛନ୍ତି କାଳକାଳ । ୨୭ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଚିତ୍ତେ ଧ୍ୟାଇ
ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ମୁହିଁ । ୨୮ ।

ମୋର ଅନ୍ତର ପଙ୍କଜରେ
ଶ୍ରୀଗୁରୁଙ୍କର କୃପା ବଳେ । ୨୯ ।

ହେଉ କମଳ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ
ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହେଉ ମୋର ଚିତ୍ତ । ୩୦ ।

ଉଦିତ ହୋଇ ଦିବାକର
ନାଶୁ ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧକାର । ୩୧ ।

ସର୍ବ ସର୍ବସ୍ୱ ଜ୍ଞାନାକର
କରନ୍ତୁ ଏ ଦୀନେ କିଂକର । ୩୨ ।

ପଶୁଛି ସେ ପଦେ ଶରଣ
ତେଜିଣ ମାନ ଅପମାନ । ୩୩ ।

ହୋଇଲେ ତାହାଙ୍କ କରୁଣା
ନ ହେବି ଭବ ପଥେ ବଣା । ୩୪ ।

ପ୍ରଶାନ୍ତ, ମହତ, ଉଦାର
ସେ ପଦେ କୋଟି ନମସ୍କାର । ୩୫ ।

ହୃଦ୍ୟାମ୍ବୁଜେ କର୍ଣ୍ଣିକା ମଧ୍ୟ ସଂସ୍ଥଂ-
ସିଂହାସନେ ସଂସ୍ଥିତ ଦିବ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିମ୍,
ଧ୍ୟାୟେଦ୍ ଗୁରୁଂ ଚନ୍ଦ୍ରକଳାବତଂସଂ-
ସଚ୍ଚିଦ୍ ସୁଖାଭୀଷ୍ଟ ବର ପ୍ରଦାନମ୍ । ୪୯ ।

ଅନ୍ୱୟ : ହୃଦି ଅମ୍ବୁଜେ କର୍ଣ୍ଣିକା ମଧ୍ୟ ସଂସ୍ଥଂ ସିଂହାସନେ ସଂସ୍ଥିତ ଦିବ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିଂ ଚନ୍ଦ୍ର କଳାବତଂସଂ ସଚ୍ଚିଦ୍‌ସୁଖାଭୀଷ୍ଟବର ପ୍ରଦାନଂ ଗୁରୁଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ହୃଦୟପଦ୍ମ (ଅର୍ଥାତ୍ ଶତଦଳ ପଦ୍ମ)ର କର୍ଣ୍ଣିକା ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ରତ୍ନସିଂହାସନ ଉପରେ ଯେ ଉପବିଷ୍ଟ, ଯେ ଦିବ୍ୟମୂର୍ତ୍ତିରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିନ୍ମୟମୂର୍ତ୍ତିରେ ଚନ୍ଦ୍ରକଳା ରୂପ ଶିରୋଭୂଷଣରେ ବିଭୂଷିତ, ଯେ ନିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପ ଓ ଅଭୀଷ୍ଟବର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେହି ସତ୍ ଚିତ୍ ଆନନ୍ଦଘନ ବିଗ୍ରହ ଓଁକାର ସ୍ୱରୂପୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଉପରୋକ୍ତ ଭାବରେ ଭାବିତ ହୋଇ ଧ୍ୟାନ କରିବା ବିଧେୟ ।

ହୃଦୟପଦ୍ମ ଶତ ଦଳ
ସ୍ଥିତ କର୍ଣ୍ଣିକା ଅଭ୍ୟନ୍ତର । ୧ ।

ରତନ ସିଂହାସନ ରାଜେ
ଦିବ୍ୟ ମୂରତି ତହିଁ ବିଜେ । ୨ ।

ସେହି ଚିନ୍ମୟମୂର୍ତ୍ତି ଶୋଭା
ଜଗତ ଜନ ମନ ଲୋଭା । ୩ ।

ଶିର ଭୂଷଣ ଚନ୍ଦ୍ର କଳା
ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ଜ୍ଞାନଖେଳା । ୪ ।

କରଇ ତହିଁ ଅବିରତ
ସେ ଶୋଭା ବର୍ଣ୍ଣନା ଅତୀତ । ୫ ।

ଓଁ କାର ରୂପେ ବିଦ୍ୟମାନ ଶୋଭଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବଦନ । ୬ ।
ସେ ଶୋଭା ରାଶି କରି ଧ୍ୟାନ ସାର୍ଥକ ହେଉ ମୋ ଜୀବନ । ୭ ।

ନିତ୍ୟଂ ଶୁଦ୍ଧଂ ନିରାଭାସଂ ନିରାକାରଂ ନିରଞ୍ଜନମ୍
ନିତ୍ୟବୋଧଂ ଚିଦାନନ୍ଦଂ ଗୁରୁବ୍ରହ୍ମ ନମାମ୍ୟହମ୍ । ୫୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅହମ୍ ନିତ୍ୟମ୍ ଶୁଦ୍ଧମ ନିରାଭାସମ୍ ନିର୍ବିକାରମ୍ ନିରଞ୍ଜନମ୍ ନିତ୍ୟବୋଧମ୍ ଚିଦାନନ୍ଦମ୍ ଗୁରୁବ୍ରହ୍ମ ନମାମି ।

ଅର୍ଥ : ଜ୍ଞାନଯୋଗୀମାନେ ସର୍ବଦା ଯାହାଙ୍କୁ ସତ୍ ସ୍ୱରୂପ, ନିତ୍ୟଶୁଦ୍ଧସତ୍ତା, ପ୍ରତିବିମ୍ବରହିତ, ଆକାରହୀନ ଓ ମଳିନତା ରହିତ ବୋଲି ଧ୍ୟାନ କରିଥାନ୍ତି, ଭକ୍ତିଯୋଗୀ ସେହି ପରମପୁରୁଷଙ୍କୁ ପ୍ରଣିପାତ କରି ତାଙ୍କୁ ନିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପରେ ଚିତ୍ ଓ ଆନନ୍ଦର ଘନ ମୂର୍ତ୍ତିରେ ବିବିଧ ରୂପରେ ଉପଲବ୍ଧି କରି ଭକ୍ତିର ଆକର୍ଷଣରେ ତାଙ୍କ ସେବା ସମ୍ପାଦନ କରିଥାନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ସତ୍, ଚିତ୍, ଆନନ୍ଦ ରୂପୀ ଶୁଦ୍ଧ ନିତ୍ୟ ପୁରୁଷ ଭକ୍ତାନନ୍ଦ ବିଧାୟକ ପରମାତ୍ମା ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରଦର୍ଶକ, କୃପାମୟ ଶ୍ରୀଗୁରୁ-ପରଂବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରମାଣ
ଜାଣନ୍ତି ଯାକୁ ଜ୍ଞାନୀ ଗଣ । ୧ ।

ସ୍ୱରୂପ ନିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ସତ୍ତା
କହନ୍ତି ଯାକୁ ବ୍ରହ୍ମ ବେତ୍ତା । ୨ ।

ଯେ ଅଟେ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ହୀନ
ଆକାର ହୀନ ଅମଳିନ । ୩ ।

ଯୋଗୀଙ୍କ ଅନ୍ତରେ ଯା ଛାୟା
ବିସ୍ତାରି ଅଛି ନିଜ କାୟା । ୪ ।

ସେହି ସେ ମହତ ପୁରୁଷ
ଭକ୍ତଙ୍କ ପରମ ବିଶ୍ୱାସ । ୫ ।

ସତତ କରି ପ୍ରଣିପାତ
ଶରଣ ପଶଇ ଭକତ । ୬ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ନିତ୍ୟଜ୍ଞାନ
ଭକତ ହୃଦେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ । ୭ ।

ଗୁରୁ ରୂପରେ ବିରାଜନ୍ତି
ତୁଟାଇ ମନୁ ଭୟଭ୍ରାନ୍ତି । ୮ ।

ଭକତ ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ
ପରମ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ । ୯ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣେ
ମୋ ମଥା ଥାଉ ଅନୁକ୍ଷଣେ । ୧୦ ।

ଶ୍ୱେତାମ୍ବରଂ ଶ୍ୱେତ ବିଲେପଯୁକ୍ତଂ
ମୁକ୍ତାଫଳାଭୂଷିତ ଦିବ୍ୟମୂର୍ତ୍ତିମ୍
ବାମାଙ୍ଗ ପୀଠେ ସ୍ଥିତ ଦିବ୍ୟ ଶକ୍ତିଂ
ମନ୍ଦସ୍ମିତଂ ପୂର୍ଣ୍ଣ କୃପାନିଧାନମ୍ । ୫୧ ।
ଆନନ୍ଦ ମାନନ୍ଦ କରଂ ପ୍ରସନ୍ନଂ
ଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପମ୍ ନିଜବୋଧଯୁକ୍ତମ୍
ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ରମୀଡ୍ୟଂ ଭବରୋଗବୈଦ୍ୟଂ
ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଗୁରୁଂ ନିତ୍ୟମହଂ ଭଜାମି । ୫୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅହମ୍ ଶ୍ୱେତାମ୍ବରମ୍, ଶ୍ୱେତବିଲେପଯୁକ୍ତମ୍, ମୁକ୍ତାଫଳା ଭୂଷିତଦିବ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତିମ୍, ବାମାଙ୍ଗପୀଠସ୍ଥିତ ଦିବ୍ୟ ଶକ୍ତିମ୍, ମନ୍ଦସ୍ମିତମ୍, ପୂର୍ଣ୍ଣକୃପାନିଧାନମ୍, ଆନନ୍ଦମ୍, ଆନନ୍ଦକରମ୍, ପ୍ରସନ୍ନମ୍, ଜ୍ଞାନ-ସ୍ୱରୂପମ୍, ନିଜବୋଧଯୁକ୍ତମ୍, ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ରମ୍, ଈଡ୍ୟମ୍, ଭବରୋଗ ବୈଦ୍ୟମ୍, ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଗୁରୁମ୍ ନିତ୍ୟମ୍ ଭଜାମି ।

ଅର୍ଥ : ଯେ ଶ୍ୱେତବସନ ପରିଧାନ କରିଛନ୍ତି, ମୁକ୍ତାମାଳାରେ ଯାହାଙ୍କର ଦିବ୍ୟ ମନୋହର ମୂର୍ତ୍ତି ଶୋଭା ପାଉଅଛି, ଯାହାଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଶ୍ୱେତ ସୁବାସିତ, ଚନ୍ଦନ-ଚର୍ଚ୍ଚିତ, ସେ ଈଷତ୍ ହାସ୍ୟ ମୁଖ ଓ ଭକ୍ତମାନଙ୍କୁ କୃପା କରିବା ନିମିତ୍ତ ଏକମାତ୍ର ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କୃପାର ଆଧାର ରୂପରେ ବିରାଜିତ, ଯେ ଆନନ୍ଦମୟ ଓ ଆନନ୍ଦକର ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଆନନ୍ଦସ୍ୱରୂପ ଓ ଆନନ୍ଦକୁ ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦଦାନ କରିବାକୁ ଏକମାତ୍ର ସମର୍ଥ ଏବଂ ଯେ ଚିର ପ୍ରସନ୍ନବଦନ ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ପୂଜନୀୟ ଓ ଯାହାଙ୍କ ନାମ ସ୍ମରଣ, ମୂର୍ତ୍ତିଧ୍ୟାନ, ଗୁଣ ଗାନ କଲେ ଓ ଯାହାଙ୍କ ସେବା କଲେ ଭବରୋଗ ଦୂରକୁ ପଳାୟନ କରେ, ସେହି ପୁରୁଷଉତ୍ତମ, ଅତି ମନୋହର କାନ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ନିତ୍ୟ ଭଜନ କରୁଅଛି ॥ ୫୧-୫୨ ॥

ଶ୍ୱେତ ବସନ ପରିଧାନ
ମୁକ୍ତା ମାଳାରେ ବିଭୂଷଣ । ୧ ।

ଶୋଭଇ ଯାହାଙ୍କ ମୂରତି
ହରଇ ମନ ଦିବ୍ୟଶକ୍ତି । ୨ ।

ଅଗୁରୁ ଚନ୍ଦନ ଚର୍ଚ୍ଚିତ
ଚୌଦିଗ ହୁଏ ସୁବାସିତ । ୩ ।

ଈଷତ ହାସ୍ୟ ଯେ ବଦନ
କରୁଣା କରେ ବିତରଣ । ୪ ।

ସ୍ନେହ ମମତା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ
ବେନି ନୟନ ତେଜୀୟାନ । ୫ ।

କରୁଣା ତହୁଁ ପଡ଼େ ଝରି
ସ୍ନେହ ମମତା ଅଛି ପୂରି । ୬ ।

ହସରେ ପ୍ରସରେ ଅମୃତ
ସେ ହସେ ହସଇ ଜଗତ । ୭ ।

କୁସୁମ ପାଇ ସେହି ହାସ
ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ ଲଭୟ ବିକାଶ । ୮ ।

ଗ୍ରହ ତାରକା ଶଶଧର
ଗଗନ ପବନ ଆବର । ୯ ।

ହସନ୍ତି ସେହି ହସ ପାଇ
ହସର ଲହରୀ ଖେଳଇ । ୧୦ ।

ତାଙ୍କରି କୃପା କଣା ବଳେ
ଦିବସ ଆସେ ରାତ୍ର ଗଲେ । ୧୧ ।

କୃପା ଆଧାର ଯୋଗେଶ୍ୱର
ପୟରେ କୋଟି ନମସ୍କାର ।୧୨ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ମୂର୍ତ୍ତି
ବାଳ ଅରୁଣ ପ୍ରଭକାନ୍ତି ।୧୩ ।

ପରି ପୂରିତ ଆନନ୍ଦରେ
ଆନନ୍ଦ ଦାସ ଯା ପୟରେ । ୧୪ ।

ଆନନ୍ଦ ପ୍ରଦାୟକ ଯେହୁ
ଆନନ୍ଦ ଦାତା ମହାବାହୁ । ୧୫ ।

ଅକ୍ଷୟ ଆନନ୍ଦ ଭଣ୍ଡାର
ଯାହାର ଅଟେ ଅଧିକାର । ୧୬ ।

ଜୀବରେ ବିତରିବା ପାଇଁ
ଯା ମନ ଅସ୍ଥିର ହୁଅଇ । ୧୭ ।

ସେହି ଆନନ୍ଦ ରତ୍ନାକର
ଚିର ପ୍ରସନ୍ନ ଜ୍ଞାନାଧାର । ୧୮ ।

ସକଳ ଜୀବ ପୂଜନୀୟ
ତୁଟାଇ ମନୁ ଭ୍ରାନ୍ତି ଭୟ । ୧୯ ।

ଶରଣ ପଶ ତାଙ୍କ ପାଶେ
ଆନନ୍ଦ ପାଇବା ସକାଶେ । ୨୦ ।

ଚାହିଁ ସେ ସୁନ୍ଦର ବଦନ
ସାର୍ଥକ ହେଉ ମୋ ନୟନ । ୨୧ ।

ଆନନ୍ଦ ସାଗରେ ପହଁରି
ଭବ ସାଗରୁ ହେବି ପାରି । ୨୨ ।

କର୍ଣ୍ଣରେ ଶୁଣି ତାଙ୍କ ବାଣୀ
ତରିବି ଭବ ତରଙ୍ଗିଣୀ । ୨୩ ।

ସେ ଗୁରୁ ପଦେ ନମସ୍କାର
କରୁଅଛି ମୁଁ ବାର ବାର । ୨୪ ।

ପ୍ରାତଃ ଶିରସି ଶୁକ୍ଲାବ୍‌ଜେ ଦ୍ୱିନେତ୍ରଂ ଦ୍ୱିଭୁଜଂ ଗୁରୁମ୍
ବରାଭୟ କରଂ ଶାନ୍ତଂ ସ୍ମରେତ୍ତନ୍ନାମ ପୂର୍ବକମ୍ । ୫୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ପ୍ରାତଃ ଶିରସି ଶୁକ୍ଲାବ୍‌ଜେ ଦ୍ୱିନେତ୍ରମ୍ ଦ୍ୱିଭୁଜମ୍ ବରାଭୟ କରମ୍, ଶାନ୍ତମ୍ ଗୁରୁମ୍ ତନ୍ନାମ୍ ପୂର୍ବକମ୍ ସ୍ମରେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଅତି ପ୍ରତ୍ୟୁଷରେ ସମସ୍ତ ମସ୍ତକସ୍ଥିତ ଶ୍ୱେତ ସହସ୍ରାର ପଦ୍ମରେ ଦ୍ୱିନେତ୍ର, ଦ୍ୱିଭୁଜ ଓ ବରଅଭୟ ହସ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟ ଶମଦମଗୁଣ ଯୁକ୍ତ ସେହି ପରମାରାଧ୍ୟ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ 'ଗୁରୁ' ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ଧ୍ୟାନ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏଥିରେ ସମସ୍ତପ୍ରକାର ଅନିଷ୍ଟ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଇଷ୍ଟ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟୁଷେ ପବିତ୍ର ଚିତ୍ତରେ
କରିବ ଧ୍ୟାନ ଏକାନ୍ତରେ । ୧ ।

ମସ୍ତକ ସ୍ଥିତ ଶତଦଳ
ଶତେକ ପାଖୁଡ଼ା ଧବଳ । ୨ ।

ତାର କେଶରେ ବିରାଜିତ
ଦ୍ୱିଭୁଜ ଦୁଇ ନେତ୍ରଯୁକ୍ତ । ୩ ।

ବର ଅଭୟ ହସ୍ତ ଟେକି
ଅଭୟ ଦେଉଛନ୍ତି ଡାକି । ୪ ।

ଶମଦମ ଗୁଣ ପ୍ରଯୁକ୍ତ
ମହନୀୟ ସେ ରୂପବନ୍ତ । ୫ ।

ସେହିଟି ଆରାଧ୍ୟ ପରମ
ତାଙ୍କରି ନାମ ଉଚ୍ଚାରିଣ । ୬ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବୋଲି କରଧ୍ୟାନ
ମିଳିବ ଇଷ୍ଟଙ୍କ ଦର୍ଶନ । ୭ ।

ଅନିଷ୍ଟ ସବୁ ତୁଟି ଯିବ
ପରମାନନ୍ଦ ଲାଭ ହେବ । ୮ ।

ନ ଗୁରୋରଧିକଂ ନ ଗୁରୋରଧିକମ୍
ନ ଗୁରୋରଧିକଂ ନ ଗୁରୋରଧିକମ୍ ।
ମମ ଶାସନତୋ ମମ ଶାସନତଃ
ମମ ଶାସନତୋ ମମ ଶାସନତଃ । ୫୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ମମ [ଶିବ] ଶାସନତଃ ଗୁରୋଃ ଅଧିକମ୍ ନ, ମମ ଶାସନତଃ ଗୁରୋଃ ଅଧିକମ୍ ନ [କିଞ୍ଚିଦସ୍ତି] ମମ ଶାସନତଃ ଇଦମ୍ ଏବ, ମମ ଶାସନତଃ ଇଦମ୍ ଏବ [ଇତିନିଶ୍ଚିତମ] ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅସାଧାରଣ ଓ ଅତ୍ୟାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମୟ କେହି ନାହାନ୍ତି । ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୁରୁଷ କେହି ନାହାନ୍ତି; ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଦେବଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ବଳବାନ୍ କେହି ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଦେଶ ଉପଦେଶ ଅପେକ୍ଷା ଶ୍ରେଷ୍ଠତର ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ତେଣୁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କର ସେହି ଅଭାବନୀୟ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ, ସର୍ବାଭୀଷ୍ଟ ପ୍ରଦାୟକ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଦେଶ ଓ ଆଜ୍ଞା ଅର୍ଥାତ୍ ଅନୁଶାସନକୁ ଏବଂ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ କୃପାକୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଜ୍ଞାନ କରି ତାଙ୍କରି ଉପଦେଶ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ହିଁ ପରିଚାଳିତ ହେବା ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ଏହା ନିଃସଂଶୟ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସପୂର୍ବକ ତଦନୁସାରେ ନିଜକୁ ଚାଳିତ କରିବା ବିଧେୟ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଠାରୁ କେହି
ଅସାଧାରଣ ଆଉ ନାହିଁ । ୧ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟମୟ ଶୁଭ କର
ନାହିଁ କେ ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠତର । ୨ ।

ଯେତେ ଥାଆନ୍ତୁ ବଳବାନ
ନ ହେବେ ଗୁରୁ ସଙ୍ଗେ ସମ । ୩ ।

ଅଧିକ ଜ୍ଞାନୀ ଅବା ଭକ୍ତ
ସକଳ ଗୁରୁ ପଦାନତ । ୪ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ଉପଦେଶ
ମଣିବ ମନେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ । ୫ ।

ନିରେଖି କମନୀୟ କାନ୍ତି
ତାଙ୍କରି ପଦ ଧ୍ୟାୟି ନିତି । ୬ ।

ତାଙ୍କ ଆଦେଶ ପ୍ରତିପାଳି
ତାଙ୍କରି ସେବା ମନେ ଭାଳି । ୭ ।

ସେ ନାମ କରି ସଂକୀର୍ତ୍ତନ
ସୁଖେ କାଟିବ ରାତି ଦିନ । ୮ ।

ତାଙ୍କରି କୃପା ଶ୍ରେଷ୍ଠତର
ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ହୃଦଗାର । ୯ ।

ଚଳିବ ତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ମତେ
ସଂଶୟ ନ ରଖିବ ଚିତ୍ତେ । ୧୦ ।

ନିଷ୍ଠା ବିଶ୍ୱାସେ ସେବା ଫଳେ
ଗୁରୁ କରୁଣା ନିଶ୍ଚେ ମିଳେ । ୧୧ ।

ଦୟାର ସେହି ଅବତାର
ପ୍ରଣାମ କରେ ବାର ବାର । ୧୨ ।

ଏବଂବିଧଂ ଗୁରୁଂ ଧ୍ୟାତ୍ୱା ଜ୍ଞାନମୁତ୍ପଦ୍ୟତେ ସ୍ୱୟମ୍
ତଦା ଗୁରୁପ୍ରସାଦେନ ମୁକ୍ତୋଽହମିତି ଭାବୟେତ୍ । ୫୫ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଏବଂ ବିଧମ୍ ଗୁରୁମ୍ ଧ୍ୟାତ୍ୱା [ଅବସ୍ଥିତସ୍ୟ ସାଧକସ୍ୟ] ଜ୍ଞାନମ୍ ସ୍ୱୟମ୍ ଉତ୍ପଦ୍ୟତେ । ତଦା ଗୁରୁ ପ୍ରସାଦେନ ଅହମ୍ ମୁକ୍ତଃ ଇତି ଭାବୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଉପରୋକ୍ତ ଭାବରେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେବା କରି ତାଙ୍କର ପ୍ରସନ୍ନତା ଆନୟନ କରିପାରିଲେ ଜ୍ଞାନସୂର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହୃଦୟ ମନ୍ଦିରରେ ସ୍ୱୟଂ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇ ସେତେବେଳେ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞାନତା ହରଣପୂର୍ବକ ''ମୁଁ ସର୍ବଦା ମୁକ୍ତ'' ଏହି ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିଥାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଦ୍ଧ ହୃଦୟରେ ଜ୍ଞାନରୂପୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେଲେ 'ମୁଁ ବଦ୍ଧ ନୁହେଁ, ଚିରମୁକ୍ତ' ଏହି ଭାବନା ଭକ୍ତ ସାଧକଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ପ୍ରକାରେ ଗୁରୁଧ୍ୟାନ
ଦୃଢ଼େ କରିବ ରାତ୍ରିଦିନ । ୧ ।

ସେବାରେ ହେଲେ ଗୁରୁତୋଷ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଲଭିବେ ସନ୍ତୋଷ । ୨ ।

ତାଙ୍କ ଦୟାରୁ ଜ୍ଞାନ ରବି
ଅନ୍ତରେ ବିକଶିବ ଛବି । ୩ ।

ମନରୁ ଆବିଲତା ଯିବ
ମାନସ ମୁକତ ରହିବ । ୪ ।

ମୁକ୍ତ ପୁରୁଷ ପଦ ଧ୍ୟାନେ ଖେଳିବ ମୁକ୍ତି ଭାବ ମନେ । ୫ ।
ନୁହେଁ ମୁଁ ଆବଦ୍ଧ କାହିଁରେ ଏଭାବ ଆସିଲେ ଅନ୍ତରେ । ୬ ।
ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୋଇବ ମାନସ ସକଳ ଚିନ୍ତା ଯିବ ନାଶ । ୭ ।
ଏ ପଥ ଯେହୁ ଦରଶାନ୍ତି ସେ ଗୁରୁ ପଦରେ ପ୍ରଣତି । ୮ ।

ଗୁରୁଣା ଦର୍ଶିତେ ମାର୍ଗେ ମନଃ ଶୁଦ୍ଧିଞ୍ଚ କାରୟେତ୍
ଅନିତ୍ୟଂ ଖଣ୍ଡୟେତ୍ ସର୍ବଂ ଯତ୍ କିଞ୍ଚିଦାତ୍ମ ଗୋଚରମ୍ । ୫୬ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁଣା ଦର୍ଶିତେ ମାର୍ଗେ ମନଃ ଶୁଦ୍ଧିମ୍ ଚ କାରୟେତ୍ । ଆତ୍ମ ଗୋଚରମ୍ ଯତ୍ କିଞ୍ଚିତ୍ ଅନିତ୍ୟମ୍ [ତତ୍] ସର୍ବମ୍ ଖଣ୍ଡୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି କାରଣରୁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ସାଧନ ମାର୍ଗରେ ଗତି କରି ଚିତ୍ତ ଶୁଦ୍ଧି ସମ୍ପାଦନ କରିବା ବିଧେୟ । ଏହି ଶୁଦ୍ଧ ଚିତ୍ତରେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଆତ୍ମ ଗୋଚର ବା ଆତ୍ମାର ସନ୍ଧାନ ଲାଭ ହେଲେ ସମସ୍ତ ଖଣ୍ଡ ଓ ଅନିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଦୂର ହୋଇ ସର୍ବତ୍ର ଆତ୍ମ ଭାବନାର ଜାଗୃତି ଘଟିଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଦୃଶ୍ୟମାନ ସମସ୍ତ ଅନିତ୍ୟ ବିଷୟ ଯାହା ଖଣ୍ଡିତ ବା ବିଭିନ୍ନ, ବହୁ ରୂପରେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହେଉଛି, ସେହି ଅଜ୍ଞାନତା ଦୂରହୋଇ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁର ଅନ୍ତରାଳରେ ସେହି ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟପୁରୁଷ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଗୁରୁ ଦେବଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ
ପନ୍ଥାରେ ହୋଇ ଏକଚିତ୍ତ । ୧ ।

ଦୃଢ଼ରେ କରିଲେ ସାଧନା
ତୁଟିବ ଅଲୀକ ଭାବନା । ୨ ।

ଚିତ୍ତ ହୋଇବ ପରିଶୁଦ୍ଧ
ଆସିବ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ବୋଧ । ୩ ।

ଆତ୍ମାର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ
ଅନିତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଯିବ ଦୂରେ । ୪ ।

ଜଗତ ଦିଶିବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଲୁଚିବ ଭେଦ ନିଜ ପର । ୫ ।

ସକଳ ଦିଶିବ ସମାନ
ଶୁଦ୍ଧ ସୁନ୍ଦର ମହୀୟାନ । ୬ ।

ସତ୍ୟ ପୁରୁଷ ଅଧିଷ୍ଠିତ   ଅନ୍ତରେ ହେବେ ଅନୁଭୂତ । ୭ ।
ଏହାର ହେତୁ ଗୁରୁନାମ   ସେ ପଦେ କରୁଛି ପ୍ରଣାମ । ୮ ।

ଜ୍ଞେୟଂ ସର୍ବମନିତ୍ୟଞ୍ଚ ଜ୍ଞାନଞ୍ଚ ମନଃ ଉଚ୍ୟତେ
ଜ୍ଞାନଂ ଜ୍ଞେୟଂ ସମଂ କୁର୍ଯ୍ୟାଦ୍ ନାନ୍ୟୋଽପ୍ୟାତ୍ମ
ଦ୍ୱିତୀୟକଃ । ୫୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : ସର୍ବମ୍ ଚ ଅନିତ୍ୟମ୍ ଜ୍ଞେୟମ୍, ମନଃ ଚ ଜ୍ଞାନମ୍ ଉଚ୍ୟତେ । ଜ୍ଞାନମ୍ ଜ୍ଞେୟମ୍ [ଚ] ସମମ୍ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍, ଅନ୍ୟଃ ଅପି [କଶ୍ଚିତ୍] ଆତ୍ମଦ୍ୱିତୀୟକଃନ [ଅସ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : ସମସ୍ତ ଅନିତ୍ୟ ବସ୍ତୁକୁ ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ଓ ମନକୁ ଜ୍ଞାନ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତ ଅନିତ୍ୟବସ୍ତୁର ଅସତ୍ୟତା ମନ ରୂପ ଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା ଅବଗତ ହୋଇ, ଜଗତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଷୟ ଆତ୍ମା ଭିନ୍ନ ଦ୍ୱିତୀୟ ବସ୍ତୁ ନୁହେଁ ଏହା ଜାଣି, ଜ୍ଞାନ ଓ ଜ୍ଞେୟକୁ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦର୍ଶନ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଯେହେତୁ କାରଣସ୍ୱରୂପ ପରମାତ୍ମାଙ୍କର ପ୍ରଣବ ସ୍ପନ୍ଦନରୁ ଜାତ ଅର୍ଥାତ୍ ସୃଷ୍ଟପଦାର୍ଥ ମାତ୍ରକେ ଅନିତ୍ୟ କେବଳ ଏକମାତ୍ର ସେ ହିଁ ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ ।

ସମସ୍ତ ଅନିତ୍ୟ ବିଷୟ
ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ବୋଲି ହୁଏ ଲୟ । ୧ ।

ମନକୁ କୁହାଯାଏ ଜ୍ଞାନ
ଏହା ହିଁ ଶାସ୍ତ୍ରର ବଚନ । ୨ ।

ଅନିତ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଯେ ଅସତ୍ୟ
ଜ୍ଞାନରେ ହେଲେ ଅବଗତ । ୩ ।

ଜାଗ୍ରତ ହେବ ଜାଣ ମନ
ଆତ୍ମାଟି ସବୁ ବସ୍ତୁ ଜ୍ଞାନ । ୪ ।

ଆତ୍ମା ସର୍ବତ୍ର ବିରାଜୁଛି
ଦ୍ୱିତୀୟ ବସ୍ତୁ ନାହିଁ କିଛି । ୫ ।

ଜ୍ଞାନ ଓ ଜ୍ଞେୟକୁ ସମାନ
ଚିତ୍ତରେ ହେବ ପ୍ରତିପନ୍ନ । ୬ ।

ପରମ ଆତ୍ମା ଯେ କାରଣ
ପ୍ରଣବ ସ୍ପନ୍ଦନରୁ ଜନ୍ମ । ୭ ।

ସୃଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ ନୁହେଁ ସତ୍ୟ
ସକଳ ଅସତ ଅନିତ୍ୟ । ୮ ।

ସେହି କେବଳ ଏକମାତ୍ର
ଅଟଇ ଜାଣ ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ । ୯ ।

ଗୁରୁ ସେବାରେ ଏହି ଜ୍ଞାନ
ମନରେ ହେବ ଉତପନ୍ନ । ୧୦ ।

ତେଣୁ ସେ ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣେ
ସହସ୍ର ବାର ମୁଁ ପ୍ରଣମେ । ୧୧ ।

ଏବଂ ଶ୍ରୁତ୍ୱା ମହାଦେବି ଗୁରୁନିନ୍ଦାଂ କରୋତି ଯଃ
ସ ଯାତି ନରକଂ ଘୋରଂ ଯାବଚ୍ଚନ୍ଦ୍ରଦିବାକରୌ । ୫୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ମହା ଦେବି ! ଯଃ ଏବମ୍ ଶ୍ରୁତ୍ୱା ଗୁରୁ ନିନ୍ଦାମ୍ କରୋତି, ସଃ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିବାକରୌ ଯାବତ୍ [ତିଷ୍ଠତଃ ତାବତ୍] ଘୋରମ୍ ନରକମ୍ ଯାତି ।

ଅର୍ଥ : ହେ ମହାଦେବି ! ଏହିଭଳି ଅବର୍ଣ୍ଣନୀୟ ମହିମା ଯେଉଁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କର, ତାହା ଶ୍ରବଣ କରି ମଧ୍ୟ ଯେ ଅବଜ୍ଞା ଓ ଅହଙ୍କାରବଶରୁ ସେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କର ନିନ୍ଦା ସମାଲୋଚନା କରନ୍ତି ବା ଗୁରୁଦେବ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନାମ, ରୂପ, ଲୀଳା ଓ ତାଙ୍କ ଭକ୍ତମାନଙ୍କର ବିରୋଧାତ୍ମକ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆତଯାତ ହେଉଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନନ୍ତ ଘୋର ନରକରେ ନିପତିତ ହୋଇ ଅଶେଷ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରିଥା'ନ୍ତି । ଏହା ହିଁ ଗୁରୁନିନ୍ଦୁକଙ୍କର କର୍ମଫଳ ।

ହେ ଦେବି, ହିମାଦ୍ରି ଦୁହିତା
ଗୁରୁ ହିଁ ଜାଣ ପିତାମାତା । ୧ ।

ବର୍ଣ୍ଣନାତୀତ ସେ ମହିମା
ଦେବେ ନ ପାନ୍ତି ଯାର ସୀମା । ୨ ।

ଅହଂକାରରେ ବୁଡ଼ି ରହି
ଯେ ଏହା ଅବଜ୍ଞା କରଇ । ୩ ।

ଗୁରୁ ମହିମା ହୀନ ମଣେ
ତା ପରି ପାପୀ ନାହିଁ ଜଣେ । ୪ ।

ଶୁଣେ ଯେ ଗୁରୁ ନିନ୍ଦାବାଣୀ
ଗୁରୁ ନିନ୍ଦୁକ ତାକୁ ଗଣି । ୫ ।

ବକତା ଶ୍ରୋତା ବେନିଜନ
ଉଭୟ ଦୋଷ ଯେ ସମାନ । ୬ ।

ଗୁରୁ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଯେ ନିନ୍ଦଇ
ଗୁରୁ ନିନ୍ଦାରେ ଭାଗୀ ସେହି । ୭ ।

ଗୁରୁ ଓ ଗୁରୁଙ୍କ ଭକତ
ସମାନ ନ ମଣିଲେ ଚିତ୍ତ । ୮ ।

ଗୁରୁ ଦ୍ରୋହୀ ସେ ବୋଲାଇବ
ସର୍ବ ସାଧନା ନାଶ ଯିବ । ୯ ।

ଗୁରୁଙ୍କୁ ନ ମଣିବ ପର
ଗୁରୁ ହିଁ ସାକ୍ଷାତ ଈଶ୍ୱର । ୧୦ ।

ଏହା ନବୁଝି ଯେ ଅଜ୍ଞାନ
କରଇ ଦ୍ରୋହ ଆଚରଣ । ୧୧ ।

ଚନ୍ଦ୍ରାର୍କ ଆତଯାତ ଯାଏ
ସେ ପାପୀ ମୁକତି ନପାଏ । ୧୨ ।

ଥିବ ଯେ ଯାଏ ରାତିଦିନ
ନରକ ଭୋଗ ତା ଲିଖନ । ୧୩ ।

ଗୁରୁ ନିନ୍ଦକ କର୍ମ ଫଳ
ରୌରବ ନିବାସ କେବଳ । ୧୪ ।

ନାହିଁ କାହାର ଆଉ ଶକ୍ତି
ଏଥିରୁ କରିବ ମୁକତି । ୧୫ ।

ଗୁରୁ ଚରଣ ପଦ ଧୂଳି
ଆନନ୍ଦ ମନେ ଶିରେ ବୋଳି । ୧୬ ।

ରଖିବ ସେହି ପଦେ ଲୟ
ତୁଟିବ ଶମନର ଭୟ । ୧୭ ।

ଯାବଦ୍ ଦେହାନ୍ତକାଲୋଽସ୍ତି ତାବଦ୍ଦେବି ଗୁରୁଂ ସ୍ମରେତ୍
ଗୁରୁଲୋପୋ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦଂ ଯଦି ଭାବୟେଦ୍ ।୫୯।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ଦେବି ! ଯାବଦ୍ ଦେହାନ୍ତ କାଳଃ ଅସ୍ତି, ତାବଦ୍ ଗୁରୁମ୍ ସ୍ମରେତ୍ । ଗୁରୁଲୋପଃ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ, ଯଦି ଚ [ଗୁରୁଂ] ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦମ୍ ଭାବୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବି ! ଯଦି କେହି ଶିଷ୍ୟସାଧକ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଅର୍ଥାତ୍ କାହାରି ବିନା ସହାୟତାରେ ସାଧନଜୀବନରେ ନିଜର ସ୍ୱରୂପ ଉପଲବ୍ଧି କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରୁଥାନ୍ତି, ତଥାପି ସେ ଗୁରୁଙ୍କର ଲୋପ ଘଟିଛି ଅର୍ଥାତ୍ ସେ ମରିଯାଇଛନ୍ତି ଏପ୍ରକାର ଦୂଷଣୀୟ ବାକ୍ୟ ମୁଖରେ ବା ମନରେ ସ୍ଥାନ ଦେବେ ନାହିଁ । କାରଣ ଶ୍ରୀଭଗବାନ ଜୀବକୁ କୃପା କରିବାପାଇଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ରୂପ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି; ସୁତରାଂ ସେ ଅଜ ଓ ଅବିନଶ୍ୱର । ସୁତରାଂ କେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରତି ମନୁଷ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ଆରୋପ କରି, ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱର ବିରୋଧାଚରଣ କରି ଅନନ୍ତ ନରକଦ୍ୱାର ଉଦ୍‌ଘାଟନ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ନଶ୍ୱର ଶରୀରର ଅନ୍ତିମ କାଳ ଉପସ୍ଥିତ ନ ହୋଇଛି, ସେତେଦିନ ଯାଏ ଅମୃତ ସ୍ୱରୂପ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନାମ ନିରନ୍ତର ସ୍ମରଣ କରିବାରୁ ବିରତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ଗୁରୁ ସର୍ବତ୍ର ବିଦ୍ୟମାନ
ନାହିଁ ତାଙ୍କର ତିରୋଧାନ । ୧ ।

ହେ ଦେବି, ଗୁରୁଭକ୍ତ ଯେତେ
ଏ ସତ୍ୟ ଜାଣନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୨ ।

ହେଉ ସେ ଯେତେ ସିଦ୍ଧ ଜ୍ଞାତ
ଯଦି ଭାଳଇ ନିଜ ଚିତ୍ତ । ୩ ।

ମୋହର ସାଧନା ବଳରେ
ବିନା ଗୁରୁଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ । ୪ ।

ପାଇଅଛି ମୁଁ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ
ତା ପରି ନାହିଁ କେ ଅଜ୍ଞାନ । ୫ ।

ତା ଚିତ୍ତ ଅଜ୍ଞାନରେ ବଶ
ଅମୃତ ତାହା ପାଶେ ବିଷ । ୬ ।

ସେ ଅଟେ ସାଧକ ଅସାର
ବିଅର୍ଥ ଚକ୍ଷୁ କୁଟା ତାର । ୭ ।

ଅଥବା ଯେ ଚିନ୍ତଇ ମନେ
ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ତିରୋଧାନେ । ୮ ।

ଗୁରୁ ନାହାନ୍ତି ଆଗେ ମୋର
ତଥାପି ହେବି ଅଗ୍ରସର । ୯ ।

ସେ ଲୋକ ଦୋଷୀ ଗୁରୁ ଦ୍ରୋହେ
ସାଧନା ତାର ବ୍ୟର୍ଥ ଯାଏ । ୧୦ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଶକ୍ତି ସବୁଠାରେ
ଅଛନ୍ତି ଚାହିଁ କାଳେ କାଳେ । ୧୧ ।

ଶଶି ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ ଦିନ ରାତି
କେବେ ବା ବିଳୟ ଭଜନ୍ତି । ୧୨ ।

ତଥାପି ଗୁରୁଶକ୍ତି ବଳ
ବିରାଜୁ ଥିବ କାଳ କାଳ । ୧୩ ।

ଜୀବର ମଙ୍ଗଳ କାରଣ
ଗୁରୁ ରୂପରେ ନାରାୟଣ । ୧୪ ।

ଧରାରେ ହୋନ୍ତି ଅବତାର
ଅବିନଶ୍ୱର ପରାତ୍ପର । । ୧୫ ।

ଯେ ଯାଏ ରହିଛି ଜୀବନ   ଜପିବ ଗୁରୁଙ୍କର ନାମ । ୧୬ ।
ଗୁରୁ ସର୍ବତ୍ର ବିଦ୍ୟମାନ   ଚିତ୍ତେ ଜାଣିଲେ ଏହି ଜ୍ଞାନ । ୧୭ ।
ସେ ରୂପ ଦେଖିବ ନୟନେ   ସତତ ସେବାଣୀ ଶ୍ରବଣେ । ୧୮ ।
ଶୁଣି ପାରିବ ଅବହେଳେ   ପୁଲକ ଜାଗିବ ଅନ୍ତରେ । ୧୯ ।
ଗୁରୁଙ୍କ ମହିମା ଏ ସନ   ପବିତ୍ର କରେ ତନୁ ମନ । ୨୦ ।
ଅନ୍ତିମେ ଗୁରୁପଦ ପ୍ରାପ୍ତି   ବନ୍ଧନୁଁ ମିଳଇ ମୁକତି । ୨୧ ।

ଗୁରୁରଗ୍ରେ ନ ବକ୍ତବ୍ୟ ମସତ୍ୟଞ୍ଚ କଦାଚନ
ଅହଙ୍କାରୋ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ ପ୍ରାଜ୍ଞୈଃଶିଷ୍ୟୈ କଥଞ୍ଚନ । ୬୦ ।
ଯୋ ବୈ ହୁଙ୍କୃତ୍ୟ ହୁଙ୍କୃତ୍ୟ ଗୁରୁର୍ନିର୍ଜ୍ଜିତ୍ୟ ବାଦତଃ
ଅରଣ୍ୟେ ନିର୍ଜ୍ଜନ ସ୍ଥାନେ ସ ଭବେଦ୍ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସଃ । ୬୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୋଃ ଅଗ୍ରେ ଚ କଦାଚନ ଅସତ୍ୟମ୍ ନ ବକ୍ତବ୍ୟମ୍ । ପ୍ରାଜ୍ଞୈଃ ଶିଷ୍ୟୈଃ କଥଞ୍ଚନ ଅହଂକାରଃ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଯଃ [ଶିଷ୍ୟଃ] ଏବଂ ହୁଙ୍କୃତ୍ୟ ହୁଙ୍କୃତ୍ୟ ଚ ବଦତଃ ଗୁରୁଂ ନିର୍ଜିତ୍ୟ ସଃ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନେ ଚ ଅରଣ୍ୟେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସୋ ଭବତି ।

ଅର୍ଥ : ବିବେକ ବିଚାର ସମ୍ପନ୍ନ ଶିଷ୍ୟମାନେ କେବେହେଲେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଅସତ୍ୟ ଭାଷଣ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ନିକଟରେ ଅହଙ୍କାର ଅଭିମାନ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଗୁରୁଜନ ଓ ସତୀର୍ଥମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଏଭଳି ଆଚରଣ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁଅବମାନନାଜନିତ ଅପରାଧ ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ । ଯେଉଁମାନେ ଅହଙ୍କାର ବଶରୁ ଗୁରୁଦେବ ଓ ଗୁରୁଭ୍ରାତାମାନଙ୍କ ସହିତ ବିବାଦ ଓ ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେହମନ ପ୍ରାଣରେ କ୍ଳେଶ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଅରଣ୍ୟରେ ଓ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନରେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ ହୋଇ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି ।। ୬୦-୬୧ ।।

ବିବେକ ବିଚାର ସମ୍ପନ୍ନ
ସାଧକ ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟଗଣ । ୧ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ
ଜୀବନ କାଳେ କେବେହେଲେ । ୨ ।

ଅସତ୍ୟ ଭାଷଣ ନ କରି
ମଉନ ଭାବ ଥିବ ଧରି । ୩ ।

ଅହଂକାର ବା ଅଭିମାନ
ମନରେ ନ କରି ପୋଷଣ । ୪ ।

କହନ୍ତି ବିନମ୍ର ବଚନ
ଜାଣ ସେ ସାଧକ ପ୍ରଧାନ । ୫ ।

ଗୁରୁଜନ ବା ଗୁରୁଭାଇ
ତୁମ ଗହଣେ ଥିଲେ ରହି । ୬ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସମ ତାଙ୍କୁ ମଣି
କହିବ ସୁକୋମଳ ବାଣୀ । ୭ ।

ପାରିଲେ ତାଙ୍କ ମନମୋହି
ନୋହିବ କେବେ ଗୁରୁ ଦ୍ରୋହୀ । ୮ ।

ଅହଂକାରରେ ହୋଇ ମତ୍ତ
ଗୁରୁଜନ ବା ଗୁରୁଭ୍ରାତ । ୯ ।

ତାହାକୁ ଅବଜ୍ଞା କରିଲେ
ନିସ୍ତାର ନ ମିଳିବ ଭଲେ । ୧୦ ।

ନିଜର ପ୍ରୌଢ଼ି ନ ଦେଖାଇ
ମନରେ ବିଗୁଣ ନ ବହି । ୧୧ ।

ଆନଙ୍କୁ ସ୍ନେହେ କଲେ ବଶ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଲଭିବେ ସନ୍ତୋଷ । ୧୨ ।

କାହାରି ସହିତ ବିବାଦ
ନକଲେ ନପଡ଼େ ପ୍ରମାଦ । ୧୩ ।

ଗୁରୁଭାଇଙ୍କ ମନେ କଷ୍ଟ
ଦେଲେ ଦୁରୁହ ହେବେ ଇଷ୍ଟ । ୧୪ ।

ମିଳିବ ନାହିଁ ଶାନ୍ତି ସୁଖ
ସକଳେ ହୋଇବେ ବିମୁଖ । ୧୫ ।

ବ୍ରହ୍ମ ରାକ୍ଷସ ସମ ବନେ
ଏକାକୀ ଘୂରିବ ନିର୍ଜନେ । ୧୬ ।

ସର୍ବତ୍ର ହୋଇବ ନିନ୍ଦିତ
ସବୁ ସାଧନା ହେବ ବ୍ୟର୍ଥ । ୧୭ ।

କପଟ ଗର୍ବ ଅହଂକାର
ଅଥବା ପରଶ୍ରୀ କାତର । ୧୮ ।

ତେଜିବ ଏହି ଗୁଣମାନ
ତେବେ ପାଇବ ଯୋଗ୍ୟସ୍ଥାନ । ୧୯ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ କୃପା ତାଙ୍କୁ ମିଳେ
ସର୍ପ ଯେସନେ ଥାଏ ବିଳେ । ୨୦ ।

ପଦ୍ମ ତୋଳାର ସ୍ୱର ଶୁଣି
ପଦାକୁ ଆସେ ହୋଇ ଟାଣି । ୨୧ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ କୃପାରେ ତେସନେ
ଜ୍ଞାନ ଉଦୟ ହୁଏ ମନେ । ୨୨ ।

ମୁନିଭିଃ ପନ୍ନଗୈର୍ବାପି ସୁରୈର୍ବା ଶାପିତୋ ଯଦି
କାଳମୃତ୍ୟୁ ଭୟାଦ୍‌ବାପି ଗୁରୁ ରକ୍ଷତି ପାର୍ବତି ! । ୬୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ପାର୍ବତି ! [ନରଃ] ଯଦି ମୁନିଭି ପନ୍ନଗୈଃ ବା ସୁରୈଃ ଅପି ବା ଶାପିତଃ [ଭବତି] ଅପିବା [ଅଥବା] କାଳମୃତ୍ୟୁଭୟାଦ୍ ଗୁରୁଃ ରକ୍ଷତି ।

ଅର୍ଥ : ହେ ପାର୍ବତି ! ମୁନିମାନେ, ସର୍ପମାନେ, ଅଥବା ଦେବତା ମାନେ ଯଦି ଶାପ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ବା କାଳମୃତ୍ୟୁଭୟ ଯଦି ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ, ତେବେ ଗୁରୁଦେବ ହିଁ କୃପା କରି ରକ୍ଷା କରିପାରନ୍ତି; ଅନ୍ୟ କେହି ଏଥିରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ନୁହନ୍ତି । ଏକମାତ୍ର ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଏହି ସଙ୍କଟରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ।

ହେ ଦେବି ! ଶୁଣ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ
ଯାର ଶକ୍ତିରେ ଏ ଜଗତ । ୧ ।

ଦିନକୁ ଦିନ ନବରୂପ
ଧାରଣ କରେ ଅପରୂପ । ୨ ।

ସିଦ୍ଧ ସାଧକ ଋଷିଗଣ
ଯଦି ହୁଅନ୍ତି କୋପମାନ । ୩ ।

ଅଥବା କୋପିଲେ ଅମର
ସର୍ପ ହୋଇଲେ କ୍ରୋଧଭର । ୪ ।

ସେ ଯେଉଁ ଅଭିଶାପ ଦେବେ
ତାକୁ ଖଣ୍ଡିବ କିଏ ଭବେ । ୫ ।

କେବଳ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପ୍ରସନ୍ନେ
ସେ ଅଭିଶାପ ତୁଟେ କ୍ଷଣେ । ୬ ।

ଯଦି ଉପୁଜେ ମୃତ୍ୟୁ ଭୟ
ଗୁରୁଙ୍କ ପଦେ କଲେ ଲୟ । ୭ ।

ତୁଅଇ ଦୂର ତା ନିମିଷେ
ବିଷ କଟଇ ସିନା ବିଷେ । ୮ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଶିଷ ବଚନ
କରଇ ସଂକଟ ହରଣ । ୯ ।

ସର୍ବ ବିପଦୁଁ ରକ୍ଷା କରେ
ମନରୁ ଦୁଃଖ ଶୋକ ହରେ । ୧୦ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କ ଶ୍ରୀପୟରେ
ମଥା ମୋ ଲୋଟୁ ନିରନ୍ତରେ । ୧୧ ।

ଅଶକ୍ତା ହି ସୁରାଃ ସର୍ବେ ଅଶକ୍ତାମୁନୟସ୍ତଥା
ଗୁରୁଶାପହତାଃ କ୍ଷୀଣାଃ କ୍ଷୟଂ ଯାନ୍ତି ନ ସଂଶୟଃ । ୬୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ସର୍ବେ ସୁରାଃ ଅଶକ୍ତାଃ ହି, ତଥା ମୁନୟଃ ଅଶକ୍ତାଃ, ଗୁରୁଃ ଶାପହତାଃ [ଜନାଃ] କ୍ଷୀଣାଃ [ସନ୍ତଃ] କ୍ଷୟମ୍ ଯାନ୍ତି, [ଅତ୍ର] ସଂଶୟଃ ନ [ଅସ୍ତି] ।

କିନ୍ତୁ ଗୁରୁଦେବ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଅଭିଶାପ ପ୍ରଦାନ କଲେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ଷୀଣ ହୋଇ ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତ ଧନ, ପୁଣ୍ୟ, ଶକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ହରାଇ ବିନାଶ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କୁ ସେହି ସଙ୍କଟରୁ କୌଣସି ମୁନିଋଷି ଏପରିକି ଦେବତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, କାରଣ କେହି ଗୁରୁଦେବଙ୍କଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୁହନ୍ତି ।

ଶୁଣ ହେ ପର୍ବତ ନନ୍ଦିନୀ
ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱର ମର୍ମବାଣୀ । ୧ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ହେଲେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ
ସର୍ବ ସାଧନା ହୁଏ ନଷ୍ଟ । ୨ ।

ଅଟନ୍ତି ସେ ଦୟା ସାଗର
ନଥାଏ କ୍ରୋଧ ଯେ ତାଙ୍କର । ୩ ।

ତଥାପି ମନ ହେଲେ କ୍ଷୁଣ୍ଣ
ବିଅର୍ଥ ଜୀବର ଜୀବନ । ୪ ।

ସମସ୍ତ ସାଧନା ବିଫଳ
ତୁଟଇ ଧନ ମାନ ବଳ । ୫ ।

ବିପତ୍ତି ଉପରେ ବିପତ୍ତି
ଭୋଗଇ ସେହି ମୂଢ଼ମତି । ୬ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ବିରାଗ ଅନଳ
ଦହଇ ତାର ସର୍ବ ବଳ । ୭ ।

ଜଗତେ ନାହିଁ କା ଶକତି
ସେଥିରୁ କରିବ ମୁକତି । ୮ ।

ସକଳ ଦେବତା ଦେବତୀ
ଅଥବା ସିଦ୍ଧ ଋଷି ଯତି । ୯ ।

ରକ୍ଷା କେ ନପାରିବେ କରି
ଏ କଥା ଜାଣ ହେତୁ କରି । ୧୦ ।

ସକଳ ଦହଇ ଅନଳ
ଗୁରୁଙ୍କ କୋପ ସେ ପ୍ରକାର । ୧୧ ।

ଇହକାଳ ଯେ ପରକାଳ
ସବୁ ସେ କରଇ ବିଫଳ । ୧୨ ।

ତେଣୁ ହେ ଦେବି ! ଗୁରୁ ଦ୍ରୋହୀ
ହୋଇଲେ ରକ୍ଷା ନ ମିଳଇ । ୧୩ ।

ସେ ଅଭିଶାପ ଏକା ସେହି
ଖଣ୍ଡିବେ ଯେବେ ଦୟାବହି । ୧୪ ।

ତେବେ ବା ମିଳିପାରେ ଶାନ୍ତି
କାହାରି ନାହିଁ ଆଉ ଶକ୍ତି । ୧୫ ।

ଏ ଶାପ କରିବ ଖଣ୍ଡନ
ଗୁରୁଙ୍କ ଠାରୁ ଶକ୍ତିମାନ । ୧୬ ।

ଜଗତେ ଆଉ କେହି ନାହିଁ
ଆଶ୍ରିବ କାହା ପଦେ ଯାଇ ? । ୧୭ ।

ଦେବତା ନର ବା କିନ୍ନର ସକଳେ ଗୁରୁଙ୍କ କିଙ୍କର । ୧୮ ।
ଗୁରୁ ବିଧାତା ନିୟାମକ ଗୁରୁ ହିଁ ଜୀବନ ପାଳକ । ୧୯ ।
ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ପରଂ ବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁ ଯେ ଜୀବର ଜୀବନ । ୨୦ ।
ଗୁରୁ ସଂହତି, ଗୁରୁ ଶକ୍ତି ଭକତ ଜୀବନରେ ଭୁକ୍ତି । ୨୧ ।
ଗୁରୁ କରୁଣା-ସ୍ନେହ ସିନ୍ଧୁ ଗୁରୁ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ବନ୍ଧୁ । ୨୨ ।
ଆଲୋକ ଦାତା ଦିବାକର ଦୂର କରନ୍ତି ଅନ୍ଧକାର । ୨୩ ।
ଗୁରୁ ଶକତି ମହୀୟାନ କରୁଛି ଗୁରୁ ପଦେ ଧ୍ୟାନ । ୨୪ ।

ମନ୍ତ୍ରରାଜମିଦଂ ଦେବି ! ଗୁରୁରିତ୍ୟକ୍ଷରଦ୍ୱୟମ୍
ଶ୍ରୁତି ବେଦାନ୍ତବାକ୍ୟେନ ଗୁରୁଃ ସାକ୍ଷାତ୍ ପରଂପଦମ୍ ।୬୪।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ଦେବି ! ଗୁରୁଃ ଇତି ଇଦମ୍ ଅକ୍ଷରଦ୍ୱୟମ୍ ମନ୍ତ୍ରରାଜମ୍ [ଜାନୀହି], ଶ୍ରୁତି ବେଦାନ୍ତବାକ୍ୟେନ ଗୁରୁଃ ସାକ୍ଷାତ୍ ପରମ୍ ପଦମ୍ ଉଲ୍ଲିଖ୍ୟତେ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବି ! ବେଦ ଓ ବେଦାନ୍ତ ବାକ୍ୟ ଯାହାଙ୍କୁ ପରମ ପଦ ଅର୍ଥାତ୍ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ଓଁକାର ସ୍ୱରୂପ ପରମାତ୍ମା ବୋଲି ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛନ୍ତି; ତାଙ୍କର ସେହି ନାମ 'ଗୁରୁ' ଏହି ଅକ୍ଷର ଦୁଇଟିକୁ ମନ୍ତ୍ରରାଜ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରିବ ।

'ଗୁରୁ' ନାମ ଅକ୍ଷର ଦୁଇ
ମନ୍ତ୍ରରାଜ ଅଟଇ ଏହି । ୧ ।

ହେ ଦେବି ! ଶୁଣ ମନଦେଇ
ବେଦ ବେଦାନ୍ତ ଯାରେ କହି । ୨ ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଯେ ପରମ
ଓଁକାର ବୋଲି ଯାର ନାମ । ୩ ।

ଯୋଗୀ ଋଷିଙ୍କ ଧ୍ୟାନଗମ୍ୟ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବୋଲି ସେହି ଜାଣ । ୪ ।

ଗୁରୁ ଅକ୍ଷର ଦୁଇ ଗୋଟି
ଜପ କରିବ ନିତି ପ୍ରତି । ୫ ।

ତାହାହିଁ ଓଁକାର ଶବଦ
ସିଦ୍ଧ ସାଧକ ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦ । ୬ ।

ଶ୍ରୁତି ସ୍ମୃତି ମବିଜ୍ଞାୟ କେବଳଂ ଗୁରୁସେବୟା
ତେ ବୈ ସନ୍ନ୍ୟାସିନଃ ପ୍ରୋକ୍ତାଃ ଇତରେ ବେଶଧାରିଣଃ ।୬୫।

ଅନ୍ୱୟ : [ଯେ] ଶ୍ରୁତିମ୍ ସ୍ମୃତିମ୍ [ଚ] ଅବିଜ୍ଞାୟ କେବଳମ୍ ଗୁରୁସେବୟା [ବର୍ତ୍ତନ୍ତେ] ତେ ବୈ [ଖଳୁ] ସନ୍ନ୍ୟାସିନଃ ପ୍ରୋକ୍ତାଃ; ଇତରେ ବେଶଧାରିଣଃ [କେବଳଂ ଭବନ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : ସୁତରାଂ ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରୁତି ସ୍ମୃତି ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରି ନାହାନ୍ତି, ଅଥଚ କେବଳ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବା ନିଷ୍ଠା ସହକାରେ ସମ୍ପନ୍ନ କରି ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଛନ୍ତି, ସେହିମାନେ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ବୋଲି ଅଭିହିତ । ଅନ୍ୟମାନେ କେବଳ ବେଶଧାରୀ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ମାତ୍ର । କାରଣ ତ୍ୟାଗ ବୈରାଗ୍ୟ ହିଁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣ ।

ନ ଥାଉ ପଛେ ଶ୍ରୁତିଜ୍ଞାନ
ନ ହେଉ ସ୍ମୃତିରେ ପ୍ରବୀଣ । ୧ ।

କେବଳ ଗୁରୁଦେବ ନାମ
ନିଷ୍ଠାରେ କରେ ଯେ ଭଜନ । ୨ ।

ସେ ଅଟେ ପ୍ରକୃତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ
ମୋହ ମାୟାକୁ ଅଛି ନାଶି । ୩ ।

ଆନେ ଯେ ଋଷି ଯୋଗାଚାରୀ
ସେମାନେ ମାତ୍ର ଭେକ ଧାରୀ । ୪ ।

ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସେବକ
ଆଉ ସକଳେ ଧର୍ମବକ । ୫ ।

ତ୍ୟାଗ ବୈରାଗ୍ୟ ଗୁରୁଧ୍ୟାନ
ନାହିଁ ଯାହାର ଦେବୀ ଜାଣ । ୬ ।

ସେ ନୁହେ ମୁକ୍ତି ପଥ ଯାତ୍ରୀ
ତା ଲାଗି ବିଶ୍ୱ ଅମାରାତ୍ରି । ୭ ।

ଗୁରୋକୃପା ପ୍ରସାଦେନ ଆତ୍ମାରାମୋହି ଲଭ୍ୟତେ
ଅନେକ ଗୁରୁମାର୍ଗେଣ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନଂ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ । ୬୬ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୋଃ କୃପା ପ୍ରସାଦେନ ଆତ୍ମାରାମଃ ଲଭ୍ୟତେହି । ଅନେନ ଗୁରୁମାର୍ଗେଣ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନମ୍ ପ୍ରବର୍ତ୍ତତେ ।

ଅର୍ଥ : ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ସେବାରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିପାରିଲେ ତାଙ୍କର କୃପାରୁ ସେବକ ଶିଷ୍ୟମାନେ 'ମୁଁ ସେହି ପରମାତ୍ମ ସତ୍ତା ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପ' ଏହି ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ ପୂର୍ବକ ଶାଶ୍ୱତ ଆନନ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥାନ କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଏହି ମାର୍ଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ମାର୍ଗରେ ତାଙ୍କରି ଆଦେଶ ପ୍ରତିପାଳନ ପୂର୍ବକ କର୍ମ ସମ୍ପାଦନରେ ହିଁ ସେବକମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ସ୍ୱତଃ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନର ଉଦୟ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ଅଟେ ଶିଷ୍ୟ
ଗୁରୁଙ୍କୁ କରିପାରେ ବଶ । ୧ ।

ଯା ପ୍ରତି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସନ୍ତୋଷ
ଅନ୍ଧାର ତାର ଯାଏ ନାଶ । ୨ ।

ଲଭଇ ସେହି ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ସର୍ବ ଜୀବରେ ଭଗବାନ । ୩ ।

ହୁଅନ୍ତି ଦୃଶ୍ୟ ତା ନୟନେ
ଆପଣା ପର ସେ ନମଣେ । ୪ ।

ଶାଶ୍ୱତ ଆନନ୍ଦେ ଧରାରେ
ସତତ ବିଚରଣ କରେ । ୫ ।

ପାଇଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ କରୁଣା
ନୁହଇ କେବେ ପଥବଣା । ୬ ।

ଲଭଇ ହେଲେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ଯୋଗୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନ । ୭ ।

ଯେସନେ ଦସ୍ୟୁ ରତ୍ନାକର
ହୋଇଲେ ତାପସ ପ୍ରବର । ୮ ।

ମହାକବିରେ ହେଲେ ଗଣ୍ୟ
ଗୁରୁଙ୍କ ଦୟାରେ ତେସନ । ୯ ।

ଶିଷ୍ୟ ପାଇବ ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ
ଏହାଟି ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରମାଣ । ୧୦ ।

ବିଶ୍ୱାସ ନିଷ୍ଠା ବଳେ ଜୀବ
ଜୀବନେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇବ । ୧୧ ।

ଆବ୍ରହ୍ମସ୍ତମ୍ବପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ପରମାତ୍ମ ସ୍ୱରୂପକମ୍
ସ୍ଥାବରଂ ଜଙ୍ଗମଂ ଚୈବ ପ୍ରଣମାମି ଜଗନ୍ମୟମ୍ । ୬୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : ସ୍ଥାବରମ୍ ଜଙ୍ଗମମ୍ ଚ ଆବ୍ରହ୍ମସ୍ତମ୍ବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତମ୍ ଏବ ଜଗନ୍ମୟମ୍ ପରମାତ୍ମ ସ୍ୱରୂପକମ୍ ପ୍ରଣମାମି ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଅଣୁଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବ୍ରହ୍ମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଜଗତସମୂହର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଚଳ, ଅଚଳ, ଜୀବନ୍ତ, ଜଡ଼ ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ପରମାତ୍ମ ସ୍ୱରୂପରେ ଅନୁପ୍ରବିଷ୍ଟ ହୋଇ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ବିଶ୍ୱାତ୍ମରୂପୀ ପରମପୁରୁଷ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ପ୍ରଣାମ କରୁଅଛି ।

ଜଳସ୍ଥଳ ଯେ ମହାଶୂନ୍ୟ
ଆବର ଗଗନ ପବନ । ୧ ।

ଗିରି କନ୍ଦରା ଅପନ୍ତରା
ଦିଗନ୍ତ ମରୁ ବାଲି ଭରା । ୨ ।

ଉଦ୍ଭିଦ ଲତା ଗୁଳ୍ମ ଜାଣ
ସର୍ବତ୍ର ରହିଛି ଜୀବନ । ୩ ।

ଅଣୁ ପରମାଣୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
କୀଟ ପତଙ୍ଗ ପଶୁ ଯୂଥ । ୪ ।

ସର୍ବ ଅନ୍ତରେ ଆତ୍ମା ସେହି
ତା ବିନୁ ଆନ ନାହିଁ କେହି । ୫ ।

ସେ ଗୁରୁ ଶକ୍ତି ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟାପ୍ତ
ନାହିଁ ତାହାର ଆଦି ଅନ୍ତ । ୬ ।

ସେ ରୂପ ଧ୍ୟାନ କରି ମନେ
ପ୍ରଣାମ କରୁଛି ଚରଣେ । ୭ ।

ବନ୍ଦେଽହଂ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଂ ଭେଦାତୀତଂ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁମ୍
ନିତ୍ୟଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ନିରାକାରଂ ନିର୍ଗୁଣଂ ସ୍ୱାତ୍ମସଂସ୍ଥିତମ୍ । ୬୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅହଂ ଭେଦାତୀତଂ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦଂ ନିତ୍ୟଂ ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ନିରାକାରଂ ନିର୍ଗୁଣଂ ସ୍ୱ ଆତ୍ମା ସଂସ୍ଥିତଂ ଚ ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁଂ ବନ୍ଦେ ।

ଅର୍ଥ : ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପରେ ଭେଦର ଅତୀତ ହୋଇ ନିତ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିକାର, ନିର୍ଗୁଣ, ନିରାକାର ଓ ଆତ୍ମାରାମ ସ୍ୱରୂପରେ ଯେ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି, ସେହି ଚରାଚର ଗୁରୁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ହିଁ ମୁଁ ବନ୍ଦନା କରୁଅଛି ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପରେ
ଭେଦାତୀତରେ ଯେ ବିହରେ । ୧ ।

ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଯେ ନିର୍ବିକାର
ନିର୍ଗୁଣ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାକାର । ୨ ।

ଆତ୍ମାରାମ ଯେ ଏ ସୃଷ୍ଟିରେ
ଅତୁଳନୀୟ ଚରାଚରେ । ୩ ।

ସେହି ଅଟନ୍ତି ଗୁରୁ ଦେବ
ଆଶୁତୋଷ ସେ ଦେବଦେବ । ୪ ।

ତାହାଙ୍କ ଚରଣେ ପ୍ରଣତି
ଜଣାଏ ମୁହିଁ ଦିନରାତି । ୫ ।

ପରାତ୍ପରତରଂ ଧ୍ୟେୟଂ ନିତ୍ୟମାନନ୍ଦ କାରକମ୍
ହୃଦୟାକାଶ ମଧ୍ୟସ୍ଥଂ ଶୁଦ୍ଧସ୍ଫଟିକ ସନ୍ନିଭମ୍ । ୬୯ ।
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ମାତ୍ର ପୁରୁଷଂ ଧ୍ୟାୟତେ ଚିନ୍ମୟଂ ହୃଦି
ଅତ୍ର ସ୍ଫୁରତି ଯୋ ଭାବଃ ଶୃଣୁ ତଂ କଥୟାମ୍ୟହମ୍ ।୭୦।

ଅନ୍ୱୟ : ପରାତ୍ ପରତରଂ ନିତ୍ୟଂ ଆନନ୍ଦକାରକଂ ହୃଦୟାକାଶମଧ୍ୟସ୍ଥଂ ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଫଟିକ ସନ୍ନିଭଂ [ତଦ୍‌ଗୁରୁଂ] ଧ୍ୟେୟଂ ।୬୯।
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠମାତ୍ର ଚିନ୍ମୟ ପୁରୁଷଂ ହୃଦିଧ୍ୟାତ୍ୱା ଯଃ ଭାବଃ ଅତ୍ର ସ୍ଫୁରତି ତଂ [ଭାବଂ] ଅହମ୍ କଥୟାମି; [ତ୍ୱଂ] ଶୁଣୁ ।୭୦।

ଅର୍ଥ : ସେହି ନିତ୍ୟ ପୁରୁଷ, ସତ୍ ଚିତ୍ ଆନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପରେ ଜୀବର ହୃଦୟାକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଶୁଦ୍ଧ ସ୍ଫଟିକ ସଦୃଶ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଧୁର କାନ୍ତି ଧାରଣ ପୂର୍ବକ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଜୀବମାନଙ୍କୁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବିତରଣ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ପରମପୁରୁଷ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଧ୍ୟେୟବସ୍ତୁ । ସେହି ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ମାତ୍ର ଆକାର ବିଶିଷ୍ଟ ଚିନ୍ମୟ ସ୍ୱରୂପ ଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ହୃଦୟରେ ଧ୍ୟାନ କଲେ ଯେଉଁ ଭାବର ସ୍ଫୁରଣ ହୁଏ, ତାହା କହୁଛି, ଶ୍ରବଣ କର ।

ଜୀବର ହୃଦୟ ଆକାଶେ
ସ୍ଫଟିକ ଜ୍ୟୋତିରେ ପ୍ରକାଶେ । ୧ ।

ସଦା ଆନନ୍ଦ କରେ ଦାନ
ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଧୁର ବରଣ । ୨ ।

କୋମଳ କାନ୍ତି କଳେବରେ
ଭକତ ଅନ୍ତରେ ବିହରେ । ୩ ।

ସେହି ଭକତ ପ୍ରାଣଧନ
କରୁଛି ସେ ପଦେ ପ୍ରଣାମ (ବନ୍ଦନ) । ୪ ।

ମାତ୍ର ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଆକାରରେ
ବିଜୁଳି ଯେସନେ ମେଘରେ । ୫ ।

ଖେଳା କରଇ ଘନ ଘନ
ଝଲସି ଯାଏ ଯେ ନୟନ । ୬ ।

ଗୁରୁ ସ୍ୱରୂପ ସେହି ମତେ
ଚମକ ଆଣି ଦିଏ ଚିତ୍ତେ । ୭ ।

ସେ ରୂପ ଧ୍ୟାନ କଲେ ହୃଦେ
ସ୍ଫୁରଣ ଦିବ୍ୟଭାବ ମୋଦେ । ୮ ।

ସେହି ଭାବର ଯେହୁ ଦାତା
ତା ପଦେ ରହୁ ମୋର ମଥା । ୯ ।

ଅଗୋଚରଂ ତଥାଗମ୍ୟଂ ରୂପନାମାଦି ବର୍ଜିତମ୍
ନିଃଶବ୍ଦଂ ତଂ ବିଜାନୀୟାଦ୍ ସଭାବୋ ବ୍ରହ୍ମ ପାର୍ବତି । ୭୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ପାର୍ବତି ! ବ୍ରହ୍ମ ସ୍ୱଭାବଃ, [ତଦ୍ ବ୍ରହ୍ମ] ଅଗୋଚରମ୍ ତଥା ଅଗମ୍ୟମ୍ ରୂପନାମାଦିବର୍ଜିତମ୍ ନିଃଶବ୍ଦଂ ତଂ ବିଜାନୀୟାଦ୍ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ପାର୍ବତି ! ସେହି ନିତ୍ୟ ପୁରୁଷ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମନର ଅଗୋଚର, ବୁଦ୍ଧିର ଅଗମ୍ୟ, ନାମ ରୂପ ରହିତ ଓ ଶବ୍ଦର ଅତୀତ ଭାବରେ ନିର୍ବିକାର ହୋଇ ଅବସ୍ଥାନ କରୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠମାତ୍ର ଚିନ୍ମୟ ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରୁ କରୁ ଅନାହତ ଧ୍ୱନି ଓ ତଦ୍ ଜ୍ୟୋତିରେ ମନ ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଜାଣିବ ସେହି ସ୍ଥିତି ହିଁ ବ୍ରହ୍ମଭାବ । ତାହା ଭାଷାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଶୁଣ ହେ ପର୍ବତ ଦୁହିତା
ଜଗତ ସୃଷ୍ଟି ଆଦିମାତା । ୧ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମନ ଅଗୋଚର
ଅଟଇ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର । ୨ ।

ବୁଦ୍ଧିର ଜ୍ଞାନଗମ୍ୟ ନୁହେଁ
ନାମ ରୂପ ଯା ବର୍ଣ୍ଣି ନୋହେ । ୩ ।

ଶବ୍ଦର ଅତୀତ ଅଟଇ
ନିର୍ବିକାରରେ ବିହରଇ । ୪ ।

ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟେ ଅବସ୍ଥାନ
କରି ଅଛନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣ । ୫ ।

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ମାତ୍ର ସେ ଚିନ୍ମୟ
ଦିଅନ୍ତି ଜନେ ବରାଭୟ । ୬ ।

ସେହି ରୂପକୁ ଧ୍ୟାନ କଲେ
ମନ ନିବେଶି ଏକାନ୍ତରେ । ୭ ।

ଶୁଭିବ ଅନାହତ ଧ୍ୱନି
ଦିଶିବ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଣି । ୮ ।

ସେହି ଜ୍ୟୋତିରେ ଲୟପ୍ରାପ୍ତ
ହୋଇବ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଓ ଚିତ୍ତ । ୯ ।

ବ୍ରହ୍ମ ଭାବ ହିଁ ତାହା ଅଟେ
ଅନୁଭୂତିରେ ସେ ପ୍ରକଟେ । ୧୦ ।

ଭାଷାରେ କହି ହେବ ନାହିଁ
ବର୍ଣ୍ଣନାତୀତ ଯେଣୁ ସେହି । ୧୧ ।

ଅନୁଭବୀ ହିଁ ଏକା ମଜ୍ଜେ
ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ ତାର ହଜେ । ୧୨ ।

ଯଥା ନିଜ ସ୍ୱଭାବେନ କର୍ପୂର କୁଙ୍କୁମାଦିକମ୍
ଶୀତୋଷ୍ଣାଦି ସ୍ୱଭାବେନ ଯଥା ବ୍ରହ୍ମ ଚ ଶାଶ୍ୱତମ୍ । ୭୨ ।
ଗୁରୁଧ୍ୟାନାଦ୍ ତଥା ନିତ୍ୟଂ ଦେହୀ ବ୍ରହ୍ମମୟୋ ଭବେତ୍
ପିଣ୍ଡେ ପଦେ ତଥା ରୂପେ ମୁକ୍ତା ସ୍ତେ ନାତ୍ର ସଂଶୟଃ ।୭୩।

ଅନ୍ୱୟ : ଯଥା କର୍ପୂରମ୍ କୁଙ୍କୁମାଦିକମ୍ ନିଜ ସ୍ୱଭାବେନ [ପବର୍ତ୍ତତେ ଗନ୍ଧାଦିକଂ ବହତି ଇତ୍ୟର୍ଥଃ] ଯଥା ଚ ଶୀତୋଷ୍ଣାଦି ସ୍ୱଭାବେନ [କ୍ରମଶଃ ପ୍ରକାଶତେ] ଯଥା ବ୍ରହ୍ମ ଚ ଶାଶ୍ୱତମ୍ [ସ୍ୱଭାବେନ ଅବସ୍ଥିତମ୍] ତଥା ନିତ୍ୟମ୍ ଗୁରୋଃ ଧ୍ୟାନାଦ୍ ଦେହୀ [ଦେହାଭିମାନୀ ଜୀବାତ୍ମା] ବ୍ରହ୍ମମୟଃ ଭବେତ୍ । ତେ ପିଣ୍ଡେ ପଦେ ତଥା ରୂପେ ମୁକ୍ତାଃ, ଅତ୍ର ସଂଶୟଃ ନ [ଅସ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : ପ୍ରକୃତି ଗୁଣରେ ଯେପରି କର୍ପୂର କୁଙ୍କୁମାଦି ସୁଗନ୍ଧ ଧାରଣ କରିଥାନ୍ତି, ଯେପରି ଋତୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେତୁ ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମରେ ଶୀତ ଉଷ୍ଣାଦି ସ୍ୱତଃ ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥାଏ, ଯେପରି ବ୍ରହ୍ମ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଶାଶ୍ୱତ ଅର୍ଥାତ୍ ନିତ୍ୟ ବିରାଜିତ, ସେହିପରି ଭାବରେ ଏହା ସ୍ୱଭାବସିଦ୍ଧ ଯେ, ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କରିବା ଫଳରେ ଦେହୀ ମଧ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମମୟ ହୋଇଯାନ୍ତି ଏବଂ ପିଣ୍ଡ, ପଦ ଓ ରୂପରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଉପାଧି ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି ।

କର୍ପୂର କୁଙ୍କୁମ ଚନ୍ଦନ
ସୁଗନ୍ଧ କରନ୍ତି ଧାରଣ । ୧ ।

ତାଙ୍କର ଏହାହିଁ ଧରମ
କରିବେ ବାସ ବିତରଣ । ୨ ।

ଯେପରି ଋତୁ ଅନୁସାରେ
ପ୍ରକୃତି ଖେଳଇ ସଂସାରେ । ୩।

ଗ୍ରୀଷମ, ବରଷା ଯେ ଶୀତ
ଆପେ ହୁଅଇ ଅନୁଭୂତ । ୪ ।

ଯେସନ ବ୍ରହ୍ମ ଯେ ଶାଶ୍ୱତ
ଜୀବରେ ନିତ୍ୟ ବିରାଜିତ । ୫ ।

ଗୁରୁଦେବ ହିଁ ତାର ଆଦି
ବିଧାତା ରଖିଛି ସଂପାଦି । ୬ ।

ଏହି ବିଧାନେ ଗୁରୁ ଧ୍ୟାନ
କଲେ ଉଦିତ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ । ୭ ।

ହୋଇବେ ଦେହୀ ବ୍ରହ୍ମମୟ
ରହିବ ନାହିଁ ମାୟା ମୋହ । ୮ ।

ସକଳ ବନ୍ଧନୁଁ ମୁକତି
ମିଳଇ ଜାଣ ହେ ପାର୍ବତୀ । ୯ ।

ସେହି ଗୁରୁଙ୍କୁ ଜପି ମନେ
ଶରଣ ପଶୁଛି ଚରଣେ । ୧୦ ।

ଶ୍ରୀ ପାର୍ବତ୍ୟୁବାଚ

ପିଣ୍ଡଂ କିଂ ତନ୍ମହାଦେବ ! ପଦଂ କିଂ ସମୁଦାହୃତମ୍
ରୂପଞ୍ଚ ରୂପାତୀତଞ୍ଚ ଏତଦାଖ୍ୟାହି ଶଙ୍କର । ୭୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ପାର୍ବତୀ ଉବାଚ – [ହେ] ମହାଦେବ ଶଙ୍କର ! ତତ୍ ପିଣ୍ଡମ୍ କିମ୍ ସମୁଦା ହୃତମ୍, ପଦମ୍ କିମ୍, ରୂପାତୀତମ୍ ଚ [କିମ୍], ରୂପମ୍ ଚ [କିମ୍] ଏତତ୍ ଆଖ୍ୟାହି ।

ଅର୍ଥ : ପାର୍ବତୀ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ – ହେ ମହାଦେବ ! ହେ ଶଙ୍କର ! ପିଣ୍ଡ, ପଦ, ରୂପ ଓ ରୂପାତୀତ କାହାକୁ କୁହାଯାଏ, ତାହା ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତୁ ।

ଶ୍ରୀ ପାର୍ବତୀ ଉବାଚ

ମହାଦେବଙ୍କ ପାଦ ଧରି
କହନ୍ତି ଜଗତ ଈଶ୍ୱରୀ । ୧ ।

ହେ ଦେବ ଦେବ ଆଶୁତୋଷ
ସନ୍ଦେହ ମୋର କର ନାଶ । ୨ ।

କେ ଅଟେ ପିଣ୍ଡ କିଏ ପଦ
ରୂପ, ରୂପାତୀତେ ପ୍ରଭେଦ । ୩ ।

ବୁଝାଇ କହ ଦୟା ବହି
ପରାଣ ପ୍ରିୟ ହେ ଗୋସାଇଁ । ୪ ।

ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର ଉବାଚ

ପିଣ୍ଡଂ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଶକ୍ତିଃ ପଦଂ ହଂସ ମୁଦାହୃତମ୍
ରୂପମ୍ ବିନ୍ଦୁରିତି ଜ୍ଞେୟଂ ରୂପାତୀତମ୍ ନିରଞ୍ଜନମ୍ । ୭୫ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଶ୍ରୀ ଶିବଃ ଉବାଚ–କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଶକ୍ତିଃ ପିଣ୍ଡମ୍, ହଂସମ୍ ପଦମ୍ ଉଦାହୃତମ୍, ବିନ୍ଦୁଃ ରୂପମ୍, ନିରଞ୍ଜନମ୍ [ଚ] ରୂପାତୀତମ୍ ଇତି ଜ୍ଞେୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ପିଣ୍ଡ କହିଲେ ସତ୍ତ୍ୱ ରଜସ୍ତମୋ ଗୁଣା, ସର୍ପାକାରା ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟୀ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଶକ୍ତିକୁ ହିଁ ବୁଝାଇଥାଏ । ପଦ ଅର୍ଥ ହଂସ ବା ଜୀବାତ୍ମା, ସମସ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ତରାତ୍ମା ହିଁ ରୂପ ବା ବିନ୍ଦୁ ଏବଂ ଅବିଦ୍ୟାରୂପ ଅଜ୍ଞାନ-କଜ୍ଜଳ ବିହୀନ ପରମ-ବ୍ୟୋମ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ଘନ ପରମାତ୍ମାଙ୍କୁ ହିଁ ରୂପାତୀତ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର ଉବାଚ

ଶ୍ମଶାନ ବାସୀ ଯୋଗେଶ୍ୱର
ଜ୍ଞାନ ଯା ପୟରେ କିଙ୍କର । ୧ ।

ପାର୍ବତୀ ବଦନେ ଅନାଇ
କହନ୍ତି ଶୁଣ ମହାମାୟୀ । ୨ ।

ସତ୍ତ୍ୱ ରଜ ଯେ ତମୋଗୁଣ
ଅଟଇ ପିଣ୍ଡ ତା ପ୍ରମାଣ । ୩ ।

ସର୍ପ ଆକାରେ ପିଣ୍ଡମୟୀ
କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଯେ ବିରାଜଇ । ୪ ।

ପଦ କହିଲେ ଜାଣ ହଂସ
ସେ ଅଟେ ଜୀବାତ୍ମା ପୁରୁଷ । ୫ ।

ସକଳ ଜୀବ ଅନ୍ତରରେ
ଅନ୍ତର ଆତ୍ମା ଯେ ବିହରେ । ୬ ।

ରୂପ ବା ବିନ୍ଦୁ ନାମେ ଖ୍ୟାତ
ଯୋଗୀମାନଙ୍କ ଧାନତତ୍ତ୍ୱ । ୭ ।

ଅବିଦ୍ୟା ଅଟଇ ଅଜ୍ଞାନ
କଜ୍ଜଳ ବିହୀନ ନୟନ । ୮ ।

ପରମ ବ୍ୟୋମ ପରଂବ୍ରହ୍ମ
ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ରୂପ ଘନ । ୯ ।

ପରମ ଆତ୍ମାଙ୍କୁ ବୁଝାଏ
ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଶୋଭା ପାଏ । ୧୦ ।

ସୋଽହଂ ସର୍ବମୟୋ ଭୂତ୍ୱା ପରଂବ୍ରହ୍ମ ବିଲୋକୟେତ୍
ପରାତ୍ ପରତରଂ ନାନ୍ୟତ୍ ସର୍ବମେବ ନିରାମୟମ୍ ।୭୬।

ଅନ୍ୱୟ : ସଂ ଅହଂ ସର୍ବମୟଂ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଭୂତ୍ୱାଂ ପରାତ୍ ପରତରଂ ଅନ୍ୟତ୍ ନ [ଚିନ୍ତୟିତ୍ୱା] ସର୍ବମେବ ନିରାମୟମ୍ ବିଲୋକୟେତ୍ [ଅର୍ଥାତ୍ ଶାନ୍ତିଂ ଲଭୟେତ୍] ।୭୬।

ଅର୍ଥ : ସେହି ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ପୁରୁଷ ସର୍ବଘଟରେ ଆତ୍ମ ସ୍ୱରୂପରେ ବିରାଜିତ । ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ବହୁଭାବରେ ଦର୍ଶନ କରିବା ହିଁ ଭବରୋଗ । 'ସେହି ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଶକ୍ତି ପ୍ରାଣ ସ୍ପନ୍ଦନ ରୂପରେ ସ୍ଥୂଳ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସମସ୍ତ ରୂପ ଧରି ସର୍ବତ୍ର ଲୀଳା କରୁଛନ୍ତି'— ଏହି ଭାବରେ ତନ୍ମୟ ହେଲେ ପରିଣାମରେ ସାଧକ ନିଜକୁ ଆତ୍ମାବୋଲିଭାବି ସର୍ବତ୍ର ସେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ—ଏହି ଜ୍ଞାନରେ ଜଗତକୁ ଦର୍ଶନ କରି ଜନ୍ମ-ମରଣ-ସଙ୍କୁଳ ଭବସାଗରରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଶାଶ୍ୱତ ଶାନ୍ତି ଲାଭ କରିଥାନ୍ତି ।

ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସେ ପୁରୁଷ
ସକଳ ଘଟରେ ପ୍ରକାଶ । ୧ ।

ଆତ୍ମା ସ୍ୱରୂପେ ବିରାଜଇ
ଏକ ସେ ବହୁତ ନୁହଇ । ୨ ।

ବହୁ ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କଲେ
ଭବ ରୋଗ ତା ଜାଣ ଭଲେ । ୩ ।

ପରମ ବ୍ରହ୍ମ ସେହି ଶକ୍ତି
ସ୍ଥୂଳ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ବିରାଜନ୍ତି । ୪ ।

ପ୍ରାଣ ସ୍ପନ୍ଦନ ତହୁଁ ଜାତ
କରନ୍ତି ଲୀଳା ଯେ ସର୍ବତ୍ର । ୫ ।

ଜାଣିଲେ ଏହି ଭାବ ମାନ
ତନ୍ମୟେ କରିଲେ ଧିଆନ । ୬ ।

ଫିଟିବ ସାଧକ ନୟନ
ଉଦେ ହୋଇବ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ୭ ।

ସବୁ ସନ୍ଦେହ ହେବ ଦୂର
ଅନ୍ତର ହୋଇବ ନିର୍ମଳ । ୮ ।

ମଣିବ ନିଜେ ସର୍ବମୟ
ଅନନ୍ତ ଅବ୍ୟୟ ଅକ୍ଷୟ । ୯ ।

ମନରେ ହେବ ଉପଲବ୍ଧ
ସକଳ ବ୍ରହ୍ମ ଯେ ଅଭେଦ । ୧୦ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବସ୍ତୁ ସେ ଏକା ଅଟେ
ତା ବିନୁ ଆନ ନ ପ୍ରକଟେ । ୧୧ ।

ଏ ଜ୍ଞାନେ ଜଗତ ଦର୍ଶନ
କଲେ ଜୀବନ ହେବ ଧନ୍ୟ । ୧୨ ।

ଜନମ ମରଣ ସଙ୍କୁଳ
ଏ ଭବ-ସାଗର ଅକୂଳ । ୧୩ ।

ଏଥିରୁ ହେଲେ ପାରି ହେବ
ଶାଶ୍ୱତ ଶାନ୍ତି ଯେ ଲଭିବ । ୧୪ ।

ହୋଇବେ ସିଦ୍ଧ ଯେ ସାଧକ
ତୁଟିବ ଭୟ ଭ୍ରାନ୍ତି ଦକ । ୧୫ ।

ଅମା ଅନ୍ଧାର ଯିବ ଚାଲି
ଅନ୍ତରେ ନବ ଶକ୍ତି ଧରି । ୧୬ ।

ହୋଇବ ଜୀବ ଅଗ୍ରସର
ବାଧା ବିପଦ ହେବ ଦୂର । ୧୭ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ନେବେ ପଥ ବାହି
ସକଳ ଅଶାନ୍ତି କଟାଇ । ୧୮ ।

ଜନମ ହୋଇବ କୃତାର୍ଥ
ଦିଶିବ ମୁକତିର ପଥ । ୧୯ ।

ଯେ ଗୁରୁ ଦେଖାନ୍ତି ଏ ପଥ
ତାଙ୍କ ଚରଣେ ମଥା ନତ । ୨୦ ।

କରୁଛି ସହସ୍ର ପ୍ରଣାମ
ଥାଉ ତାଙ୍କରି ଧ୍ୟାନେ ମନ । ୨୧ ।

ଅନ୍ତରେ ବିରାଜି ସତତ
କରନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କର୍ମେ ରତ । ୨୨ ।

ତାଙ୍କରି ନାମ ସଦା ଘୋଷି
ତାଙ୍କରି ଚିନ୍ତା ମନେ ପୋଷି । ୨୩ ।

ମନ ବାସନା ମୋର ପୂରୁ
ଅନ୍ତରେ ସ୍ଫୁରୁ ଜୟଗୁରୁ । ୨୪ ।

ଯସ୍ୟାବଲୋକନାଦେବ ସର୍ବସଙ୍ଗ-ବିବର୍ଜ୍ଜିତଃ
ଏକାନ୍ତନିସ୍ପୃହଃ ଶାନ୍ତ ସ୍ତତ୍ କ୍ଷଣାଦ୍ଭବତି ପ୍ରିୟେ । ୭୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅୟି ପ୍ରିୟେ ! [ଶିଷ୍ୟ] ଯସ୍ୟ ଅବଲୋକନାତ୍ ଏବ ଏକାନ୍ତ ଶାନ୍ତଃ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ନିସ୍ପୃହୋ ଭବତି । ୭୭ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ପ୍ରିୟତମେ ! ଯେତେବେଳେ ସାଧକ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ କୃପାରୁ ଆତ୍ମାରେ ପରମାତ୍ମ ଦର୍ଶନ କରି ସେଥିରେ ତନ୍ମୟ ହୋଇଯାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଯେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବସ୍ତୁ ନାହିଁ ଏହା ଦର୍ଶନ କରି ସର୍ବ ସଙ୍ଗଶୂନ୍ୟ, ସ୍ପୃହାହୀନ ଓ ଶାନ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଯାବତୀୟ ବସ୍ତୁରେ ବାସନାଶୂନ୍ୟ ଓ ପୁତ୍ରକଲାତ୍ରାଦିଙ୍କ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ଶୂନ୍ୟ ହେତୁ ସାଧକ ଅନାବିଳ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଆନନ୍ଦର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି ।

ଶୁଣ ହେ ପ୍ରିୟତମେ ମୋର
ଗୁରୁଙ୍କ କୃପା ଅକୁପାର । ୧ ।

ପାଇ ସେ କୃପାରୁ କିଞ୍ଚିତ
ସାଧକେ ହୁଅନ୍ତି କୃତାର୍ଥ । ୨ ।

ଆତ୍ମାରେ ପରମାତ୍ମା ଦେଖି
ତନ୍ମୟେ ଅନ୍ତରରେ ସୁଖୀ । ୩ ।

ହୋଇ ସେ ବିହରେ ଆନନ୍ଦେ
ଲଭେ ସେ କାଳେ ତାଙ୍କୁ ମୋଦେ । ୪ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ
ଆଉ କେ ନାହିଁ ଏ ଜଗତ । ୫ ।

ବହୁରେ ଏକ ହୁଏ ଜ୍ଞାନ
ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ କରଇ ଦର୍ଶନ । ୬ ।

ନିଃସଙ୍ଗ ସ୍ପୃହାହୀନ ହୁଏ
ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭାବ ମନେ ବହେ । ୭ ।

ପୁତ୍ର କଲତ୍ର ଧନ ଜନ
ବାସନା ଶୂନ୍ୟ ତାର ମନ । ୮ ।

ସକଳ ଆସକ୍ତି ତେଜଇ
ଆନନ୍ଦ ଅନାବିଳ ପାଇ । ୯ ।

ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ସୁଖଶାନ୍ତି
ମନରେ ତା'ର ବିରାଜନ୍ତି । ୧୦ ।

ସେହିଟି ପରମ ସାଧକ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ ସେବକ । ୧୧ ।

ଲବ୍‌ଧଂ ବାଥ ନ ଲବ୍‌ଧଂ ବା ସ୍ୱଳ୍ପଂ ବା ବହୁଳଂ, ତଥା
ନିଷ୍କାମୈରେବ ଭୋକ୍ତବ୍ୟଂ ସଦା ସନ୍ତୁଷ୍ଟମାନସୈଃ । ୭୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଲବ୍‌ଧମ୍ ବା ଅଥ ନ ଲବ୍‌ଧମ୍ ବା ସ୍ୱଳ୍ପମ୍ ବା ତଥା ବହୁଳମ୍ ବା [ସର୍ବଂ] ସଦା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ମାନସୈଃ ନିଷ୍କାମୈଃ ଏବ ଭୋକ୍ତବ୍ୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଏତାଦୃଶ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀ ସାଧକ କୌଣସି ବସ୍ତୁର ପ୍ରାପ୍ତି ବା ଅପ୍ରାପ୍ତି ହେତୁ ଏବଂ ପ୍ରାପ୍ତବସ୍ତୁ ଅଳ୍ପ ବା ଅଧିକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଆଦୌ ଚଞ୍ଚଳତା ପ୍ରକାଶ ନ କରି ସର୍ବଦା ସନ୍ତୁଷ୍ଟଚିତ୍ତରେ ନିଷ୍କାମ ଭାବରେ ବିଷୟ ଭୋଗ କରିଥାନ୍ତି ।

ଏହି ରୂପେ ଯେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀ
ସାଧକ ଗୁରୁପଦ ଧ୍ୟାନୀ । ୧ ।

କାମନା ହୀନ ଯାର ମନ
ପାଇଲେ ମାନ ଅପମାନ । ୨ ।

ସେଥିକୁ ନଥାଏ ବିଚାର
ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ସଦା ଧୀର । ୩ ।

ଯେକାଳେ ଯାହା ଲବ୍‌ଧହୁଏ
ତହିଁକି ଶୋଚନା ନ ଥାଏ । ୪ ।

ମିଳୁବା ନମିଳୁ ଦରବ
ନଥାଏ ଖେଦ ବା ଗରବ । ୫ ।

ଅଳପ ବହୁତେ ସନ୍ତୋଷ
ନଥାଏ ମନେ ରାଗରୋଷ । ୬ ।

ସର୍ବଦା ସନ୍ତୋଷ ଚିତ୍ତରେ ଚଳଇ ଆପଣା ବିତ୍ତରେ । ୭ ।
ଇନ୍ଦ୍ରପଦ ବା ବହୁଧନ କି ଅବା ନନ୍ଦନ କାନନ । ୮ ।
ପ୍ରଭୁତ୍ୱ କ୍ଷମତା ବିସ୍ତାର ନ ଥାଏ ଅନ୍ତରେ ତାହାର । ୯ ।
ସେ ସିଦ୍ଧ ପୁରୁଷ ମହତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ ସାରା ଜଗତ । ୧୦ ।

ସଦାନନ୍ଦଃ ସଦାଶାନ୍ତୋ ରମତେ ଯତ୍ରକୁତ୍ରଚିତ୍
ଯତ୍ରୈବ ତିଷ୍ଠତେ ସୋଽପି ସଦେଶଃ ପୁଣ୍ୟଭାଜନମ୍ ।୭୯।

ଅନ୍ୱୟ : ସଦାନନ୍ଦଃ ସଦା ଶାନ୍ତଃ [ଭୂତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍] ଯତ୍ର କୁତ୍ରଚିତ୍ ରମତେ, ଅପି ଚ ଯତ୍ର ଏବ ସଃ ତିଷ୍ଠତେ [ତିଷ୍ଠତି] ସ ଦେଶଃ ଏବ ପୁଣ୍ୟ ଭାଜନମ୍ [ପୁଣ୍ୟସ୍ୟ ଆଧାରଃ ଭବତି] ।

ଅର୍ଥ : ଏତାଦୃଶ ସଦାନନ୍ଦ ଓ ସଦାଶାନ୍ତ ସାଧକ ଯେକୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ବିଚରଣ କରିପାରନ୍ତି ଏବଂ ସେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି, ସେ ସ୍ଥାନ ପୁଣ୍ୟଭୂମିର ଆଧାର ବୋଲି ଜାଣିବ । ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ମୁକ୍ତପୁରୁଷଙ୍କର ଲକ୍ଷଣ ।

ଏସନ ସାଧକ ପ୍ରବର
ସଦାନନ୍ଦ ସେ ସଦାଧୀର । ୧ ।

ସଦା ପ୍ରଶାନ୍ତ ଜ୍ଞାନବୀର
ତାହାର ଆଚାର ବିଚାର । ୨ ।

ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ କାରଣ
ନ ଥାଏ ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ଜ୍ଞାନ । ୩ ।

ଗରବ, ଅହଂକାର; ଦ୍ୱେଷ
ନଥାଏ ଅନ୍ତରରେ ଲେଶ । ୪ ।

ସେହି ସାଧକ ସିଦ୍ଧ ଜନ
ଯହିଁ କରନ୍ତି ଅବସ୍ଥାନ । ୫ ।

ସେ ସ୍ଥାନ ହୁଏ ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର
ତୀର୍ଥ ସମାନ ଯେ ପବିତ୍ର । ୬ ।

ମୁକତ ପୁରୁଷ ଲକ୍ଷଣ
ଜାଣ ହେ ଏହା ସତ୍ୟ ଜାଣ । ୭ ।

ମୁକ୍ତସ୍ୟ ଲକ୍ଷଣଂ ଦେବି ! ତବାଗ୍ରେ କଥିତଂମୟା
ଉପଦେଶୋ ମୟା ଦେବି ! ଗୁରୁମାର୍ଗେଣ ଦର୍ଶିତଃ । ୮୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : ହେ ଦେବି ! ମୟା ତବ ଅଗ୍ରେ ମୁକ୍ତସ୍ୟ ଲକ୍ଷଣମ୍ କଥିତମ୍ ।
ଦେବି ! ଗୁରୁ ମାର୍ଗେଣ ଉପଦେଶଃ [ଚ] ମୟା ଦର୍ଶିତଃ ।

ଅର୍ଥ : ଦେବି ! ତୁମ ନିମିତ୍ତ ମୁଁ ତୁମ ସମ୍ମୁଖରେ ମୁକ୍ତପୁରୁଷଙ୍କ ଲକ୍ଷଣ ସମୂହ ପ୍ରକାଶ କଲି ଏବଂ ଗୁରୁ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ମାର୍ଗରେ କିପରି ଗତି କରି ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳରେ ଉପନୀତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ, ସେ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଉପଦେଶସମୂହ ମଧ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲି । ଏହା ଗୁରୁସେବାପଥ ଅବଲମ୍ବନକାରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।

ହେ ଦେବି ! ତୁମେ ପୁଣ୍ୟବତୀ
ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱରେ ଅଛି ମତି । ୧ ।

ମୁକତ ପୁରୁଷଙ୍କ ଗୁଣ
କହୁଛି ଏବେ ତାହା ଶୁଣ । ୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ବାଟେ
ଯେ ଜନ ଚଳେ ନିଷ୍କପଟେ । ୩ ।

କେ ହୁଏ ମୁକ୍ତ ମହାଜ୍ଞାନୀ
ଏ ତତ୍ତ୍ୱ କହିଲି ବଖାଣି । ୪ ।

ଯେ ଜନ ଶୁଣିବ ଭକ୍ତିରେ
ମନ ରଖିବ ଗୁରୁଠାରେ । ୫ ।

ପୁଣ୍ୟ ଫଳ ସେ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ
ସଂଶୟ କାଳିମା ତୁଟିବ । ୬ ।

ଗୁରୁ ସେବାରେ ଦେବ ମନ
ଅନ୍ତେ ଲଭିବ ଦିବ୍ୟଧାମ । ୭ ।

ଗୁରୁ ସେବକ ମହାମତି
ତାଙ୍କ ଚରଣେ ରହୁ ମତି । ୮ ।

ଗୁରୁଭକ୍ତି ସ୍ତଥା ଧ୍ୟାନଂ ସକଳଂ ତବ କୀର୍ତ୍ତିତମ୍
ଅନେନ ଯଦ୍ ଭବେଦ୍ କାର୍ଯ୍ୟଂ ତଦ୍ ବଦାମି
ମହାତପଃ । ୮୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁଭକ୍ତିଃ ତଥା ଧ୍ୟାନମ୍ ତବ [ସମୀପେ] ସକଳମ୍ କୀର୍ତ୍ତିତମ୍ ।
ଅନେନ ଯଦ୍ କାର୍ଯ୍ୟମ୍ ଭବେଦ୍ ତଦ୍ ମହାତପଃ ବଦାମି ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରତି କିପରି ଭାବରେ ଭକ୍ତି କରିବାକୁ ହୁଏ ଏବଂ ଗୁରୁଧ୍ୟାନ କିପରି କରିବାକୁ ହୁଏ, ତାହା ସବୁ ତୁମ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶ କଲି । ଏହି ସାଧନାରେ ବ୍ରତୀ ହେଲେ ଯେଉଁ ମହାନ୍ ତପସ୍ୟା ରୂପ ଧର୍ମ ସାଧିତ ହୁଏ, ତାହା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି ଶ୍ରବଣ କର ।

ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରତି କି ପ୍ରକାର
କରିବ ଶିଷ୍ୟ ବ୍ୟବହାର । ୧ ।

ସେବିବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ
ଗୁରୁଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ । ୨ ।

ନିଷ୍ଠା ବିଶ୍ୱାସେ କେଉଁ ପରି
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସେବା ମନେ ଧରି । ୩ ।

କଟିବ ତାର ରାତିଦିନ
କହିଲି ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ବଚନ । ୪ ।

କରିଲେ ଗୁରୁ ସେବାବ୍ରତ
କିଫଳ ହୁଅଇ ପ୍ରାପତ । ୫ ।

ବୁଝାଇ କହୁଛି ଏଥର
ହେ ଦେବି, ଚିତ୍ତ କର ସ୍ଥିର । ୬ ।

ଚଞ୍ଚଳ ହେବ ଯେବେ ଚିତ୍ତ
ନ ହେବ ବୁଝି ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ । ୭ ।

ଲୋକୋପକାରକଂ ଦେବି ! ଲୌକିକଂ ତୁ ନ ଭାବୟେତ୍
ଲୌକିକାଦ୍ କର୍ମଣୋ ଯାନ୍ତି ଜ୍ଞାନହୀନାଃ ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ ।୮୨।

ଅନ୍ୱୟ : ହେ ଦେବି ! [ତୁଭ୍ୟଂ କଥିତଂ ସର୍ବଂ] ଲୋକୋପକାରକମ୍ [ସତ୍ୟମ୍] ତୁ [କିନ୍ତୁ] [ଇଦଂ] ଲୌକିକମ୍ ନ ଭାବୟେତ୍ । ଜ୍ଞାନ ହୀନାଃ ଲୌକିକାଦ୍ କର୍ମଣଃ ଭବାର୍ଣ୍ଣବେ ଯାନ୍ତି ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବି ! ତୁମ ନିକଟରେ ଯେଉଁ ଉପଦେଶ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେଲା, ତାହା ବିଶ୍ୱର ମଙ୍ଗଳକାରକ; ତେଣୁ ଅଲୌକିକ । ସୁତରାଂ ଏହାକୁ କେହି କେବେ ଲୌକିକ କଥା ବୋଲି ଭାବିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କାରଣ, ଯେଉଁମାନେ ଜ୍ଞାନହୀନ, ସେମାନେ କର୍ମ ସମୂହକୁ ଲୌକିକ କର୍ମ ଭାବରେ ସମ୍ପାଦନ କରି ତାହା ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସମ୍ପନ୍ନ ନକରି ନିଜର ସାଂସାରିକ ଉନ୍ନତି ନିମିତ୍ତ କରୁଥିବାରୁ ଭବସାଗରରେ ନିମଗ୍ନ ହୋଇଥାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ଆସକ୍ତିଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ ବାରମ୍ବାର ଏହି ଜନ୍ମମରଣଯୁକ୍ତ ସଂସାରକୁ ଯାତାୟାତ କରିଥାନ୍ତି ।

ହେ ଦେବୀ, ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ କଥା
ବୁଝିବା ପାଇଁ ସାମରଥା । ୧ ।

ଅଟନ୍ତି ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସେବକେ
କାହୁଁ ବୁଝିବେ ଆନ ଲୋକେ । ୨ ।

ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ କାରଣ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନ । ୩ ।

କହିଲି ତୁମ ପାଶେ ଯାହା
ଜଗତେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଟି ତାହା । ୪ ।

ବିଶ୍ୱର ଶୁଭ ପ୍ରଦାୟକ
ତେଣୁ ଅଟଇ ଅଲୌକିକ । ୫ ।

ନୁହଇ ଏହା ସାଧାରଣ
ଭକ୍ତି ବିଶ୍ୱାସ ମୂଳଧନ । ୬ ।

ଲୌକିକ କର୍ମ ମନେ କରି
ନିଜକୁ ସାଧକ ପ୍ରଚାରି । ୭ ।

ବୃଥାରେ ମନେ ବହି ଗର୍ବ
କହନ୍ତି ଜାଣି ଅଛୁ ସର୍ବ । ୮ ।

ଏ ମାନେ ସାଧକ ଅଧମ
ଚନ୍ଦ୍ରକି ଧରିବ ବାମନ ? । ୯ ।

ମୃଗତୃଷ୍ଣାର ପଛେ ଧାଇଁ
ତୃଷା ଆତୁର ହୁଏ ବାଇ । ୧୦ ।

ତେସନ ତାହାର ଜୀବନ
ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନେ ଯାର ମନ । ୧୧ ।

ସେ କାହୁଁ ଗୁରୁଙ୍କୁ ପାଇବ
ଭବ ସାଗରେ ବୁଡୁଥିବ । ୧୨ ।

ଆସକ୍ତି ଶୂନ୍ୟ ଯେ ନୁହନ୍ତି
ସୁଦୂର ତାଙ୍କ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତି । ୧୩ ।

ମାୟା ମୋହରେ ଚକ୍ରସମ
ପାଏ ସେ ଜନମ ମରଣ । ୧୪ ।

ଥରକୁ ଥର ଆସେ ଯାଏ
କେବେ ହେଁ ମୁକତି ନ ପାଏ । ୧୫ ।

ଇଦନ୍ତୁ ଭକ୍ତିଭାବେନ ପଠ୍ୟତେ ଶ୍ରୂୟତେଽଥବା
ଲିଖିତ୍ୱା ବା ପ୍ରଦୀୟେତ ସର୍ବକାମ୍ ଫଳପ୍ରଦମ୍ । ୮୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଭକ୍ତିଭାବେନ ପଠ୍ୟତେ ଅଥବା ଶ୍ରୂୟତେ ଲିଖିତ୍ୱା ପ୍ରଦୀୟେତ [ପ୍ରଦୀୟତେ] ବା ଇଦମ୍ ସର୍ବକାମ ଫଳ ପ୍ରଦମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ର ଭକ୍ତିସହକାରେ ପାଠ କଲେ ବା ଶ୍ରବଣ କଲେ, ଅଥବା ଏହାକୁ ଲେଖି ଭକ୍ତସମାଜରେ ପ୍ରଦାନ କଲେ ସମସ୍ତ ମନକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।

ଏ ଗୁରୁ ଗୀତା ମହା ସ୍ତୋତ୍ର
ଭକ୍ତିରେ ପାଠ କଲେ ନିତ୍ୟ । ୧ ।

ଅଥବା କରିଲେ ଶ୍ରବଣ
ଗୁରୁ ପଦରେ ରହେ ଧ୍ୟାନ । ୨ ।

ଭକ୍ତ ମେଳରେ ଆଲୋଚନା
କରିଲେ ହୋଇ ହୃଷ୍ଟ ମନା । ୩ ।

ମନ କାମନା ହୁଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଘୁଞ୍ଚଇ ଦୁଃଖ ଶୋକ ମାନ । ୪ ।

ଗୁରୁଗୀତାଭିଧଂ ଦେବି ଶୁଦ୍ଧଂ ତତ୍ତ୍ୱଂ ମୟୋଦିତମ୍
ଭବବ୍ୟାଧିବିନାଶାର୍ଥଂ ସ୍ୱୟମେବ ସଦା ଜପେତ୍ । ୮୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : ହେ ଦେବି ! ମୟା ଉଦିତମ୍ [କଥିତଂ] ଗୁରୁଗୀତାଭିଦମ୍ ଶୁଦ୍ଧମ୍ ତତ୍ତ୍ୱମ୍ ଭବବ୍ୟାଧି ବିନାଶର୍ଥମ୍ ସଦା ସ୍ୱୟମ୍ ଏବ ଜପେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବି ! ମୁଁ ତୁମ ନିକଟରେ ଗୁରୁଗୀତାର ଯେଉଁ ଶୁଦ୍ଧତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କଲି, ତାହା ଭବରୋଗ ବିନାଶ ନିମିତ୍ତ ଶିଷ୍ୟଭକ୍ତ ମାନେ ନିଜେ ସର୍ବଦା ଜପ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ଗୁରୁଗୀତାର ଶୁଦ୍ଧ ତତ୍ତ୍ୱ
ବୁଝାଇ କହିଲି ଯେ ମନ୍ତ୍ର । ୧ ।

ହେ ଦେବି, ଶିଷ୍ୟ-ଭକ୍ତଗଣ
ଜପ ତା କଲେ ଅନୁକ୍ଷଣ । ୨ ।

ସଂସାର-ସାଗରୁ ତରିବେ
ଗୁରୁପଦରେ ଲୀନ ହେବେ । ୩ ।

ଗୁରୁଗୀତାକ୍ଷରୈକୈକଂ ମନ୍ତ୍ରରାଜମିଦଂ ପ୍ରିୟେ
ଅପରେ ବିବିଧା ମନ୍ତ୍ରାଃ କଳାଂ ନାର୍ହନ୍ତି ଷୋଡ଼ଶୀମ୍ । ୮୫ ।

ଅନ୍ୱୟ : ହେ ପ୍ରିୟେ ! ଇଦମ୍ ଗୁରୁଗୀତାକ୍ଷର ଏକୈକମ୍ ମନ୍ତ୍ରରାଜମ୍ [ଜାନୀହି] ବିବିଧାଃ ମନ୍ତ୍ରାଃ ଅନୟା ଷୋଡ଼ଶୀମ୍ କଳାମ୍ ନ ଅର୍ହନ୍ତି ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅକ୍ଷର ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ମନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଜାଣିବ । ହେ ପ୍ରିୟେ ! ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରସମୂହ ଏହି ମନ୍ତ୍ରର ମହିମା ତୁଳନାରେ ଷୋଡ଼ଶାଂଶର ଏକାଂଶ ସହିତ ମଧ୍ୟ ସମାନ ନୁହେଁ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତାର ମହିମା
ଦେବେ ନ ପାନ୍ତି ଯାର ସୀମା । ୧ ।

ପ୍ରତି ଅକ୍ଷର ମନ୍ତ୍ର ସମ
ମଙ୍ଗଳ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଧାମ । ୨ ।

ଆନ ଯେତେକ ମନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନ
ବେଦରେ ହୋଇଛି ବର୍ଣ୍ଣନ । ୩ ।

ସେ ସବୁଠାରୁ ଏ ମହତ
ଷୋଡ଼ଶ ଗୁଣ ପରିମିତ । ୪ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ ଷୋଳ କଳା
ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଏକ କଳା । ୫ ।

ସର୍ବପାପ ପ୍ରଶମନଂ ସର୍ବଦାରିଦ୍ର୍ୟ ନାଶନମ୍
ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁହରଣଂ ସର୍ବ ସଙ୍କଟ ନାଶନମ୍ । ୮୬ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଇଦଂ ଗୁରୁସ୍ତୋତ୍ରମ୍] ସର୍ବପାପ ପ୍ରଶମନମ୍, ସର୍ବ ଦାରିଦ୍ର୍ୟନାଶନମ୍, ଅକାଳମୃତ୍ୟୁ ହରଣମ୍ [ତଥା] ସର୍ବସଙ୍କଟ ନାଶନମ୍ [ଭବତି] ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ର ସମସ୍ତ ପାପ ବିନାଶ କରେ, ସବୁ ପ୍ରକାର ଦରିଦ୍ରତା ଅପସାରିତ କରେ, ଅକାଳମୃତ୍ୟୁ ନିବାରଣ କରେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ବିପଦ ବିନାଶ କରେ ।

ପଠନେ ଗୁରୁ ଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ର
ସକଳ ହୁଅଇ ପବିତ୍ର । ୧ ।

ସକଳ ପାପ ବିମୋଚନ
ଏହାର ମହିମାଟି ଜାଣ । ୨ ।

ମନ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହୁଏ ଦୂର
ଚିତ୍ତ ହୁଅଇ ଅଚଞ୍ଚଳ । ୩ ।

ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ନିବାରଣ
ଏ ସ୍ତୋତ୍ର ଦେବୀ ଭଲେ ଜାଣ । ୪ ।

ବିପଦ କରଇ ବିନାଶ
ହୁଅଇ ଦୂର ଦୁଃଖ କ୍ଳେଶ । ୫ ।

ଶାନ୍ତି ଆନନ୍ଦ ସୁଖ ମିଳେ
ଭକ୍ତିରେ ଏହା ପାଠ କଲେ । ୬ ।

ଯକ୍ଷରାକ୍ଷସ ଭୂତାନାଂ ଚୌରବ୍ୟାଘ୍ରଭୟାପହମ୍
ମହାବ୍ୟାଧିହରଞ୍ଚୈବ ବିଭୂତି ସିଦ୍ଧିଦଂ ଭବେତ୍ । ୮୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଇଦଂ ଗୁରୁସ୍ତୋତ୍ରମ୍] ଯକ୍ଷରାକ୍ଷସଭୂତାନାମ୍ [ଭୟନାଶନମ୍] [ତଥା] ଚୌର ବ୍ୟାଘ୍ରଭୟାପହମ୍ ମହା ବ୍ୟାଧିହରମ୍ ବିଭୂତିସିଦ୍ଧିଦମ୍ ଚ ଭବେତ୍ ଏବ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ର ପାଠ ଓ ସ୍ମରଣ ମନନ କରି ତଦନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ ହେଲେ, ସେହି ଶକ୍ତି ବଳରେ ଯକ୍ଷ, ରାକ୍ଷସ, ଭୂତ, ଚୌର ଓ ବ୍ୟାଘ୍ର ଭୟ ବିଦୂରିତ ହୁଏ ଏବଂ ମହାବ୍ୟାଧି ବିନଷ୍ଟ ହୁଏ ଓ ବିବିଧ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ତଥା ସିଦ୍ଧି ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ।

ଏ ଗୁରୁ ଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ରପାଠ
କରିଲେ ହୋଇ ଏକନିଷ୍ଠ । ୧ ।

ଯକ୍ଷ, ରାକ୍ଷସ, ଭୂତ, ପ୍ରେତ
କୋପ ହୁଅଇ ବିଦୂରିତ । ୨ ।

ଚୌର ଭୟ ବା ବ୍ୟାଘ୍ର ଭୟ
ମନକୁ ନକରେ ଅଥୟ । ୩ ।

ମହାବ୍ୟାଧିରୁ ମିଳେ ତ୍ରାହି
ଅଭାବ ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚଇ । ୪ ।

ଏ ତହୁଁ ମନ ରହେ ସ୍ଥିର
ସର୍ବ ଅଶାନ୍ତି ହୁଏ ଦୂର । ୫ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସମ ଗୁରୁ ଗୀତା
ଅଟଇ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଦାତା ।୬।

ମୋହନଂ ସର୍ବଭୂତାନାଂ ବନ୍ଧନେ ମୋଚକଂ ପରମ୍
ଦେବଭୂପ ପ୍ରିୟକରଂ ଲୋକାନାଂ ବଶମାନୟେତ୍ । ୮୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଇଦଂ ଗୁରୁ ଗୀତାସ୍ତୋତ୍ରଂ] ସର୍ବଭୂତାନାମ୍ ମୋହନମ୍ ବନ୍ଧନେ [ସତି] ପରମ୍ ମୋଚକମ୍, ଦେବଭୂପ ପ୍ରିୟକରମ୍ ଲୋକାନାମ୍ [ସମ୍ୱନ୍ଧେ] ବଶମ୍ ଆନୟେତ୍ [ଆନେତୁଂ ଶକ୍ନୋତି] ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ରପାଠ କଲେ ସମସ୍ତ ଜୀବ ମୋହିତ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସଂସାରବନ୍ଧନରୁ ଏହା ଜୀବକୁ ମୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ; ଏହି ସ୍ତୋତ୍ରର ପଠନ, ସ୍ମରଣ ଓ ଅନୁଶୀଳନରେ ଦେବତା ଓ ଭୂପତିଗଣ ପ୍ରୀତିଚକ୍ଷୁରେ ଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଜନଗଣ ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରିଥାନ୍ତି ।

ଏ ସ୍ତୋତ୍ର ପାଠେ ସର୍ବ ଜୀବ
ଲଭନ୍ତି ଜୀବନରେ ଶିବ । ୧ ।

ସଂସାର ବନ୍ଧନୁ ମୁକତି
ମିଳଇ ପୁଣି ସଦଗତି । ୨ ।

ଦେବତା ହୁଅନ୍ତି ପ୍ରସନ୍ନ
ମନବାସନା ହୁଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୩ ।

ରାଜ ଭୟ ବା ରାଜଦଣ୍ଡ
ଅନ୍ଧାରେ ଯେସନେ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡ । ୪ ।

ନାଶ କରନ୍ତି, ସେହି ସମ
ସକଳ ହୁଏ ନିବାରଣ । ୫ ।

ମୁଖ ସ୍ତମ୍ଭ-କରଂ ନୃଣାଂ ସଦ୍‌ଗୁଣାନାଂ ବିବର୍ଦ୍ଧନମ୍
ଦୁଷ୍କର୍ମନାଶନଞ୍ଚୈବ ସତ୍‌କର୍ମ ସିଦ୍ଧିଦଂ ଭବେତ୍ । ୮୯ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଇଦଂ] ନୃଣାମ୍ ମୁଖସ୍ତମ୍ଭକରମ୍, ସଦ୍‌ଗୁଣାନାମ୍ ବିବର୍ଦ୍ଧନମ୍, ଦୁଷ୍କର୍ମନାଶନମ୍, ସତ୍‌କର୍ମସିଦ୍ଧିଦମ୍ ଚ ଭବେତ୍ ଏବ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ପଠନ ଓ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ସମସ୍ତ ସଦ୍‌ଗୁଣ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ଏହା ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କ ବାକ୍‌ଶକ୍ତି ପ୍ରତିହତ କରେ ଏବଂ ସମସ୍ତ ଦୁଷ୍କର୍ମ ବିନାଶ କରି ସତ୍‌କର୍ମ ସାଧନରେ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ କରେ ।

ଏ ଗୀତା ପଠନ ପାଠନେ
ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ମନେ । ୧ ।

ଅନ୍ତର ହୁଏ ଶୁଦ୍ଧ ପୂତ
ବଢ଼ଇ ସଦ୍‌ଗୁଣ ସମସ୍ତ । ୨ ।

ଚିତ୍ତେ ଉପୁଜେ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ
ଜଗତେ ମିଳଇ ସମ୍ମାନ । ୩ ।

ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ଦୟା ମିଳେ
ପଣ୍ଡିତ ବୋଲାଏ ମହୀରେ । ୪ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ କରୁଣା ବୃଦ୍ଧିପାଏ
ଅନ୍ତିମେ ବଇକୁଣ୍ଠ ଯାଏ । ୫ ।

ଭକ୍ତିଦଂ ସର୍ବସିଦ୍ଧିଦଂ ନବଗ୍ରହ ଭୟାପହମ୍
ଦୁସ୍ୱପ୍ନନାଶନଞ୍ଚୈବ ସୁସ୍ୱପ୍ନାନଂ ପ୍ରଦର୍ଶକମ୍ । ୯୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ଇଦଂ ଭକ୍ତିପୂର୍ବକଂ ପଠୟିତ୍ୱା] ଭକ୍ତିଦଂ ସର୍ବସିଦ୍ଧିଦଂ ଭୟାପହଂ (ଭକ୍ତସାଧକ) ନବଗ୍ରହ [ପ୍ରଭାବାତ୍] ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନନାଶନଂ ଚ ଏବ ସତି ସୁସ୍ୱପ୍ନାନାଂ ପ୍ରଦର୍ଶକଂ ଭବନ୍ତି ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ପଠନ ସ୍ମରଣ କଲେ ସାଧକଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଭକ୍ତିର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ । ଏହା ସର୍ବସିଦ୍ଧି ଅର୍ଥାତ୍ ଅଣିମା ଲଘିମାଦି ଅଷ୍ଟସିଦ୍ଧି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଏହା ପାଠକଲେ ନବଗ୍ରହଙ୍କର କୁଦୃଷ୍ଟିଜନିତ ଭୟ ବିଦୂରିତ ହୁଏ ଏବଂ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିତ୍ତଚଞ୍ଚଳକାରୀ ଅବାଞ୍ଛିତ ସ୍ୱପ୍ନସମୂହ ଦୂର ହୋଇ ସୁସ୍ୱପ୍ନ ଅର୍ଥାତ୍ ବିବିଧ ଅଲୌକିକ ଆନନ୍ଦଦାୟକ ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ସାଧକଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର କରାଇନିଏ ।

ନିଷ୍ଠା ବିଶ୍ୱାସ ଭକ୍ତି ବଳେ
ଏ ଗୁରୁଗୀତା ପାଠ କଲେ । ୧ ।

ସାଧକ ମନେ ବଢ଼େ ଭକ୍ତି
ଆବର ସାଧନ ଶକତି । ୨ ।

ପ୍ରାପ୍ତ କରାଏ ଅଷ୍ଟ ସିଦ୍ଧି
ଅଣିମା, ଲଘିମା ଯେ ଆଦି । ୩ ।

ନବଗ୍ରହଙ୍କ ବକ୍ର ଦୃଷ୍ଟି
ଖଣ୍ଡନ ହୁଅଇ ଅରିଷ୍ଟି । ୪ ।

ଦୁଃଶ୍ଚିନ୍ତା ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଘୁଞ୍ଚଇ
ଆଳସ୍ୟ ଯାଏ ଦୂର ହୋଇ । ୫ ।

ସାଧନ ପଥେ ଅଗ୍ରସର
ସାଧକ ହୁଏ ନିରନ୍ତର । ୬ ।

ସର୍ବଶାନ୍ତିକରଂ ନିତ୍ୟ ବନ୍ଧ୍ୟାପୁତ୍ରଫଳପ୍ରଦମ୍
ଅବୈଧବ୍ୟକରଂ ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ସୌଭାଗ୍ୟଦାୟକଂ ପରମ୍ ।୯୧।

ଅନ୍ୱୟ : [ଇଦଂ] ନିତ୍ୟମ୍ ସର୍ବଶାନ୍ତିକରମ୍, ବନ୍ଧ୍ୟାପୁତ୍ରଫଳପ୍ରଦମ୍, ସ୍ତ୍ରୀଣାମ୍ ଅବୈଧବ୍ୟକରମ୍, ପରମ୍ ସୌଭାଗ୍ୟ ଦାୟକମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ପଠନ କଲେ ହୃଦୟରେ ଅଖଣ୍ଡଶାନ୍ତି ବିରାଜିତ ହୁଏ; ଏହାର ସ୍ମରଣ ଓ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ବନ୍ଧ୍ୟାନାରୀ ମଧ୍ୟ ସନ୍ତାନ ବାତ୍ସଲ୍ୟରୂପ ମାତୃତ୍ୱରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତା ହୋଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ବୈଧବ୍ୟ ଦୁଃଖରୁ ନିସ୍ତାର ଲାଭ କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ସୌଭାଗ୍ୟର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ଏ ଗୁରୁ ଗୀତାର ପଠନେ
ଅଖଣ୍ଡ ଶାନ୍ତି ଜାତ ମନେ । ୧ ।

ଅପୁତ୍ରିକର ପୁତ୍ର ପ୍ରାପ୍ତି
ନିର୍ଦ୍ଧନ ଲଭଇ ସଂପତ୍ତି । ୨ ।

ମାତୃତ୍ୱକାମୀ ବନ୍ଧ୍ୟା ନାରୀ
ଏ ଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁସରି । ୩ ।

ନିଷ୍ଠାର ସହ କଲେ ଧ୍ୟାନ
ଲଭଇ ସୁଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ । ୪ ।

ବୈଧବ୍ୟ ଦୋଷ ନ ଲାଗଇ
ହେ ଦେବି ! ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଏହି । ୫ ।

ଆୟୁରାରୋଗ୍ୟ ମୈଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ପୁତ୍ରପୌତ୍ରାଦିବର୍ଦ୍ଧକମ୍
ନିଷ୍କାମତ ସ୍ତ୍ରିବାରଂ ବା ଜପେନ୍ମୋକ୍ଷ ମବାପ୍ନୁୟାତ୍ । ୯୨ ।

ଅନ୍ୱିୟ : [ଇଦଂ] ଆୟୁଃ, ଆରୋଗ୍ୟମ୍, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟମ୍ [ଦଦାତି, ତଥା] ପୁତ୍ରପୌତ୍ରାଦି ବର୍ଦ୍ଧକମ୍ । ବା ନିଷ୍କାମତଃତ୍ରିବାରମ୍ ଜପନ୍ [ସାଧକଃ] ମୋକ୍ଷମ୍ ଅବାପ୍ନୁୟାତ୍ [ପ୍ରାପ୍ତୁଂଶକ୍ନୋତି] ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ପାଠକଲେ, ସ୍ମରଣ ମନନ ଓ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ଆୟୁ ବୃଦ୍ଧି ଲାଭ ହୁଏ, ଆରୋଗ୍ୟ ଓ ଷଡ଼୍‌ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟେ । ଏହା ପୁତ୍ର-ପୌତ୍ରାଦି ବର୍ଦ୍ଧନ କରେ ଅର୍ଥାତ୍ ହୃଦୟରେ ଆତ୍ମଜ-ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱରୂପୀ ନାରାୟଣଙ୍କ ପ୍ରତି ତଦ୍ରୂପ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବିକାଶ କରିଥାଏ । ମୋକ୍ଷାର୍ଥୀ ସାଧକମାନେ ତ୍ରିସଂଧ୍ୟାରେ ଏହାକୁ ତ୍ରିବାର ଜପ କଲେ ମୋକ୍ଷଭାଗୀ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ପଠନ ସ୍ମରଣ ମନନ
ଅନୁଶୀଳନ ଅନୁଦିନ । ୧ ।

କଲେ ଏ ଗୁରୁଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱ
ଅବଶ୍ୟ ବଢ଼ିବ ମହତ୍ତ୍ୱ । ୨ ।

ଆୟୁଷ ହୋଇବ ବର୍ଦ୍ଧିତ
ମନ ଓ ଦେହ ହେବ ସୁସ୍ଥ । ୩ ।

ଷଡ଼ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟେ
ଚିତ୍ତରେ ପୁଲକ ପ୍ରକଟେ । ୪ ।

ବଢ଼ଇ ଗୋପ; ଧନ, ଜନ
ସୁପୁତ୍ର ହୁଅନ୍ତି ଜନମ । ୫ ।
ସ୍ୱର୍ଗ ବିରାଜେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପୁରେ
ଚିନ୍ତା-କାଳିମା ଯାଏ ଦୂରେ । ୬ ।

ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବ୍ୟାପୀ ନାରାୟଣ
ଚରଣ ହୁଅଇ ଦର୍ଶନ । ୭ ।

ମୋକ୍ଷାର୍ଥୀ ସାଧକ ଅନ୍ତରେ
ତିନି ସଂଧ୍ୟାରେ ଜପ କଲେ । ୮ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱମାନ
ତ୍ରିବାର କରିଲେ ପଠନ । ୯ ।

ପାଇବେ ସେହି ମୋକ୍ଷଧାମ
ପୂରଣ ହେବ ମନସ୍କାମ । ୧୦ ।

ସର୍ବଦୁଃଖ ଭୟଂ ବିଘ୍ନଂ ନାଶୟେତ୍ତାପହାରକମ୍
ସର୍ବବାଧା ପ୍ରଶମନଂ ଧର୍ମାର୍ଥକାମ ମୋକ୍ଷଦମ୍ । ୯୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : ତାପ ହାରକମ୍ ସର୍ବ ବାଧାପ୍ରଶମନମ୍ ଧର୍ମ କାମାର୍ଥ ମୋକ୍ଷଦମ୍ [ଇଦଂ ଗୁରୁଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ରଂ] ସର୍ବଦୁଃଖ ଭୟମ୍ ବିଘ୍ନମ୍ ନାଶୟେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ପାଠ ଓ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ, ଭୟ ଓ ବିଘ୍ନ ବିନାଶପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ; ଆଧିଭୌତିକ, ଆଧିଦୈବିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତାପ ଦୂର ହୁଏ; ସମସ୍ତ ବାଧାବିପତ୍ତି ପ୍ରଶମିତ ହୁଏ ଏବଂ ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ଓ ମୋକ୍ଷ— ଏହି ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ।

ହେ ଦେବି, ଗୁରୀଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱ
ବିଶ୍ୱାସୀ ଜନଙ୍କୁ ଅମୃତ । ୧ ।

ରଖି ପାରିଲେ ତହିଁ ଲୟ
ତୁଟଇ ମନୁ ଭ୍ରାନ୍ତି ଭୟ । ୨ ।

ଆଧି ଭୌତିକ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ
ଆଧି ଦୈବିକ ବିନାଶକ । ୩ ।

ଅଟଇ ଏହି ଗୁରୁଗୀତା
ତାରଇ ଶ୍ରୋତା ଯେ ବକତା । ୪ ।

ଧରମ, ଅର୍ଥ, କାମ, ମୋକ୍ଷ
ମିଳଇ ଚତୁର୍ବର୍ଗ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ୫ ।

ଏ ଗୁରୁ ଗୀତାର ପ୍ରଭାବ
ଜଗତେ ଅଟଇ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ୬ ।

କାମନା ହୁଅଇ ପୂରଣ
ପଳାଏ ଭେଦ-ବାଦ-ଜ୍ଞାନ । ୭ ।

ଯଂ ଯଂ ଚିନ୍ତୟତେ କାମଂ ତଂ ତମାପ୍ନୋତି ନିଶ୍ଚିତମ୍
କାମିନାଂ କାମଧେନୁଞ୍ଚ କଳ୍ପିତସ୍ୟ ସୁରଦ୍ରୁମମ୍ । ୯୪ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ସାଧକଃ] ଯମ୍ ଯମ୍ କାମମ୍ ଚିନ୍ତୟତେ [ଚିନ୍ତୟତି] ତମ୍ ତମ୍ ନିଶ୍ଚିତମ୍ ଆପ୍ନୋତି । [ଇଦଂ ସ୍ତୋତ୍ରଂ] କାମିନାମ୍ କାମଧେନୁମ୍ ଚ [ଅପି ଚ] କଳ୍ପିତସ୍ୟ ସୁରଦ୍ରୁମମ୍ [କଳ୍ପବୃକ୍ଷଂ ଜାନୀୟାତ୍]

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ପାଠ କରି ଯାହା କାମନା କରାଯାଏ, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏହା ସକାମ ଉପାସକମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କାମଧେନୁ ଓ ସଙ୍କଳ୍ପକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଳ୍ପତରୁ ସଦୃଶ ଫଳ ଦାୟକ ।

ସକାମ ଉପାସକ ଗଣ
ପଠନେ ଗୁରୁଗୀତା ଜାଣ । ୧ ।

ପୂରଇ ସକଳ କାମନା
ହୁଅନ୍ତି ସଦା ହୃଷ୍ଟମନା । ୨ ।

କାମଧେନୁର ସମ ଏହି
ସାଧକ ଜନ ବର ଦାୟୀ । ୩ ।

ସଂକଳ୍ପ କାରୀର ମନରେ
କଳ୍ପତରୁର କାମ କରେ । ୪ ।

ଚିନ୍ତା ବାସନା ଇଚ୍ଛା ଯାହା
ଅବଶ୍ୟ ପାଇବଟି ତାହା । ୫ ।

ଚିନ୍ତାମଣିଂ ଚିନ୍ତିତସ୍ୟ ସର୍ବମଙ୍ଗଳ କାରକମ୍
ଜପେଚ୍ଛାକ୍ତଶ୍ଚ ଶୈବଶ୍ଚ ଗାଣପତ୍ୟଶ୍ଚ ବୈଷ୍ଣବଃ
ସୌରଶ୍ଚ ସିଦ୍ଧିଦଂ ଦେବି ! ଧର୍ମାର୍ଥ କାମ ମୋକ୍ଷଦମ୍ ।୯୫।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ଦେବି ! ଚିନ୍ତିତସ୍ୟ ଚିନ୍ତାମଣିମ୍, ସର୍ବମଙ୍ଗଳ କାରକମ୍, ସିଦ୍ଧିଦମ୍, ଧର୍ମକାମାର୍ଥ ମୋକ୍ଷଦମ୍ [ଇଦଂ ସ୍ତୋତ୍ରଂ] ଶାକ୍ତଃ ଚ ଶୈବଃ ଚ ଗାଣପତ୍ୟଃ ଚ ବୈଷ୍ଣବଃ ସୌରଃ ଚ ଜପେତ୍ ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଗୀତାସ୍ତୋତ୍ର ଆଲୋଚନାକାରୀ ଯେଉଁ ଚିନ୍ତାରେ ଚିନ୍ତିତ ହୁଅନ୍ତି, ଚିନ୍ତାମଣି ସ୍ୱରୂପ ଏହି ଗୀତା ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତା ହରଣ କରି ସମ୍ୟକ୍ ହିତ ସାଧନ କରିଥାଏ । ଶୈବ, ଗାଣପତ୍ୟ, ସୌର, ଅଥବା ବୈଷ୍ଣବ ଯେ ଯେଉଁ ମତ ଓ ଯେଉଁ ପଥର ସାଧକ ହୁଅନ୍ତୁ ପଛକେ ସେମାନେ ଏହି ଧର୍ମ, ଅର୍ଥ, କାମ ମୋକ୍ଷାଦି ଚତୁର୍ବର୍ଗ ପ୍ରଦାୟକ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ର ନିତ୍ୟ ଜପ କରିବା ବିଧେୟ ।

ଏ ଗୀତା ସ୍ତୋତ୍ର ଆଲୋଚକ
ଅନ୍ତରେ ବିରାଜେ ବିବେକ । ୧ ।

ଯେ ଚିନ୍ତା ଉଦିତ ମନରେ
ପୂରଇ ଗୀତା ପଠନରେ । ୨ ।

ସାକ୍ଷାତ ଚିନ୍ତାମଣି ଗୀତା
ଚିନ୍ତାର୍ଥୀ ଜନଙ୍କର ତ୍ରାତା । ୩ ।

ଶଇବ, ସୌର, ଗାଣପତ୍ୟ
ଯାହାର ଅଟେ ଯେଉଁ ମତ । ୪ ।

ଅଥବା ବୈଷ୍ଣବ ମତରେ
ସାଧକ ମନ ଯେ ପଥରେ । ୫ ।

ସେ ପଥ ହୁଅଇ ସରଳ
ଏ ଗୀତା ପଠନର ଫଳ । ୬ ।

ପାଏ ସାଧକ ଅବହେଳେ
ତେଣୁ ହେ ଦେବି, ଯେ ପଥରେ । ୭ ।

କରନ୍ତୁ ଗମନ ସାଧକ
ଏ ଅଟେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ । ୮ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଗୀତା ପଠନରେ
କରିଲେ ଧ୍ୟାନ ବିଶ୍ୱାସରେ । ୯ ।

ସିଦ୍ଧି ହୋଇବ ହସ୍ତଗତ
ଚତୁର୍ମୋକ୍ଷ ହୋଇବ ପ୍ରାପ୍ତ । ୧୦ ।

ସଂସାର-ମଳନାଶାର୍ଥଂ ଭବତାପ ନିବୃତ୍ତୟେ
ଗୁରୁଗୀତାମ୍ଭସି ସ୍ନାନଂ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞଃ କୁରୁତେ ସଦା ।୯୬।

ଅନ୍ୱୟ : ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞଃ ସଂସାରମଳନାଶାର୍ଥମ୍ ଭବ ତାପ ନିବୃତ୍ତୟେ ସଦା ଗୁରୁଗୀତାମ୍ଭସି ସ୍ନାନମ୍ କୁରୁତେ ।

ଅର୍ଥ : ସଂସାରର ମାଳିନ୍ୟ ନାଶ ଓ ତାପ ନିବୃତ୍ତି ନିମିତ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନପରାୟଣ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଗୀତା ରୂପ ସର୍ବଶାନ୍ତିକର ଜଳରେ ସ୍ନାନ କରିଥାନ୍ତି । ତଦ୍ୱାରା ଜୀବଜଗତର ମଧ୍ୟ ଦୁଃଖ ମାଳିନ୍ୟ ବିଦୂରିତ ହୋଇଥାଏ ।

ସଂସାରେ ଯେତେ ମଳିନତା
ବିନାଶ ପାଇଁ ଗୁରୁଗୀତା । ୧ ।

ସାଧକେ କରିଲେ ପଠନ
ହୋଇବେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ମନ । ୨ ।

ବୁଝିଲେ ଗୁରୁଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱ
ହୋଇବ ତ୍ରିତାପ ନିବୃତ୍ତ । ୩ ।

କାମନା ଯାର ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ପାରାୟଣ । ୪ ।

ନିଷ୍ଠାର ସହ ସେହି କଲେ
ଲଭଇ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ହେଳେ । ୫ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ଶାନ୍ତି ଜଳ
କରଇ ମନକୁ ଶୀତଳ । ୬ ।

ସ ଏବ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ର୍ଯଃ ସ୍ୟାଦ୍ ସଦସଦବ୍ରହ୍ମବିତ୍ତମଃ
ତସ୍ୟ ସ୍ଥାନାନି ସର୍ବାଣି ପବିତ୍ରାଣି ନ ସଂଶୟଃ ।୯୭।

ଅନ୍ୱୟ : ଯଃ ସଦ୍ ଅସଦ୍ ବ୍ରହ୍ମବିତ୍ତମଃ ସ୍ୟାତ୍, ସ ଏବ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ।
ସର୍ବାଣି ସ୍ଥାନାନି ତସ୍ୟ ପବିତ୍ରାଣି [ଅତ୍ର) ସଂଶୟଃ ନ [ଅସ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : ଯେଉଁ ମହାପୁରୁଷ ନିତ୍ୟାନିତ୍ୟ ଭେଦରେ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଅବଗତ ଅଛନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କର ସଗୁଣ ନିର୍ଗୁଣ ଉଭୟବିଧ ସ୍ୱରୂପ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ଲାଭ କରି ବ୍ରହ୍ମ ଭାବରେ ଆରୂଢ଼, ସେହି ସର୍ବଲୋକଗୁରୁ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ନାମରେ ଅଭିହିତ । ସେ ସର୍ବତ୍ର ସର୍ବବସ୍ତୁରେ ବ୍ରହ୍ମଦର୍ଶନ କରିଥାନ୍ତି; ତେଣୁ ତାଙ୍କର ଅଧିଷ୍ଠାନ କ୍ଷେତ୍ର ତଥା ସେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ପଦାର୍ପଣ କରନ୍ତି, ସେ ସ୍ଥାନ ନିଶ୍ଚୟ ପବିତ୍ର ହୁଏ; ଏଥିରେ ସଂଶୟର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ସଗୁଣ ନିର୍ଗୁଣ ଜଡ଼ିତ
ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଯେ ଅବଗତ । ୧ ।
ବ୍ରହ୍ମ ଭାବରେ ଯେ ଆରୂଢ଼
ରହନ୍ତି ଆଦର୍ଶରେ ଦୃଢ଼ । ୨ ।
ସର୍ବ ଲୋକରେ ଗୁରୁ ସେହି
ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଆଖ୍ୟା ତାଙ୍କୁ ଦେଇ । ୩ ।
ପୂଜିବ ଭକ୍ତିରେ ଚରଣ
ମୁକ୍ତିର ହୋଇବ କାରଣ । ୪ ।
ସର୍ବତ୍ର ସକଳ ବସ୍ତୁରେ
ବ୍ରହ୍ମ ଦର୍ଶନ ତାଙ୍କୁ ମିଳେ । ୫ ।
ତାହାଙ୍କ ଅଧିଷ୍ଠାନ କ୍ଷେତ୍ର
ସର୍ବତ୍ର ଅଟଇ ପବିତ୍ର । ୬ ।
ଏଥିରେ ସଂଶୟ ନ କରି
ହୋଇବ ତାଙ୍କ ସେବାକାରୀ । ୭ ।

ସ ଦେଶଃ ଶୁଦ୍ଧୋ ଯତ୍ରାସୌ ଗୀତା ତିଷ୍ଠତି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭା
ତତ୍ର ଦେବଗଣାଃ ସର୍ବେ କ୍ଷେତ୍ରପୀଠେ ବସନ୍ତି ହି । ୯୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଯତ୍ର ଅସୌ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭା ଗୀତା ତିଷ୍ଠତି, ସଃ ଦେଶଃ ଶୁଦ୍ଧଃ ।
ତତ୍ର କ୍ଷେତ୍ରପୀଠେ ସର୍ବ ଦେବଗଣାଃ ବସନ୍ତି ହି ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗୁରୁଗୀତା ଶାସ୍ତ୍ର, ଯେଉଁଥିରେ ଚରମ ଓ ପରମ ତତ୍ତ୍ୱ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ମହିମା କୀର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଅଛି; ସେହି ଶାସ୍ତ୍ର ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଅନୁଶୀଳନ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇଥାଏ, ସେ ଦେଶ ଓ ସେ ଦେଶବାସୀ ଶୁଦ୍ଧ ପବିତ୍ର ହୃଦୟର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେହି ଦେଶ ତୀର୍ଥ ବା କ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ । ସେହି ପୀଠରେ ଦେବତାମାନେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଥାନ୍ତି; ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି, ଶୀଳ, ଜ୍ଞାନ, ଭକ୍ତି ସେଠାରେ ବିରାଜମାନ କରେ ।

ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗୁରୁଗୀତା ଶାସ୍ତ୍ର
ଏଥେ କୀର୍ତ୍ତିତ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ । ୧ ।
ଚରମ ପରମ ସାଧନ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ନାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନ । ୨ ।
ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ କାଳେ
ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ଆଲୋଚନା କଲେ । ୩ ।
ସେ ସ୍ଥାନ ହୁଅଇ ପବିତ୍ର
ଲୋକେ ହୁଅନ୍ତି ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତ । ୪ ।
ଅଟେ ସେ ସ୍ଥାନ ତୀର୍ଥକ୍ଷେତ୍ର
ସର୍ବ ଦେବତା ଅଧିଷ୍ଠିତ । ୫ ।
ବିରାଜେ ନନ୍ଦନ କାନନ
ସତତ ମଳୟ ପବନ । ୬ ।
ସେଠାରେ ହୁଏ ପ୍ରବାହିତ ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ ଜ୍ଞାନବନ୍ତ । ୭ ।
ହୁଅନ୍ତି ଅଧିବାସୀଗଣ ଉପୁଜେ ଦୟାଭକ୍ତି ଜ୍ଞାନ । ୮ ।

ଶୁଚିରେବ ସଦାଜ୍ଞାନୀ ଗୁରୁଗୀତା ଜପେନ ତୁ
ତସ୍ୟ ଦର୍ଶନମାତ୍ରେଣ ପୁନର୍ଜ୍ଜନ୍ମ ନ ବିଦ୍ୟତେ । ୯୯ ।

ଅନ୍ୱୟ: ଗୁରୁଗୀତା ଜପେନ [ସାଧକଃ] ସଦା ଶୁଚିଃ ଜ୍ଞାନୀ ଏବ [ଭବତି] ତସ୍ୟ ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରେଣ ପୁନଃ ଜନ୍ମ ନ ବିଦ୍ୟତେ ।

ଅର୍ଥ : ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଗୁରୁଗୀତା ଜପ କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଏହି ଗୀତାର୍ଥ ହୃଦୟରେ ଉପଲବ୍ଧି କରି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବାରେ ଦେହ, ମନ, ପ୍ରାଣ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଶାଶ୍ୱତ ଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାନ୍ତି, ସେହି ଜ୍ଞାନୀ ପୁରୁଷ ଏଭଳି ପବିତ୍ର ଯେ ତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କଲାମାତ୍ରେ ଦର୍ଶକଙ୍କର ପୁନର୍ଜ୍ଜନ୍ମ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ସେହି ଜ୍ଞାନୀବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ସୁକୃତିଶାଳୀ ଦର୍ଶକଙ୍କର ପୂର୍ବସଞ୍ଚିତ ବାସନା, କାମନା ରୂପ ମାଳିନ୍ୟ ଭସ୍ମୀଭୂତ ହୋଇ ପୁନର୍ଜ୍ଜନ୍ମପଥ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇଯାଏ ଏବଂ ଜୀବକୁ ଆଉ ଏ ଜନ୍ମ ମରଣ ନାଟକ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ପାରାୟଣ
କରେ ଯେ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧମନ । ୧ ।
ଜପ କରନ୍ତି ଅବିରତ
ଲଭନ୍ତି ଗୁରୁଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱ । ୨ ।
ଗୁରୁ ସେବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି
ସେହିମାନେଟି ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟକ୍ତି । ୩ ।
ସେମାନେ ପବିତ୍ର ପୁରୁଷ
କରନ୍ତି ଶୁଦ୍ଧ ନିଜ ବଂଶ । ୪ ।
ଗ୍ରାମ, ନଗର, ଜାତି, ଦେଶ
ସେ ପୁଣ୍ୟ କରନ୍ତି ବିଶେଷ । ୫ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ସେବା ଦର୍ଶନରେ ହୁଅନ୍ତି ମୁକ୍ତ ନାରୀ ନରେ । ୬ ।
ନ ହୁଏ ତାଙ୍କ ପୁନର୍ଜ୍ଜନ୍ମ ଅନ୍ତିମେ ଲାଭ ମୋକ୍ଷଧାମ । ୭ ।

ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟଂ ପୁନଃ ସତ୍ୟଂ ନିଜଧର୍ମୋ ମୟୋଦିତଃ
ଗୁରୁଗୀତା ସମୋନାସ୍ତି ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟଂ ବରାନନେ । ୧୦୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ବରାନନେ, ମୟା ଉଦିତଃ ନିଜଧର୍ମଃ ସତ୍ୟମ୍ ସତ୍ୟମ୍ ପୁନଃ ସତ୍ୟମ୍ । ଗୁରୁ ଗୀତା ସମଃ ନାସ୍ତି [ଇତି] ସତ୍ୟମ୍ ସତ୍ୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ମୁଁ ତ୍ରିବାର ସତ୍ୟ କରି କହୁଛି ମୁଁ ନିଜଧର୍ମ ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ରୂପ ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାହା କହିଲି, ତାହା ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ମଧ୍ୟରେ ନିହିତ ଅଛି । ତେଣୁ ହେ ବରାନନେ ! ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ସହିତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଶାସ୍ତ୍ର ସମକକ୍ଷ ନୁହନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଶ୍ରୀଗୁରୁଗୀତା ଭଳି କେହି ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳର କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣ କରି ପରମଶାନ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ହେ ଦେବି ! ପର୍ବତ ଦୁହିତା
ଦିଗପାଳଙ୍କ ତୁମେ ମାତା । ୧ ।

କହେ ତ୍ରିବାର ସତ୍ୟ କରି
ଯେ ତତ୍ତ୍ୱ ବର୍ଣ୍ଣିଲି ବିଚାରି । ୨ ।

ସ୍ୱ ଧ୍ୱନି ଅଟଇ ସେ ମୋର
ଗୁରୁ ଗୀତାର ତତ୍ତ୍ୱ ସାର । ୩ ।

ସକଳ ଜ୍ଞାନ ଏଥି ଠୁଳ
ଧରମ ଜଗତେ ଅତୁଳ । ୪ ।

ରଖ ହେତୁ ହେ ବରାନନେ !
ନାହିଁ କେ ବଡ଼ ଏଥୁ ଆନେ । ୫ ।

ଯେତେ ଦର୍ଶନ ଯେତେ ପଥ
ଦେବତା ଋଷିଙ୍କୁ ବିଦିତ । ୬ ।

ଗୁରୁଗୀତାର ସମକକ୍ଷ
ନାହିଁକେ ଜାଣଟି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ୭ ।

ଇହକାଳ ବା ପରକାଳ
ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ହିଁ ଶାନ୍ତି ଜଳ । ୮ ।

ସେ ଜଳ ପାନକରେ ଯେହୁ
ପରମ ଶାନ୍ତି ଲଭେ ସେହୁ । ୯ ।

ଗୁରୁର୍ଦ୍ଦେବୋ ଗୁରୁର୍ଦ୍ଧର୍ମୋ ଗୁରୁର୍ନିଷ୍ଠା ପରଂ ତପଃ
ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନାସ୍ତି ନାସ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱଂ ଗୁରୋଃ ପରମ୍ । ୧୦୧ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୁଃ ଦେବଃ, ଗୁରୁ ଧର୍ମଃ, ଗୁରୁ ନିଷ୍ଠା ପରମ୍ ତପଃ, ଗୁରୋଃ ପରତରମ୍ ନ ଅସ୍ତି, ଗୁରୋଃ ପରମ୍ ତତ୍ତ୍ୱଂ ନ ଅସ୍ତି ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବତା ଅର୍ଥାତ୍ ପରଂବ୍ରହ୍ମ; ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ସନାତନ ଧର୍ମର ଜୀବନ୍ତ ବିଗ୍ରହ । ତେଣୁ ସେହି ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମରେ ଅଚଳା ଭକ୍ତି ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ତପସ୍ୟା ମଧ୍ୟରେ ଗଣ୍ୟ । ଅତଏବ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନୁହନ୍ତି କି ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱଠାରୁ ଆଉ ଶ୍ରେଷ୍ଠତତ୍ତ୍ୱ କିଛି ନାହିଁ ।

ଏକମାତ୍ର ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବ
ଅଟଇ ଭବେ ଗୁରୁଦେବ । ୧ ।

ପରମବ୍ରହ୍ମ ସେ ସାକ୍ଷାତେ
ହେତୁ ରଖିଲେ ସଦା ଚିତ୍ତେ । ୨ ।

ମିଳିବ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦର୍ଶନ
ଗୁରୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ନାରାୟଣ । ୩ ।

ଶାଶ୍ୱତ ଧର୍ମର ପ୍ରତୀକ
ଯୋଗୀ, ତାପସ ଯେ ସାଧକ । ୪ ।

ସବୁରି ଅଟେ ଏହି ମତ
ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞାରେ ଆତଯାତ । ୫ ।

ହୁଅନ୍ତି ଶଶି ଦିବାକର
କୂଳ ନ ଲଙ୍ଘେ ରତ୍ନାକର । ୬ ।

ବିଶ୍ୱର ସେହି ମୂଳାଧାର
ସେବିଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ପୟର । ୭ ।

ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ନିଷ୍ଠା ଥିଲେ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଦୟା ପ୍ରକାଶିଲେ । ୮ ।

ପବିତ୍ର ହୋଇଯିବ ଚିତ୍ତ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ ହେବ ଜ୍ଞାତ । ୯ ।

ଧନ୍ୟା ମାତା ପିତା ଧନ୍ୟା ଧନ୍ୟ ସର୍ବ କୁଳଂ ତଥା
ଧନ୍ୟା ଚ ବସୁଧା ଦେବି ! ଗୁରୁଭକ୍ତିଃ ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭାଃ । ୧୦୨ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ଦେବି ! [ଗୁରୁଭକ୍ତସ୍ୟ] ମାତା ଧନ୍ୟା, ପିତା ଧନ୍ୟଃ, ତଥା ସର୍ବକୁଳମ୍ ଧନ୍ୟମ୍, ବସୁଧା ଚ ଧନ୍ୟା । ଗୁରୁଭକ୍ତିଃ ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭା ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବି ! ଏହି ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଯାହାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଅଛି, ସେହି ଅମର୍ତ୍ତ୍ୟମାନବଙ୍କୁ ଜନ୍ମଦାନ କରିଥିବା ପିତାମାତା ଧନ୍ୟ; ସେ ଯେଉଁ କୁଳରେ ଉଦ୍ଭବ, ସେ କୁଳ ଧନ୍ୟ ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ବକ୍ଷରେ ଧାରଣ କରିଥିବା ହେତୁ ବସୁମତୀଙ୍କର ରତ୍ନଗର୍ଭା ନାମ ସାର୍ଥକ । ତାଙ୍କରି ଭକ୍ତି ମହିମାରେ ପିତା, ମାତା, ବଂଶ ଓ ସର୍ବୋପରି ଦେଶମାତା ଗୌରବମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥାନ୍ତି ।

ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ ଗୁରୁ ଭକ୍ତି
ଯାହାର ଥାଏ ଏଥି ମତି । ୧ ।

ତାହାର ପିତା ମାତା ଧନ୍ୟ
ବଂଶ ତାହାର ହୁଏ ଧନ୍ୟ । ୨ ।

ଅତୀତ ଚଉଦ ପୁରୁଷ
ଭବିଷ୍ୟେ ଆସିବେ ଯେ ବଂଶ । ୩ ।

ସକଳେ ହୋଇବେ ମୁକତ
ପବିତ୍ର ହେବ ଜାତି ଗୋତ୍ର । ୪ ।

ତାହାଙ୍କୁ ବକ୍ଷପରେ ଧରି
ସାର୍ଥକ ହେବ ବସୁନ୍ଧରୀ । ୫ ।

ରତ୍ନଗର୍ଭ ସେ ବୋଲାଇବ
ଗୁରୁଗୀତାର ଏତେ ଭାବ । ୬ ।

ଶରୀରମିନ୍ଦ୍ରିୟପ୍ରାଣା ଅର୍ଥ ସ୍ୱଜନ ବାନ୍ଧବାଃ
ପିତୃମାତୃ କୁଳଂ ଦେବି ! ଗୁରୁରେବ ନ ସଂଶୟଃ । ୧୦୩ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ଦେବି ! ଗୁରୁଃ ଏବ ଶରୀରମ୍, ଇନ୍ଦ୍ରିୟମ୍ ପ୍ରାଣାଃ, ଅର୍ଥସ୍ୱଜନ ବାନ୍ଧବାଃ, ପିତୃ ମାତୃ କୁଳମ୍ [ଅତ୍ର] ସଂଶୟଃ ନ [ଅସ୍ତି] ।

ଅର୍ଥ : ଏହି ଶରୀର ଇନ୍ଦ୍ରିୟବର୍ଗ, ପ୍ରାଣ, ଧନ, ଜନ, ବନ୍ଧୁଗଣ, ପିତା, ମାତା ଓ କୁଳ ସମସ୍ତ ହିଁ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପରିପ୍ରକାଶ ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ । ହେ ଦେବି ! ଏଥିରେ ସଂଶୟର ଅବକାଶ ନାହିଁ । କାରଣ ଏକମାତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ହିଁ ଜୀବଜଗତ୍ ରୂପରେ ସ୍ଥୂଳ, ସୂକ୍ଷ୍ମ ଓ କାରଣ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏବଂ ନିର୍ଗୁଣ ସଗୁଣର ମିଳିତ ବିଗ୍ରହ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ହିଁ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ସତ୍ତା । ସେ ଜୀବ ଉଦ୍ଧାର ନିମିତ୍ତ ନିରାକାର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନରାକାରରେ ପ୍ରକଟିତ । ସେ ହିଁ ମହାପ୍ରାଣ, ତାଙ୍କର ପ୍ରଣବସ୍ପନ୍ଦନରୁ ଏହି ବିଶ୍ୱର ସ୍ଥୂଳ ସୂକ୍ଷ୍ମ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁର ଉତ୍ପତ୍ତି । ସୁତରାଂ ଏ ଜଗତର ଦୃଶ୍ୟମାନ ଓ ଉପଲବ୍ଧ ସମସ୍ତ ବସ୍ତୁ ହିଁ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପ୍ରକାଶ ମାତ୍ର ।

କହନ୍ତି ମହାଦେବ ତୋଷେ
ଜଗତ ଜନନୀଙ୍କ ପାଶେ । ୧ ।

ହେ ଦେବି ! ଜୀବର ଶରୀର
କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିକା, ପାଦ କର । ୨ ।

ଜୀବନ, ଧନ, ଧର୍ମ ଭାବ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଯୋଗେ ହିଁ ସମ୍ଭବ । ୩ ।

ଗୁରୁ ସାକ୍ଷାତ ପରଂବ୍ରହ୍ମ
ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ନାରାୟଣ । ୪ ।

ଗୁରୁ ହିଁ ସ୍ଥୂଳ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଦେହୀ
ସକଳ ଜୀବେ ବିରାଜଇ । ୫ ।

ନିର୍ଗୁଣ ସଗୁଣ ମିଳିତ
ବିଗ୍ରହ ରୂପେ ଏ ଜଗତ । ୬ ।

ଉଦ୍ଧାର କରିବା କାରଣ
ଗୁରୁ କରନ୍ତି ବିଚରଣ । ୭ ।

ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ଜ୍ଞାନ ଦାତା
ଜୀବ ଜଗତ ପିତା ମାତା । ୮ ।

ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସେ ପୁଣି ସରସ୍ୱତୀ
ଗୁରୁ ଅଟନ୍ତି ସର୍ବଶକ୍ତି । ୯ ।

ଜୀବର ଉଦ୍ଧାର ନିମନ୍ତେ
ଅବତରନ୍ତି ଏ ଜଗତେ । ୧୦ ।

ତାଙ୍କରି ପ୍ରଣବ ନାଦରେ
ଆକାଶ ଜଳ ସ୍ଥଳ ଭରେ । ୧୧ ।

ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ହୁଅଇ ସ୍ୱର୍ଗପୁର
ପୁଲକେ ବହଇ ସମୀର । ୧୨ ।

ଶୁଣ ହେ ପର୍ବତ ଦୁହିତା
ଗୁରୁ ଜୀବର ମାତା ପିତା । ୧୩ ।

ଗୁରୁ ଜୀବନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥଳ
ଗୁରୁ ହିଁ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଉଦାର । ୧୪ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ଧରି ଶିରେ
ଜଗତ ଆତଯାତ କରେ । ୧୫ ।

ଶଶାଙ୍କ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହ ତାରା
ଆକାଶେ କରୁଛନ୍ତି ଖେଳା । ୧୬ ।

ସକଳେ ଗୁରୁ ଆଜ୍ଞା ମାନି
ପୂତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମନେ ଜାଣି । ୧୭ ।

କର୍ମରେ ରହିଛନ୍ତି ରତ
ଗୁରୁଙ୍କ ଆଜ୍ଞାବହ ଭୃତ୍ୟ । ୧୮ ।

ଗିରି ସାଗର ନଦ ନଦୀ
ଦିଶଇ ଯାହାଟି ଅବଧି । ୧୯ ।

ସ୍ନେହ ମମତା ଦୟା କ୍ରୋଧ
ଯାହା ବା ହୁଏ ଉପଲବ୍ଧ । ୨୦ ।

ଫୁଲର ଯେତେକ ସୁବାସ
ସେ ସବୁ ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରକାଶ । ୨୧ ।

ଭୂଧର ସାଗର ପ୍ରାନ୍ତର
ଗୁରୁ ମହିମା ଖେଳ ଘର । ୨୨ ।

ଶୀତ ବସନ୍ତ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳ
ଅଥବା ବରଷାର ଜଳ । ୨୩ ।

ଯେ ଦିଗେ ଯାହା ବିରାଜଇ
ଗୁରୁଙ୍କ ମହିମା ଟି ସେହି । ୨୪ ।

ଆଜନ୍ମ କୋଟ୍ୟାଂ ଦେବେଶି ! ଜପବ୍ରତ ତପଃ କ୍ରିୟାଃ
ତସ୍ୟା ସର୍ବଫଳଂ ଦେବି ! ଗୁରୁସନ୍ତୋଷମାତ୍ରତଃ । ୧୦୪ ।

ଅନ୍ୱୟ: [ହେ] ଦେବି ! [ହେ] ଦେବେଶି ! ଆଜନ୍ମକୋଟ୍ୟାମ୍ [ଯାଃ] ଜପବ୍ରତତପଃ କ୍ରିୟାଂଃ, ଗୁରୁସନ୍ତୋଷ ମାତ୍ରତଃ; ତତ୍ ସର୍ବମ୍ ସଫଳମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ପରମା ଦେବି ! ମୋ କଥିତ ଏହି ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ଆୟତ୍ତ କରିବାର କ୍ଷମତା ତୁମର ଅଛି; ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥା କହୁଛି ଶୁଣ । ଇହଜନ୍ମରେ କରିଥିବା ଜପ, ବ୍ରତ, ତପସ୍ୟା ଓ କ୍ରିୟାଯୋଗ ସାଧନା ତ ତୁଚ୍ଛକଥା; ଏପରିକି କୋଟିଜନ୍ମ ଜପ ଯୋଗସାଧନାଦିର କ୍ରିୟାର ଫଳ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲାମାତ୍ରେ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ସୁତରାଂ ଯାହା କଲେ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେବେ, ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ କର୍ମ ତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ତାଙ୍କରି ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ ନିମିତ୍ତ କର୍ମାନୁଷ୍ଠାନ କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୁରୁଭକ୍ତ ଶିଷ୍ୟଙ୍କର ଏକମାତ୍ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ହେ ଦେବି, ଜାଣେ ଭଲକରି
ଶକତି ରହିଛି ତୁମରି । ୧ ।

ମୋର ପ୍ରଦତ୍ତ ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ
ତୁମେ ହିଁ କରିବ ଆୟତ୍ତ । ୨ ।

ତେଣୁ ମୋ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଥା ଶୁଣ
ତପସ୍ୟା ଜପ ପାରାୟଣ । ୩ ।

ସେ ସବୁ ଅଟେ ତୁଚ୍ଛ ଅତି
ତହିଁରେ ନ ବଳାଇ ମତି । ୪ ।

ଗୁରୁ ସେବାରେ ଦେଲେ ଚିତ୍ତ
ହେବ ସକଳ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ । ୫ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ
ପାଇଁ କରିବ କର୍ମମାନ । ୬ ।

ସନ୍ତୋଷ ହେଲେ ଗୁରୁଦେବ
ସକଳ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ । ୭ ।

ଗୁରୁ ଭକତ ଶିଷ୍ୟ ଗଣ
ବନ୍ଦିରେ ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ । ୮ ।

ଅନ୍ତର ହୋଇବ ନିର୍ମଳ
ପାଇବେ ଜପ ତପ ଫଳ । ୯ ।

**ବିଦ୍ୟାଧନ ମଦେନୈବ ମନ୍ଦ ଭାଗ୍ୟାଶ୍ଚ ଯେ ନରାଃ
ଗୁରୋଃ ସେବାଂ ନ କୁର୍ବନ୍ତି ସତ୍ୟଂ ସତ୍ୟଂ ବଦାମ୍ୟହମ୍ । ୧୦୫ ।**

ଅନ୍ୱୟ: ଅହମ୍ ସତ୍ୟମ୍ ସତ୍ୟମ୍ ବଦାମି, ଯେ ନରାଃ ବିଦ୍ୟା ଧନମଦେନ ଏବ ଗୁରୋଃ ସେବାମ୍ ନ କୁର୍ବନ୍ତି [ତେ] ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟାଃ ।

ଅର୍ଥ: ବିଦ୍ୟା ଓ ଧନମଦରେ ମତ୍ତ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ଏହି ପରମପୁରୁଷ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବା, ପୂଜା, ଧ୍ୟାନ, ସ୍ମରଣ, ମନନ ଓ ତାଙ୍କ ନାମ ରୂପ ଲୀଳାଦିର ଉପାସନା କରନ୍ତି ନାହିଁ, ସେମାନେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ବଡ଼ ହତଭାଗ୍ୟ ମାନବ । ସେମାନଙ୍କର ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳ ଉଭୟତ୍ର ସୁଖ ଶାନ୍ତିର ଆଶା ବିଡ଼ମ୍ବନା ମାତ୍ର । ସେମାନଙ୍କର ସୁଖଶାନ୍ତି ଇହଜଗତରେ ନାହିଁ କି ପରକାଳରେ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଧନ ମଦରେ ମତ୍ତ ହୋଇ
ଜଡ଼ ବିଦ୍ୟାରେ ଅବଗାହୀ । ୧ ।

ଗରବ ବହନ୍ତି ଯେ ମନେ
ନ ଦେଇ ଚିତ୍ତ ଗୁରୁ ଧ୍ୟାନେ । ୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ସ୍ମରଣ ମନନ
ନ କରେ ଯେହୁ ମୂଢ଼ ଜନ । ୩ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ନାମ ରୂପ ଲୀଳା
କୀର୍ତ୍ତନେ କରେ ଅବହେଳା । ୪ ।

ତାପରି ହତଭାଗ୍ୟ କେହି
ଜୀବ ଜଗତେ ଆଉ ନାହିଁ ।୫ ।

ଇହ ଅଥବା ପରକାଳେ
ନପାଏ ଶାନ୍ତି କେବେହେଲେ । ୬ ।

ଚିତ୍ତ ଯେ ଅସ୍ଥିର ଚଞ୍ଚଳ
ସାଥୀ ତାହାର ଅମଙ୍ଗଳ । ୭ ।

ଘାଣ୍ଟି ହୁଅଇ ଦିନ ରାତି
ଅନ୍ତିମେ ନ ପାଏ ସେ ମୁକ୍ତି । ୮ ।

ଗୁରୋଃ ସେବା ପରଂ ତୀର୍ଥ ମନ୍ୟତୀର୍ଥ ମନର୍ଥକମ୍
ସର୍ବତୀର୍ଥାଶ୍ରୟଂ ଦେବି ! ସଦ୍‌ଗୁରୋଶ୍ଚରଣାମ୍ବୁଜମ୍ । ୧୦୬ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଗୁରୋଃ ସେବା ପରମ୍ ତୀର୍ଥମ୍, ଅନ୍ୟତ୍ ତୀର୍ଥମ୍ ନିରର୍ଥକମ୍, [ହେ] ଦେବି, ସଦ୍‌ଗୁରୋଃ ଚରଣାମ୍ବୁଜମ୍ ସର୍ବତୀର୍ଥା-ଶ୍ରୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ: ହେ ଦେବି ! ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସେବାରେ ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠତୀର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟଟନର ଫଳ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟତୀର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଗୁରୁସେବା ତୁଳନାରେ ନିରର୍ଥକ ଏବଂ ସେଥିରେ କେବଳ ଭ୍ରମଣ ମାତ୍ର ସାର ହୋଇଥାଏ । କାରଣ ସଦ୍‌ଗୁରୁଙ୍କ ଚରଣକମଳକୁ ଆଶ୍ରୟ କରି ସମସ୍ତ ତୀର୍ଥ ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଶତକୋଟି ତୀର୍ଥାବଗାହନରେ ଯେତେ ଫଳ ନ ମିଳେ, ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ପଦ ସେବାରେ ତତୋଽଧିକ ଫଳ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ ।

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣ
ସେବାରେ ଯେହୁ ଦିଏ ମନ । ୧ ।

ସକଳ ତୀର୍ଥ ପର୍ଯ୍ୟଟନ
ଫଳ ଲଭଇ ସେହି ଜନ । ୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କୁ ନକରି ଭକତି
ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରାରେ ଦେଲେ ମତି । ୩ ।

ଭ୍ରମଣ ମାତ୍ର ହୁଏ ସାର
ନ ମିଳେ ତିଳେ ମାତ୍ର ଫଳ । ୪ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଚରଣ କମଳ
ସମସ୍ତ ତୀର୍ଥ କ୍ଷେତ୍ର ସ୍ଥଳ । ୫ ।

ସେହି ଚରଣେ କଲେ ଧ୍ୟାନ
ତୀର୍ଥ ଯାତ୍ରାର ଫଳ ମାନ । ୬ ।

ଅଚିରେ ହୁଏ ହସ୍ତଗତ
ଜୀବନ ହୁଅଇ କୃତାର୍ଥ । ୭ ।

କୋଟିଏ ତୀର୍ଥରେ ଭ୍ରମଣ
କରିବା ତାର ଅକାରଣ । ୮ ।

ଯଦି ନ ଥାଏ ଗୁରୁ ଭକ୍ତି
ନ ହେବ ତୀର୍ଥ ଫଳ ପ୍ରାପ୍ତି । ୯ ।

ଇଦଂ ରହସ୍ୟଂ ନୋ ବାଚ୍ୟଂ ତବାଗ୍ରେ କଥିତଂ ମୟା
ସୁଗୋପ୍ୟଞ୍ଚ ପ୍ରଯତ୍ନେନ ଯେନାତ୍ମାନଂ ପ୍ରଯାସ୍ୟସି । ୧୦୭ ।

ଅନ୍ୱୟ : ମୟା ତବ ଅଗ୍ରେ କଥିତମ୍ ଇଦମ୍ ରହସ୍ୟମ୍, ଯେନ ଆତ୍ମାନମ୍ ପ୍ରଯାସ୍ୟସି [ତତ୍] ନୋ [ନ] ବାଚ୍ୟମ୍, ପ୍ରଯତ୍ନେନ ସୁଗୋପ୍ୟମ୍ ଚ ।

ଅର୍ଥ : ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯେଉଁ ରହସ୍ୟମୟ ତତ୍ତ୍ୱ ତୁମ ନିକଟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲି, ଏହା ଅତିଶୟ ଗୋପନୀୟ । ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ଚିନ୍ତନ ଓ ଅନୁଶୀଳନରେ ହିଁ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଅନାୟାସରେ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ହେ ଦେବି ! ଏହାକୁ ଅପାତ୍ରରେ ବା ଅସ୍ଥାନରେ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଏହାର ମହିମା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହେବ । ସୁତରାଂ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ବିଶେଷ ସାବଧାନତା ସହକାରେ ଗୋପନ ରଖିବ ।

ହେଦେବୀ ସତୀ ଶିରୋମଣି
ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱ ବାଣୀ । ୧ ।

ଯାହା ମୁଁ କରିଲି ବର୍ଣ୍ଣନ
ରହସ୍ୟମୟ ରସଘନ । ୨ ।

ଅଟଇ ଅତି ଗୋପନୀୟ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱଚୟ । ୩ ।

ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ଚିନ୍ତନ ସ୍ମରଣେ
ଅଥବା ଜପ କଲେ ମନେ । ୪ ।

ଲାଭ ହୁଅଇ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ
ଯେସନେ ଉଇଁଲେ ତପନ । ୫ ।

ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଯାଏ ଦୂର
ତେସନେ ମନ ଅନ୍ଧକାର । ୬ ।

ଗୁରୁ କରୁଣା ଲାଭ କଲେ
କ୍ଷଣ ମାତ୍ରକେ ଅପସରେ । ୭ ।

ଜ୍ଞାନ କମଳ ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ
ମାନସ କରେ ପୁଲକିତ । ୮ ।

ହେ ଦେବି, ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ଜ୍ଞାନ
ଅପାତ୍ରେ କରିଲେ ପ୍ରଦାନ । ୯ ।

ଅସ୍ଥାନେ ଅବା ବଖାଣିଲେ
ମହିମା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୁଏ ହେଲେ । ୧୦ ।

ତେଣୁ ହେ ଦେବି, ରଖ ମନେ
ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ରଖିବ ଗୋପନେ । ୧୧ ।

ଷଡ଼ାନନ ଗଣେଶାଦି ବୈଷ୍ଣବାନାଂ ଚ ପାର୍ବତି !
ମନସାପି ନ ବକ୍ତବ୍ୟଂ ମମ ସାନ୍ନିଧକାରକମ୍ । ୧୦୮ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ପାର୍ବତି ! ଷଡ଼ାନନ-ଗଣେଶାଦି-ବୈଷ୍ଣବାନାମ୍ ଚ [ପ୍ରୀତି ପାତ୍ରାଣାଂ ଭକ୍ତି ରହିତାନାଞ୍ଚେତ୍] ମମ ସାନ୍ନିଧ କାରକମ୍ [ଇଦଂ] ମନସା ଅପି ନ ବକ୍ତବ୍ୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ: ହେ ପର୍ବତରାଜ କନ୍ୟା ! ନିଜ ପୁତ୍ର ଗଣେଶ ଓ କାର୍ତ୍ତିକେୟ ପ୍ରଭୃତି ଦେବତାମାନେ ଏପରିକି ବୈଷ୍ଣବମାନେ ଯଦି ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ ହୋଇଥାନ୍ତି, ତେବେ ଯେଉଁ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ଲାଭ କରି ମୋତେ ସାକ୍ଷାତକାର କରିବା ଓ ମୋ ସମୀପରେ ବାସ କରିବା ସହଜସାଧ୍ୟ ହୁଏ, ସେହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତତ୍ତ୍ୱ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାର କଳ୍ପନାକୁ ମଧ୍ୟ ମନରେ କେବେହେଲେ ସ୍ଥାନ ଦେବ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ତୁମେ ପିତୃଗୁଣରେ ଅଚଳ ଅଟଳ ଭାବରେ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ସର୍ବଥା ଗୋପନ ରଖିବ ।

ଶୁଣ ହେ ହିମାଦ୍ରି ଦୁହିତା
ଅବାଧ ହେଲେ ସୁତସୁତା । ୧ ।

ଗଣେଶ, କାର୍ତ୍ତିକ ନନ୍ଦନ
ହୁଅନ୍ତି ଯଦି ଶ୍ରଦ୍ଧାହୀନ । ୨ ।

ସାଧକ ଯୋଗୀ ସିଦ୍ଧ ଋଷି
ହୁଅନ୍ତୁ ଯେତେ ବା ତପସ୍ୱୀ । ୩ ।

ନଥିଲେ ଗୁରୁରେ ବିଶ୍ୱାସ
ସେବାରେ ନ ହେଲେ ସେ ବଶ । ୪ ।

ଏ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ଦେବ ନାହିଁ
କ୍ଷୁଦ୍ର କୂପର ବଳ କାହିଁ । ୫ ।

ସାଗର କରିବ ଧାରଣ
ଏମାନେ ଅଟନ୍ତି ତେସନ । ୬ ।

ଯେଣୁଟି ଦୁର୍ବଳ ଅକ୍ଷମ
ନ ମିଳେ ମୋର ପାଶେ ସ୍ଥାନ । ୭ ।

ଏହି ମାନଙ୍କୁ ଗୁରୁ ଗୀତା
କହିବା ସିନା ଅଟେ ବୃଥା । ୮ ।

ତେଣୁ କହୁଛି ବାରଂବାର
ରହିବ ସତତ ଅଟଳ । ୯ ।

ହେଉ ଯେ ଯେତେ ଆପଣାର
ଗୁରୁରେ ଭକ୍ତି ନାହିଁ ଯାର । ୧୦ ।

ତାହାକୁ ନ କହିବ ଏହା
କହିଲେ ହୋଇବ ଦୋରେହା । ୧୧ ।

ଅତି ଗୋପନ ଗୁରୁଗୀତା
ମନରେ ରଖିବ ସର୍ବଥା । ୧୨ ।

ଅତୀବ ଚିତ୍ତଶାନ୍ତେ ଚ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭକ୍ତି ସମନ୍ୱିତେ
ପ୍ରବକ୍ତବ୍ୟମିଦଂ ଦେବି ! ମମାତ୍ମାସି ସଦା ପ୍ରିୟେ । ୧୦୯ ।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ସଦା ପ୍ରିୟେ ଦେବି ! [ତ୍ୱଂ] ମମ ଆତ୍ମା ଅସି । [ତସ୍ମାତ୍] ଇଦଂ [ମୟା ଉପଦିଷ୍ଟଂ ପରମଗୁହ୍ୟଂ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱଂ] ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତି ସମନ୍ୱିତେ ଚ [ଅପି ଚ] ଅତୀବ ଶାନ୍ତଚିତ୍ତେ ମମ ଭକ୍ତାୟ [ଏବ] ପ୍ରବକ୍ତବ୍ୟମ୍ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ପ୍ରିୟେ ! ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଚିତ୍ତ ଶାନ୍ତ ଓ ସଂଯତ, ଯେଉଁମାନେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଭକ୍ତି ପରାୟଣ, କେବଳ ସେହି ଉପଯୁକ୍ତ ପାତ୍ରମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ସୁଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଗୁରୁତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କରିବ । ହେ ଦେବି ! ତୁମେ ମୋର ଆତ୍ମସ୍ୱରୂପା । ତେଣୁ ମୁଁ ତୁମ ନିକଟରେ ଏହି ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କଲି ।

ଯେଉଁ ଜନଙ୍କ ଚିତ୍ତ ଶାନ୍ତ
ଜିତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଯେ ସଂଯତ । ୧ ।

ଯେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭକ୍ତିପରାୟଣ
ଗୁରୁ ପାଦରେ ଥାଏ ଧ୍ୟାନ । ୨ ।

ସେହିଟି ଜାଣ ଉପଯୁକ୍ତ
ବୁଝିବା ପାଇଁ ଗୁରୁ ତତ୍ତ୍ୱ । ୩ ।

ତାହାଙ୍କ ପାଶେ ବଖାଣିବ
ତା ହେଲେ ମହତ୍ତ୍ୱ ବଢ଼ିବ । ୪ ।

ତୁମେ ମୋହର ଆତ୍ମା ରୂପୀ
ରହିଛ ଏ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବ୍ୟାପୀ । ୫ ।

ତେଣୁ ତୁମଙ୍କୁ ତତ୍ତ୍ୱ ସାର
କହିବା ବିଧି ଅଟେ ମୋର । ୬ ।

ହେ ଦେବି ହେବ ସ୍ଥିର ମନ
ଅପାତ୍ରେ ନ କରିବ ଦାନ । ୭ ।

ଅଭକ୍ତେ ବଞ୍ଚକେ ଧୂର୍ତ୍ତେ ପାଷାଣ୍ଡେ ନାସ୍ତିକେ ନରେ
ମନସାପି ନ ବକ୍ତବ୍ୟଂ ଗୁରୁଗୀତା କଦାଚନ । ୨୧୦ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଅଭକ୍ତେ ବଞ୍ଚକେ ଧୂର୍ତ୍ତେ ପାଷାଣ୍ଡେ ନାସ୍ତିକେ ନରେ କଦାଚନ ଗୁରୁଗୀତା ମନସା ଅପି ନ ବକ୍ତବ୍ୟା ।

ଅର୍ଥ: ହେ ପ୍ରିୟେ ! ଯେଉଁମାନେ ଭକ୍ତିହୀନ, ବଞ୍ଚକ ଅର୍ଥାତ୍ ଅନ୍ୟକୁ ଠକି ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥସାଧନ କରନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଧୂର୍ତ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ କପଟ କୁଟୀଳ ବୁଦ୍ଧି ସମ୍ପନ୍ନ ପାଷଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁମାନେ ଦୁଷ୍କର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠାନକାରୀ, ନାସ୍ତିକ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁମାନେ ପରକାଳ ଅବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ଇହକାଳ ସର୍ବସ୍ୱ, ସେଭଳି ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ଗୁରୁଗୀତାରୂପ ଗୋପନୀୟ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ କରିବା ତ ଦୂରର କଥା; ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତତ୍ତ୍ୱୋପଦେଶ ମନେ ମନେ ମଧ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଅନୁଚିତ । ଏଥିରେ ନିଜ ହୃଦୟ ମଳିନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିବିଧ ଅନିଷ୍ଟ ସାଧିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅଟନ୍ତି ଯେଉଁ ଭକ୍ତିହୀନ
କୁଟୀଳ ବଞ୍ଚକ ଯେ ଜନ । ୧ ।

ପଶ୍ରୀକାତର ହିଂସୁକ
କାର୍ଯ୍ୟ ମନରେ ଯେହୁ ଠକ । ୨ ।

ପର କାଳରେ ଅବିଶ୍ୱାସୀ
ଭଣ୍ଡାର ଭରେ ଆନେ ନାଶି । ୩ ।

ପର ଅନିଷ୍ଟ ସଦା ଚିନ୍ତା
ବୋଲାଏ ନିଜେ ବଳବନ୍ତା । ୪ ।

ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନେ ସଦା ରତ
ଆତ୍ମକୁ କରେ ହନ୍ତସନ୍ତ । ୫ ।

ଦୁଷ୍କର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠାନ କାରୀ
ପାଷଣ୍ଡ ପରଧନ ହାରୀ । ୬ ।

ଲୋକେ ସେ ହେଉ ଯେତେ ଖ୍ୟାତ
ଥାଉ ବା ଯେତେ ବିଦ୍ୟା, ବିତ୍ତ । ୭ ।

ତାହା ସମାନ ନରାଧମ
ନାହିଁ କେ ଥାଉ ଧରାଧାମ । ୮ ।

ତା ଆଗେ ଏ ମହତ ବାଣୀ
ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ ଯେ ଥାଅ ଜାଣି । ୯ ।

ଏହି ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ତତ୍ତ୍ୱ କଥା
ବୁଝିବାପାଇଁ ସାମରଥା । ୧୦ ।

ନୁହନ୍ତି ସେହି ମୂଢ଼ ଜନେ
ହେ ସତୀ, ରଖିଥିବ ମନେ । ୧୧ ।

ଗୁରୁ ଦ୍ରୋହୀରେ ଗଣ୍ୟ ସେହି
ତାହାର ଗତି ମୁକ୍ତି ନାହିଁ । ୧୨ ।

ସଂସାର ବନ୍ଧନରେ ପଡ଼ି
କର୍ମ ଜଞ୍ଜାଳେ ରହେ ବୁଡ଼ି । ୧୩ ।

ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା ଅଶାନ୍ତି ସକଳ
କରନ୍ତି ହୃଦୟ ବିକଳ । ୧୪ ।

ଶୋକରେ ଥାଏ ମୁହ୍ୟମାନ
ପାଇବ କାହୁଁ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ? । ୧୫ ।

ମିଥ୍ୟାକୁ ସତ ବୋଲି ଗଣେ
ମରୀଚିକାକୁ ପାଣି ମଣେ । ୧୬ ।

ତା ପଛେ ତୃଷାତୁର ହୋଇ
ଜୀବନ ସାରା ଧାଏଁ ଥାଇ । ୧୭ ।

ଶେଷକୁ ହୁଅଇ ନିରାଶ
ଅନ୍ଧାର ଦିଶେ ଦଶ ଦିଶ । ୧୮ ।

ତୃଷା ତାହାର ବଢୁଥାଇ
ଅମୃତ ଭାବି ବିଷ ଖାଇ । ୧୯ ।

ହେଉ ଥାଏ ସେ ଛଟପଟ
ଅକାଳେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଘଟ । ୨୦ ।

ଶତ ଜନମ ଗଲେ ବିତି
ପାଇବ କାହୁଁ ସେ ମୁକତି ? । ୨୧ ।

କହନ୍ତି ଦେବ ମହେଶ୍ୱର
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱ ସାର । ୨୨ ।

ନ ଜାଣେ ଯେ ଗୁରୁ ମହିମା
ବୃଥା ଜନମ ତାର ସିନା । ୨୩ ।

ଲିଭିଲା ପାଉଁଶେ ଯେସନ
ଘୃତ ଢାଳିବା ଅକାରଣ । ୨୪ ।

ସେହିପରି ସେ ଅଭିମାନୀ
ବୋଲାଉ ଥାନ୍ତୁ ଯେତେ ଜ୍ଞାନୀ । ୨୫ ।

ବେଦ ବେଦାନ୍ତ ସାର ତତ୍ତ୍ୱ
ଶ୍ରୀଗୁରୁ ଗୀତା ମହାତତ୍ତ୍ୱ । ୨୬ ।

ବୁଝିବେ କାହୁଁ ସେହି ମୂଢ଼
ନୁହନ୍ତି ବିଶ୍ୱାସରେ ଦୃଢ଼ । ୨୭ ।

କହିଲେ ତାଙ୍କ ଆଗେ ତତ୍ତ୍ୱ
ହିତେ ହୁଅଇ ବିପରୀତ । ୨୮ ।

ହୁଅଇ ବିବିଧ ଅନିଷ୍ଟ
ମିଳଇ ଜୀବନରେ କଷ୍ଟ । ୨୯ ।

ଶ୍ରୋତା ବକତା ଦୁଇଜନ
ତରି ଯାଆନ୍ତି ବେନି ଜନ । ୩୦ ।

ପବିତ୍ର ଏହି ଗୁରୁ ଗୀତା
ଦେବାଧିଦେବ ଯେ ବକତା । ୩୧ ।

ଜଗତ ମାତା ଶ୍ରୋତା ଯାର
ଉପମା ଆଉ କାହିଁ ତାର । ୩୨ ।

ଗୁରୁଙ୍କ ଅପାର ମହିମା
ପାଇବ କିଏ ତାର ସୀମା ? । ୩୩ ।

ଆଗମୋ ନିଗମଶ୍ଚାପି ନିର୍ବାଣଶ୍ଚ ତ୍ରିଧାଗମଃ
ତସ୍ମାଦୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ ଦେବେଶି ! ଗୁରୁଗୀତା ମୟୋଦିତା ।୧୧୧।

ଅନ୍ୱୟ : [ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରାଣି] ଆଗମଃ ନିଗମଃ ନିର୍ବାଣଃ ଚ [ଇତି] ତ୍ରିଧା [ବିଭକ୍ତାଃ], [ହେ] ଦେବେଶି ! ମୟା ତସ୍ମାଦ୍ ଉଦ୍ଧୃତ୍ୟ [ଇୟଂ] ଗୁରୁଗୀତା ଉଦିତା ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବେଶି ! ଆଗମ, ନିଗମ ଓ ନିର୍ବାଣ ଭେଦରେ ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ର ତ୍ରିବିଧ । ଉକ୍ତ ତ୍ରିବିଧ ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସାରବସ୍ତୁ ସ୍ୱରୂପ ଏହି ଗୁରୁଗୀତା ତୁମ ନିକଟରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲି ।

ଆଗମ ନିଗମ ନିର୍ବାଣ
ତନ୍ତ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରର ତିନିଗୁଣ । ୧ ।

ହେ ଦେବି, ଏହି ତନ୍ତ୍ରସାର
ଦୁଗ୍ଧରେ ଲବଣୀ ପ୍ରକାର । ୨ ।

ଶ୍ରୀଗୁରୁଗୀତା ଉପାଖ୍ୟାନ
ସ୍ୱରୂପେ କରିଲି ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ । ୩ ।

ସାଧୁ ସଜ୍ଜନ ସନ୍ଥ ପାଇଁ
ମୁକତି ପଥ ଅଟେ ଏହି । ୪ ।

ଗୁରବୋ ବହବଃ ସନ୍ତି ଶିଷ୍ୟବିତ୍ତାପହାରକାଃ
ଦୁର୍ଲ୍ଲଭୋଽୟଂ ଗୁରୁର୍ଦ୍ଦେବି ଶିଷ୍ୟ-ସନ୍ତାପହାରକଃ ।୧୧୨।

ଅନ୍ୱୟ : [ହେ] ଦେବି ! ଶିଷ୍ୟବିତ୍ତାପହାରକାଃ ଗୁରୁବଃ ବହବଃ ସନ୍ତି । ଶିଷ୍ୟସନ୍ତାପହାରକଃ ଅୟମ୍ ଗୁରୁ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭଃ ।

ଅର୍ଥ : ହେ ଦେବି ! ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କର ବିତ୍ତାପହାରୀ ଗୁରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ କେବଳ ଧନ ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିବା ବ୍ୟବସାୟୀ ଗୁରୁ ବହୁତ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ସେମାନଙ୍କର ତ୍ରିତାପ ଦୂର କରିବାକୁ ସମର୍ଥ, ଏତାଦୃଶ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଏକାନ୍ତ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ।

ହେ ସତୀ ରଖିଥାଅ ମନେ
ବିତ୍ତାପହାରୀ ଗୁରୁଜନେ । ୧ ।

ଜଗତେ ଛନ୍ତି ଶତଶତ
ହରନ୍ତି ଶିଷ୍ୟଙ୍କର ବିତ୍ତ । ୨ ।

ଧନୀ ହୁଅନ୍ତି ଶିଷ୍ୟଧନେ
ଦରିଦ୍ର କିନ୍ତୁ ଗୁରୁଜ୍ଞାନେ । ୩ ।

ଆତ୍ମଜ୍ଞାନ ଯେ ଦାନକରେ
ଶିଷ୍ୟର ତିନିତାପ ହରେ । ୪ ।

ସଦ୍‌ଗୁରୁ ଏକା ଅଟେ ସେହି
କୋଟିକେ ଗୋଟିଏ ମିଳଇ । ୫ ।

ପୂର୍ବ ସୁକୃତି ଥିବ ଯାର
ପୂଜିବ ସଦ୍‌ଗୁରୁ ପୟର । ୬ ।

ସଂସାର-ସାଗର ସମୁଦ୍ଧରଣୈକ ମନ୍ତ୍ରମ୍
ବ୍ରହ୍ମାଦିଦେବ ମୁନି ପୂଜିତ ସିଦ୍ଧମନ୍ତ୍ରମ୍ ।
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୁଃଖ ଭୟ ଶୋକବିନାଶ ମନ୍ତ୍ରମ
ବନ୍ଦେ ମହାଭୟ ହରଂ ଗୁରୁରାଜ ମନ୍ତ୍ରମ୍ ।୧୧୩।

ଅନ୍ୱୟ : ସଂସାର ସାଗର ସମୁଦ୍ଧରଣୈକ ମନ୍ତ୍ରମ୍ (ଅହଂ ବନ୍ଦେ),
ବ୍ରହ୍ମାଦିଦେବମୁନି ପୂଜିତ ସିଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରମ୍ (ଅହଂ ବନ୍ଦେ),
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୁଃଖ ଭୟ.ଶୋକ ବିନାଶ ମନ୍ତ୍ରମ୍ (ଅହଂ ବନ୍ଦେ),
ମହାଭୟହରମ୍ ଗୁରୁରାଜ ମନ୍ତ୍ରମ୍ (ଅହଂ ବନ୍ଦେ) !

ଅର୍ଥ : ଏହି ଦୁସ୍ତର ସଂସାର ସାଗରରୁ ସମ୍ୟକ୍ ଭାବରେ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା ନିମିତ୍ତ ଯାହା ଏକମାତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ସ୍ୱରୂପ, ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧମନ୍ତ୍ର ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଭୃତି ଦେବତାମାନେ ଓ ସିଦ୍ଧ ମୁନି ଋଷିମାନେ ପୂଜା କରନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ମରଣ ମନନ ଓ ଜପାଦି କରିଥାନ୍ତି; ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ର ଜପ କଲେ ଦରିଦ୍ରତାଜନିତ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦୁଃଖ, ଭୟ ଓ ଶୋକ ବିନାଶପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, ସେହି ମହାଭୟହାରୀ ମନ୍ତ୍ର ହିଁ ''ଗୁରୁ''— ସେହି ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ମନ୍ତ୍ରକୁ ମୁଁ ନିରନ୍ତର ବନ୍ଦନା କରୁଅଛି ।

ଦୁସ୍ତର ସଂସାର ସାଗର
ପାର ହେବାକୁ ମନ ଯାର । ୧ ।

ଆରୋହୀ ଗୁରୁ ମନ୍ତ୍ର ନାବ
ଆଶ୍ରା କରିବ ଗୁରୁଦେବ । ୨ ।

ଗୁରୁହିଁ ଏକା କର୍ଣ୍ଣଧାର
ନାବ ଚାଳନେ ଦକ୍ଷ କର । ୩ ।

ବିଧାତା ଶିବ ନାରାୟଣ
ଚିତ୍ତେ କରନ୍ତି ଯାର ଧ୍ୟାନ । ୪ ।

ସାଧକ ମୁନିଋଷି ତପୀ
ଅନ୍ତରେ ଯାର ନାମ ଜପି । ୫ ।

ଗୁଣ କରନ୍ତି ସଂକୀର୍ତ୍ତନ
ଭକ୍ତିରେ ଶିଷ୍ୟ ଭକ୍ତଜନ । ୬ ।

ଦିବସ ରାତ୍ର ଯା ପୟର
ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି ନିରନ୍ତର । ୭ ।

ଯାହାଙ୍କ ଚରଣ କମଳ
କରଇ ହୃଦୟ ନିର୍ମଳ । ୮ ।

କରଇ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଦାନ
ଜପୁଛି ସେହି ଗୁରୁ ନାମ । ୯ ।

ଗୁରୁହିଁ ମୋର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ
ଗୁରୁଟି ଏକା ମୋର ଇଷ୍ଟ । ୧୦ ।

ଗୁରୁ ମୋହର ବିଦ୍ୟାଜ୍ଞାନ
ଜପେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିରନ୍ତର । ୧୧ ।

ଜୟଗୁରୁ

ପରିଶେଷରେ

ଶିରଃସ୍ଥିତ ସୁପଙ୍କଜେ ତରୁଣ କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରଭମ୍
ବରାଭୟ କରାମ୍ବୁଜଂ ସକଳ ଦେବତାରୂପିଣମ୍ ।
ଭଜାମି ବରଦଂ ଗୁରୁଂ କିରଣଚାରୀ ଶୋଭୋଜ୍ଜ୍ୱଳମ୍
ପ୍ରକାଶିତ ପଦଦ୍ୱୟାମ୍ବୁଜମଲକ୍ତ କୋଟି ପ୍ରଭମ୍ ।

ଅନ୍ୱୟ : ଯଃ [ଗୁରୁଃ] ଶିରସ୍ଥିତ ସୁପକଂଜେ ତାରୁଣ୍ୟ ଯୁକ୍ତ କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଭଂ ଚ ବରାଭୟ ଯୁକ୍ତକରାମ୍ବୁଜଂ [ତଦ୍‌ହି ସକଳ ଦେବତା ରୂପିଣଂ] ଶୋଭୋଜ୍ଜ୍ୱଳଂ କିରଣଚାରୀ ପ୍ରକାଶିତ କୋଟି ପ୍ରଭଂ ଅଲକ୍ତଯୁକ୍ତଂ ପଦଦ୍ୱୟାମ୍ବୁଜଂ, ବରଦଂ [ଏବମ୍ଭୂତଂ] ଗୁରୁଂ ଭଜାମି ।

ଅର୍ଥ : ଯେ ବ୍ରହ୍ମରନ୍ଧ୍ରସ୍ଥିତ ମନୋରମ ପଦ୍ମ ମଧ୍ୟରେ ନବୋଦିତ କୋଟି ଶଶାଙ୍କ ସଦୃଶ ପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ, ଯେ ଅଖିଳ ଦେବତାରୂପୀ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ ଦୈବୀଶକ୍ତି ଆଶ୍ରୟ କରି ତିଷ୍ଠି ରହିଛନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କ ହସ୍ତପଦଦ୍ୱୟ ବରାଭୟଶୋଭିତ, ଯେ ନିଜ ଦୀପ୍ତିରେ ନିଜେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଭାବରେ ଶୋଭା ପାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଯାହାଙ୍କର ଚରଣ କମଳ ଯୁଗଳ ଅଲକ୍ତକ ରାଗରଞ୍ଜିତ ସଦୃଶ ମନୋହର ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ, ସେହି ସର୍ବବିଧ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟର ସ୍ରଷ୍ଟା ଓ ଆଧାର ସ୍ୱରୂପ ଶ୍ରୀଗୁରୁଦେବଙ୍କୁ ମୁଁ ଭଜନ କରୁଅଛି ।

ଜୟଗୁରୁ

ନୀଳାଚଳ ସାରସ୍ୱତ ସଂଘ, ପୁରୀ
କେନ୍ଦ୍ର ଆସନ ମନ୍ଦିର, ବୀରତୁଙ୍ଗଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ

ପୁସ୍ତକ-ସୂଚୀ

ନିଗମ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଠାକୁର ନିଗମାନନ୍ଦ

ନିଗମ ଲହରୀ	ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନିଗମାନନ୍ଦ କଥା ସଂଗ୍ରହ ୧ମ, ୨ୟ
ନିଗମ ତତ୍ତ୍ୱ	ପ୍ରେମିକ ଗୁରୁ: ଏକ ଅଧ୍ୟୟନ
ନିଗମ ଉପଦେଶ	ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଗୀତା
ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନିଗମାନନ୍ଦ କଥାମୃତ (୧,୨)	ବେଦାନ୍ତ ବିବେକ
ନୀଳାଚଳ ବାଣୀ	ତତ୍ତ୍ୱମାଳା
ସଂସାର ପଥେ (ଭାବନା)	ନିଗମ ସଂଗୀତ
ସଂସାର ପଥେ (ସିଦ୍ଧିଯୋଗ)	ନିରାଜନା
ସଂସାର ପଥେ (ସାଧନା)	ସାରସ୍ୱତ ସତୀ ନୀତି
ସଂସାର ପଥେ (ସଂଗ୍ରାମ)	ପ୍ରଣତି ଶତକ (୧,୨,୩,୪,୫)
ଭକ୍ତ ସମ୍ମିଳନୀ	ପ୍ରାର୍ଥନା ଶତକ
ସାରସ୍ୱତ ସଂଘନୀତି	ନାମାମୃତ (୧,୨,୩)

ସାଧୁ ଚରିତ ମାଳା

ଭଗବାନ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ

ସତୀ ଚରିତ ମାଳା

ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ, ତୃତୀୟ (ଏକତ୍ର)

ଶ୍ରୀମତୀ ନାରାୟଣୀ ଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ନିଗମାନନ୍ଦ ଜୀବନ-ପ୍ରସଙ୍ଗ (୧,୨)
ପିଲାଙ୍କ ନିଗମାନନ୍ଦ
ନୀଳାଚଳ ବାଣୀ (ବଙ୍ଗଳା)